

הישיבה המאה-ושבעים-ותשע של הכנסת האחת-עשרה

יום רביעי, י' באדר א', החשמ"ז (19 בפברואר 1986)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

א. שאלות בעל-פה

הי"ר א' נחמיאס:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שפט. בבקשה.

גרשון שפט (התחיה-צמח):

בעקבות הדברים שנאמרו עליידי סגן שר הביטחון הייתי רוצה לשאול שאלה. בכל זאת ראינו בשבועיים האחרונים, ואני מצטט — "לדים בבאר-שבע: גנבנו חומר נפץ, פוצצנו אוהל, עכשיו נוכל לפוצץ את בית-הספר". נמצאו אצלם לבנות חבלה, חומר נפץ פלסטי, פחילי השהיה, תחמושת לרובים ולאקדחים, מצתים ועוד. עוד פורסם, כי בכתיים התפוצץ טיל לאו בעת שילדים שיחקו בו. באותו מקום נמצאו רימונים, טילי לאו, תחמושת. בגליל, בצפון הארץ, נמסר, כי כנופיה מטוננת גנבה כמשך זמן רב כמיות גדולות של נשק ותחמושת מבסיסי צה"ל ומכרה אותו לעולם החתחון ולגורמים עוינים.

מפקד "כוח 17" של פח"ח מחפאר, שקשה מאוד להחזיר אמצעי לחימה, כי הגבולות חסומים, אבל חיילים ישראלים גונבים נשק ומוכרים אותו באמצעות סוכנים לאנשי העולם התחתון.

אני רוצה לשאול את סגן שר הביטחון, האם נכונים הפרסומים בעיתונים, שערכים מועסקים במחנות צה"ל, בייחוד באזור עזה, בטיפול ברכב, האם יש לזה קשר לתופעת הגנבות? אם לא — אנה הכחש זאת.

בסופו של דבר אני רוצה לשאול: האם ננקטים במחנות צה"ל אומם אמצעים שנוקטים בגבולות כדי שלא יסתגן נשק? כי הרי מה יוצא לנו אם הנשק אינו מוחזר בגבולות והוא נמצא בתוך ביתנו? ולא נערכת בדיקה מספקת בכל המקומות? אני שמח לשמוע, שנבחרה ועדה לבדיקה העניין, אבל חוץ מזה — עקב כל מה שהתרחש בחודש האחרון — האם בטיפול היומיומי במחנות ננקטו אמצעים חמורים יותר מאשר האמצעים השגרתיים שהיו נהוגים עד כה?

הי"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת שפט. מאחר שאין שאלות נוספות, בבקשה, אדוני סגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון מ' דקל:

הרי אין ויכוח בינינו לבין השואל, וככלל בין המערכת לבין הציבור, שהתופעה כשהיא לעצמה היא חמורה מאוד, גם מבחינה מעשית וגם מבחינה מוסרית. אולם, בחשוכתי התייחסתי לבעיה באופן כללי ולא דווקא לאירועים שחבר הכנסת גרשון שפט העלה. אלו אינם אירועים שהיו יכולים להתרחש במחנות בזמן האחרון. אלה הם אירועים שאירעו בכתיים ומעורבים בהם ילדים, והם הובאו ליריעת הציבור לאחרונה באמצעי התקשורת.

במחנות צה"ל הוגברה השמירה. השמירה איננה יכולה להיות מוחלטת. זה אינו הגבול, ואין שם גדרות מערכת, אבל כצה"ל הוגברה השמירה על אמצעי לוחמה ועל נשק, ומקפידים יותר בכל הנושא הזה.

הי"ר א' נחמיאס:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת, ואנחנו ניגשים לסדר-היום — שאלות בעל-פה. סגן שר הביטחון ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 137 מאת חבר הכנסת גרשון שפט, בנושא גניבת נשק מצה"ל. בבקשה, חבר הכנסת שפט.

137. גנבת נשק מצה"ל

גרשון שפט (התחיה-צמח):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ברצוני לשאול את סגן שר הביטחון:

1. האם גנבת נשק מצה"ל הפכה לאחרונה לבעיה ביטחונית?

2. האם תופעה זו התגברה בתקופה האחרונה?

3. מה הן המסקנות שצה"ל הסיק כדי למנוע גניבת נשק ואמצעי לחימה בעתיד?

הי"ר א' נחמיאס:

תודה. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' דקל:

1. מערכת הביטחון וצה"ל רואים בחומרה את התופעה של גנבת נשק מצה"ל לצהכים פליליים ולכל צורך אחר, ועושים הכול כדי לצמצם את התופעה הזאת, או אם אפשר, להקטין אותה עד לממד כזה, שהיא לא תהווה עוד בעיה.

2. לא ניתן להצביע על מגמה ברורה של עלייה בגנבת נשק מצה"ל בתקופה האחרונה. הנתונים הסטטיסטיים של השנים האחרונות אינם מצביעים על שינוי מהותי בהיקף התופעה, אף שהיא חמורה, אם כי בשנה האחרונה יש ירידה קלה.

3. המערכת הצבאית נוקטת צעדים שונים במטרה למנוע גנבת נשק ואמצעי לוחמה, עם אלה יש למנות את הגברת האבטחה במחנות הצבא, לצד פעילות ההסברה וההדרכה לפרט, יצוין, כי גורמי הצבא המופקדים על חתום זה עורכים ביקורות מתמידות ומתאימות, כדי לוודא את ביצוען כדבעי של הפקודות המחייבות אבטחה נאותה של הנשק ואמצעי הלוחמה.

חיילים שעברו עכירה של הוצאת נשק מרשות הצבא מועמדים לדין לפני בתי-הדין הצבאיים, ונידונים לעונשי מאסר לתקופות ארוכות.

לכחינת נושא גנבת הנשק לעומק מונה סגן הרמטכ"ל ועדה מיוחדת, בראשות נשיא בית-הדין הצבאי לערעורים, על הוועדה הוטל להמליץ על פתרונות מעשיים לצמצום תופעת גנבת הנשק מצה"ל. הוועדה עומדת לסיים את עבודתה בקרוב ולהציג את המלצותיה לפני ראש המטה הכללי.

הנושא עומד לדיון על סדר-יוממה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, שקבעה דיון מיוחד לנושא זה ביום ד', 12 במרס 1986.

ביקרחי בשני בתי-חולים שבהם נהוגה הרפואה הפרטית, ועמדתי על הסדרים שלהם וגם על המחירים. ביקשתי להכין נתונים על מערכת פיקוח, דבר שלא היה קיים עד עכשיו, ואם יהיה צורך אפנה לאוצר על-מנת לאשר מערכת של פקחים, אשר תפעל כפי שפעלו פקחים בתחומים אחרים. אני נאלץ לעשות זאת לאחר ששלוש פניות שלי ישירות לציבור, הרופאים, דרך העיתונות שלהם וגם בציבור, לא הועילו, ופרסום המדר האחרון מדבר בעד עצמו. אם הפניות אל האתיקה המקצועית לא יועילו, נפתח את מערכת הפיקוח.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. לגברתי יש שאלה נוספת? בבקשה.

אורה נמיר (המערך):

אדוני השר, לפי הערכתי, התשובה שמסרת היא כללית ואיננה עונה על הנושא עצמו. אני, כשאר חברי הכנסת, מודעת לקיצוץ הקשה בתקציבי מערכת הבריאות, וגם לעובדה שהקיצוץ הזה פוגע בראש ובראשונה בציבור הזקוק לשירותי מערכת הבריאות. אבל, מדובר בקבוצה שאיננה שייכת לקבוצה החלשה, לא רק כחברה הישראלית אבל גם לא כממלכת נותני השירות הרפואי. מדובר על אותם רופאים שמקיימים פרקטיקות פרטיות והכנסותיהם — אלה שידועות ואלה "שמועזכות" — הן הכנסות גבוהות ביותר. אם-אין-להם אתיקה מוסרית פנימית-עצמית, מה שמקצועם מחייב, חייבת המדינה לקחת את החוק לידיה.

לכן אני מבקשת מכבוד השר, מלבד הבקשה לפיקוח יתר, לזמן את הסתדרות הרופאים. אין להעלות על הדעת שהסתדרות הרופאים לא תחק על עצמה את האחריות לעקור את הנגע המוסרי המכוער הזה של חלק מציבור הרופאים. אני פונה אליך לעשות זאת מייד, ושואלת אותך אם יש לך הכלים לחייב את הסתדרות הרופאים וחייב את אותם רופאים, תוך התראה שאם יימצא רופא שימשיך ויעשה זאת, יבוטל רשיונו לקיים פרקטיקה פרטית.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לחברת הכנסת אורה נמיר.

חברי הכנסת, אני מבקש מאוד מאוד לשמור על מסגרת הזמן שעומדת לרשותנו בשאלות בעל-פה.

חבר הכנסת מרדכי בראון, בבקשה.

מרדכי בראון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הייתי מבקש מכבוד השר להרחיב אולי מעט את היריעה לעבר עניין ששייך לנושא הזה. קיבלתי לאחרונה חלונות רבות — וגם לי קרה הדבר אישית — שאדם מגיע דרך קופת-חולים לטיפול בבית-חולים וגופל לידי אחד הפרופסורים או אחד האנשים הרשאים לקבל גם כשר"פ — שירות רפואי פרטי — או בדרך של סיוע פרטי. ברגע שבו נחוצה בדיקה יותר מתחכמת הרופא רומז, או אפילו אומר, שהוא יעשה בדיקה נוספת אם יפנו אליו באופן פרטי, ואז צריך לשלם, כמובן, את אותם תשלומים שחברת הכנסת אורה נמיר התלוננה עליהם. אני רוצה להפסיק את הנוהל הפסול הזה, כי הוא גורם באמת לעיוותים חמורים כלפי אנשים שאין להם כסף לשלם מפני שהם אינם מקבלים את השירות הראוי.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת גרשון שפט.

גרשון שפט (התחיה-צמח):

אני מצטרף לשאלתה של חבר הכנסת בראון, ורוצה רק להוסיף: האם מדובר רק ברופאים או גם בתרופות? נוכחנו

בתשובה על שאלתה אחרת בעניין עבודת הפועלים הערבים בעזה כאחזקת רכב ובשירותים — לא ידוע על גנבות נשק באותם מקרים.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לסגן שר הביטחון.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לשאלתה בעל-פה הבאה, שאלתה לשר הבריאות מאת חברת הכנסת אורה נמיר בנושא: מחירים של שירותי הרפואה הפרטית. בבקשה, חברת הכנסת אורה נמיר.

138. מחירים של שירותי הרפואה הפרטית

אורה נמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, על-פי ידיעות שהתפרסמו בימים האחרונים, עלה מחירן של שירותי הרפואה הפרטית כ-17%. בניגוד להחלטת הממשלה ולהודעות החוזרות ונשנות של שר הבריאות, כי לא יותר לרופאים הפרטיים להעלות את מחיר השירותים הניתנים על-ידם.

בקשר לכך, אבקש את תשובותיך, אדוני שר הבריאות:

1. האם הנך מודע לעובדה, כנלאתבונה, בגלל הקיצוצים הרבים במערכת הבריאות, מתרבות פניות של אזרחים לשירותי רפואה פרטיים, לעתים מחוסר ברירה?

2. מה בדעתך לעשות כדי להפסיק, ומייד, את השתוללות המחירים הזאת, המכבידה על הציבור הנוזק לשירותי בריאות?

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. אדוני שר הבריאות, בבקשה.

שר הבריאות מ' גור:

אדוני היושב-ראש, לצערי הרב, אני מודע בהחלט להתייקרות של שירותי הרפואה הפרטיים, ואין ספק שההתייקרות הזאת נובעת מהקיצוצים בתקציבים המיועדים למערכת הבריאות הציבורית. עקב הקיצוצים הללו מתארכים התורים, ויש קשיים בקבלת ייעוץ וגם בקבלת טיפול, דבר אשר מפנה יותר ויותר אזרחים להזדקק לרופאים פרטיים. כיוון שהרופאים הפרטיים רואים שהשוק הזה פורח, אפשר להניח, לפי הקביעה של הוועדה לסטטיסטיקה, שאומנם המחירים עולים וגואים.

אני הושב, שלקראת הדיונים הקרובים בכנסת על התקציב, כל חברי הכנסת יצטרכו להביא בחשבון, שקיצוץ בתקציב המשרד איננו קיצוץ במספרים בלבד, אלא הוא נוגע לשירות רפואי ישר לכלל האוכלוסייה, וכל הדיבורים האלה שכביכול ממשלה או משרד יחסכו, יקצצו בעצמם — צריך לדעת שכאשר הדבר נוגע לבריאות הציבור, מדובר בפגיעה אפשרית ישירה בחולים, ואני מקווה שכרוח הזאת יהיו פה הדיונים גם על התקציבים של קופות-החולים וגם על תקציב משרד הבריאות.

בדור לחלוטין שאם המערכת הציבורית תוכל לתת תשובות מקיפות יותר, יודקקו החולים פחות לרפואה פרטית, וכאופן טבעי יירד גם מחירה.

לגבי הפרטים: איננו מתווכחים עם הנתונים אשר פורסמו. עם זאת, על מנת לקבוע בדיוק את הדרכים להתמודדות עם הסוגיה הכאובה הזאת, זימנתי פגישה עם אנשי הסטטיסטיקה כשביל ללמוד כיצד נבדקו הפרטים, באיזה היקף, והאם יש תחומים מיוחדים המייקרים את הרפואה הפרטית. אני עצמי

האחרונה יש לקופת-החולים הכללית בעיה תקציבית משלה, ובחלק גדול מהמפראות יש גם בעיה ישירה של תרופות. שאף היא יכולה להיפתר בקלות אם יממש האוצר את החלטת הממשלה על פיצוי שחיקה בשיעור של 20 מיליון דולר לפחות. המגיע היום לקופת-החולים הכללית. אם זה ייעשה, תיפתר בעיית התרופות. אני מקווה שדבר זה יעלה בוועדת הכספים של הכנסת מוקדם ככל האפשר, וגם עכשיו, בדיונים התקציביים. אין לזה קשר לרפואה הפרטית.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר הבריאות על תשובותיו לחברי הכנסת.

אנו ניגשים לשאלתא בעל-פה של חברת הכנסת אמירה סרטני אל שר החינוך בנושא: החשלוס בעבור בחינות הבגרות. בבקשה, חברת הכנסת סרטני.

139. החשלוס בעבור בחינות הבגרות

אמירה סרטני (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החינוך והתרבות, בשנה שעברה הועלה החשלוס בעד בחינות בגרות כמאות אחוזים. טענת משרדך היתה כי הסכום הקודם לא כיסה את עלות הבחינות ועל כן נאלצים להעלותו ולהעמידו על 3,000 שקלים ישנים. כעת אנו מתבשרים מעיתון "הארץ" מיום 16 בפברואר 1986, כי משרדך העלה את החשלוס בעד הבחינות ל-7.5 שקלים חדשים לכל יחידת בגרות.

הריני מבקשת לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן — מה היא הסיבה להעלאה זו. שהיא של יותר מ-100%?

3. כיצד תואמת העלאה זו את הקפאת המחירים והשחיקה בשכר העובדים?

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. אדוני שר החינוך והתרבות, בבקשה.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת — 1. התשובה חיובית, כלומר אכן נכונה הידיעה שהיתה להעלאה בדמי בחינות הבגרות.

2 ו-3: התעריף הקודם של יחידת בחינה בשיעור של 3,000 שקלים ישנים נקבע במחירי אוקטובר 1984. התעריף מורכב מהוצאות שכר הוראה והוצאות אחרות, קניית הצמידות לתעריף הכללי ועוד. שכר ההוראה בתקופת אוקטובר 1984 עד ינואר 1986 עלה פי 2.6, ואילו המרד הכללי בתקופה הנ"ל עלה פי 4.2. לפיכך, היה על משרדנו להגדיל את תעריף יחידת הבחינה ביותר מפי שלושה ולהעמידו על 9 שקלים חדשים בקירוב. אולם, כדי שלא להכביד יתר על המידה על ציבור ההורים בתקופה של אבטלה או שחיקת שכר, הוריתי להעמיד את התעריף על שיעור של 7.5 שקלים חדשים בלבד, ולא על 9 שקלים חדשים. את היתרה הוריתי לספוג את ההפרש בתקציב המשרד.

אני רוצה להוסיף, שגם לאחר זאת יהיה לנו גירעון לא קטן, בגירעון בסכומים גדולים מאוד בנושא הזה. אבל כדי לא להכביד יותר מדי, אנחנו נספוג את ההפרש הזה. תודה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. רשות לשאלה נוספת, לחברת הכנסת אמירה סרטני.

כומן האחרון בחוסר בתרופות בבתי-החולים. האם חוסר התרופות בבתי-החולים מוקים אנשים לרופאים פרטיים, או אי-קבלתם לבתי-החולים? יש הבדל בין הדברים.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. אדוני שר הבריאות, בבקשה.

שר הבריאות מ' גור:

ההסתדרות הרפואית שותפה לכל מה שאנחנו עושים. הם היו הראשונים אשר פנו אל הרופאים, פעמיים, בעלון של ההסתדרות הרפואית פורסמו מכתבים ובהם פנייה אל הרופאים להימנע מהתופעה הזאת. ראשי ההסתדרות הרפואית כבר היו אצלי פעמיים בגלל הסוגיה הזאת, וכל מה שאמרתי קודם מתואם עם ההסתדרות הרפואית, וכל הצעדים שיינקטו יהיו מתואמים עם ההסתדרות הרפואית. הבדיקה של הנתונים, הן בפיצול למקצועות והן בפיצול בין השירותים הציבוריים והשירותים הפרטיים, כל הדברים האלה מתואמים אתם. לצערי הרב, גם להם יש הרגשה שהפניות האתיות לא נשאו את הפרי המצופה וייתכן שלא תהיה ברירה אלא לעבור לשיטת הפיקוח.

כאשר אני מדבר על הפיקוח, המשמעות היא, חברת הכנסת נמיר, שאדם אשר ימצא עובר על התקנות יצטרך לעמוד לדין. זאת אומרת, הטיפול המשפטי יבוא כדבר מובן מאליי יחד עם הכנסת מערכת הפיקוח, ולכן מדובר פה לא בהכללות אלא בטיפולים ישירים כלפי הרופאים.

התופעה שהוזכרה על-ידי חבר הכנסת כריאון, שאני קורא לה "הרפואה השחורה" בבתי-החולים הציבוריים — כבר עמדתי פה על הסוגיה הזאת ואמרתי שנפעל נגדה. כבר היו לנו חמישה דיונים בסוגיה הזאת. לצערי הרב, היא השתרשה כנראה בכל השנים שלא עסקתי במשרד הבריאות, ואני רוצה שתדע, שההנחה של ההסתדרות הרפואית היא, ש-70% מהרופאים בבתי-החולים הממשלתיים והציבוריים עוסקים גם ברפואה פרטית. חלקם עושים את זה בקשר לעבודתם בבתי-החולים. חלקם עושים את זה באופן פרטי ללא קשר לבתי-החולים. התופעות שאתה הזכרת ודומות להן מוכרות וידועות, לצערי, בכל בתי-החולים הממשלתיים והציבוריים. בלי להיכנס לכל פירוט, ברשותכם, וזה חדר גם לעומק וגם לרוחב, זו הסיבה לביקורי לפני שבועיים ב"הדסה" — לראות כיצד מערכת השר"פ המוכרת פועלת. ואכן, היא לא עונה על הרבה מאוד סוגיות, בייחוד לא על הצורך העיקרי שלנו לקצר תורים. היא מיטיבה עם הרופאים — אפילו לא עם כל הצוות — אבל ודאי שאין היא מיטיבה עם החולים מבחינת קיצור התורים. היא מיטיבה אולי מבחינת שינוי הסדר בתורים, וגם את הדבר הזה אנחנו כרגע בודקים לעומק.

כבר אמרתי שהיו דיונים רבים בעניין הזה. נצטרך לקבל פה החלטות די מרחיקות לכת לגבי השילוב של הרפואה הציבורית עם שמירת שנייה, עם רפואה פרטית. אני מקווה שבכך-הכול נוכל לתת תשובה, ואני מעריך שהיא גם תעלה פה בכנסת, כי היא נוגעת להשקפות העולם של חלק לא מבוטל מחברי הכנסת. אנחנו נצטרך לדון פה באומץ לב בדברים כהווייתיים, לא מול איזו אוטופיה אלא מול מציאות שאתה תוארת אותה, ולצערי אני צריך לחזק את הנתונים שלך. אביא לכאן הצעות מפורטות כיצד להתגבר על הבעיה הזאת.

לתרופות אין קשר לנושא הזה אלא לבעיות התקציביות שבו. קופת-החולים לבין המערכת הממשלתית. כתוצאה מהאילוץ התקציביים נשלחים החולים לעתים קרובות מדי ופעמים רבות מדי מהמפראה של קופת-החולים אל בתי-החולים ובחזרה, דבר שמעיק מאוד על החולים. בתקופה

לכסותו. לכן, ודאי שעכשיו אין אפשרות לקבל את הצעתה של חברת הכנסת גאולה כהן.

השר י"ט שפירא:

מאין הגירעון הזה ולמה הוא קשור?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

זה חלוי בכמה יחידות בחינה מדובר. הסכום הוא 7.5 שקלים חדשים ליחידה. אם אתה מדבר על 20 יחידות, אתה צריך להכפיל את הסכום הזה ב-20. אינני חושב שהדבר מגיע לממדים שחברת הכנסת סרטני דיברה עליהם. על כל פנים, זו מעמסה, ואנחנו נתחשב בהורים מעוטי היכולה.

לפי שעה, במצב הנוכחי אין, לצערי, אפשרות לבטל את התשלום בעד הכנינות האלה. אולי לכשיררו, אחיה הראשון שישמח לעשות זאת.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר החינוך והתרבות.

אנו ניגשים עכשיו לשאלתה הבאה של חבר הכנסת בני שליטא: השתתפות שרים כהלוויות. בבקשה, אדוני.

140. השתתפות שרים כהלוויות

בני שליטא (הליכוד):

אדוני השר, אני שומע קובלנות של משפחות והורים שכולים על אי-השתתפותו של שר מטעם הממשלה כהלוויות של אנשי צבא. כמה מן המשפחות מפרשות זאת כחוסר כבוד ואירצון. אבקש מכבוד השר להשיבני: מה הם הנהלים להשתתפויות שרים כהלוויות צבאיות?

אורה נמיר (המערך):

האם זה נוגע לשר החינוך והתרבות?

היו"ר א' נחמיאס:

שר החינוך והתרבות, בבקשה.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

קובלתי עלי להיות יושב-ראש השרים לענייני סמלים וטקסים — מכאן נובעת השייכות שלי לנושא.

ענתי על שאלתה דומה של חבר הכנסת רן כהן, 'שאלתא מספר 761, אבל אין בכך כדי למנוע ממני להשיב כעת.

ההלוויות הצבאיות נערכות על-פי פקודות ונהלים של צה"ל. הפקודות אינן כוללות השתתפות של נציג הממשלה. שר יכול, כמובן, ככל אזרח אחר, להשתתף כהלוויה, אבל אין הוא מחויב לעשות זאת כמי שמייצג את הממשלה.

ב-17 ביוני 1984 דנה ועדת השרים לענייני סמלים וטקסים בנושא הזה עקב פניות דומות. חבר הכנסת שליטא, והחלטת אותה ועדה ביוני 1984 אמרה כדלהלן. אני מצטט: "בהתייחס להצעה לקבוע כללים מחייבים לייצוג הממשלה בלוויות צבאיות, ועדת השרים לענייני טקסים וסמלים קובעת, כי לוויית צבאיות נערכות באחריותו המלאה של צה"ל, על-פי כללים והנהלים של מערכת הביטחון. בהתאם לנ"ל לא לשנות את המצב הקיים". כלומר, אין ייצוג ממשלתי בלוויות הצבאיות, לא זו או מודעה או השתתפות של שר בצורה מחייבת מטעם הממשלה.

לפני זמן לא רב, ב-2 בפברואר, עלה הנושא הזה בישיבת ממשלה, וראש הממשלה הודיע, ביקש, שהעניין ייבדק מחדש. עכשיו אני אומר: לאחר שוועדה בין-משרדית תסיים את בדיקת הנושא, היא תגיש את המלצותיה — אני מקווה שהדבר

אמירה סרטני (מפ"ם):

אדוני השר, אינני מתעלמת ממצבו התקציבי של משרדך. אתה יודע שאני מודאגת וחרדה למה שמתרחש במערכת החינוך. אבל, אנחנו מגיעים למצב שעל חינוך חנים אין לדבר כלל בכל המערכת, מהגיל הרך ועד לסיום בית-הספר התיכון. אנחנו כאים ומטילים על ההורים מעמסה הולכת וגדלה, כאשר קשה לומר שהמערכת מספקת יותר שירותים.

בגלל המצוקות הקיימות, אני יודעת שיש לצמצם גם בשירות החינוכי והלימודי. אבל, במקרים רבים ההעלאה הזאת של התעריף ליחידת בחינה, לגבי מי שעומד בכל בחינות הבגרות, מגיעה לכדי שיעור של משכורת חודשית, ולעתים המשכורת החודשית אף נמוכה מסך כל הסכום שההורה צריך לשלם בעד בחינות הבגרות.

אני מבקשת לשאול האם משרד החינוך והתרבות ער לסכנה שעלולה להיגרם מהעלאה זו, סכנת נשירה של תלמידים והעובדה שתלמידים לא ייגשו לבחינות הבגרות? תודה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. חברת הכנסת גאולה כהן, רשות לשאלה בנושא הזה, בבקשה.

גאולה כהן (התחיה-צמח):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כמו חברת הכנסת אמירה סרטני, גם אני אינני מתעלמת מהמצב הכלכלי והמקצועי בתקציב משרדך. אולם, אדוני השר, האם אין חושב שגביית אגרה על בחינת בגרות היא מלכתחילה עיוות, עיוות חינוכי ועיוות בכלל? הרי לא יעלה על הדעת שהורים לא יעשו מאמצים על-אנושיים כדי שילדיהם ייגשו לבחינות הבגרות. למעשה, תופסים את אוכלוסיית ההורים בדג על חוסר אונים ואומרים להם: אתם חייבים לשלם. לדעתי, זה כבר עניין של סדר עדיפויות וסדר ערכים לגבי הקיצוצים, איפה ומתי.

האם אין חושב, אדוני השר, שצריך לבטל כליל את גביית האגרה לבחינות בגרות? כשכיל מה צריך לשלם זאת? האם זה עורך-דין שניגש למבחן מיוחד כשהוא כבר עצמאי? הרי כאן ההורים משלמים. למה? מפני שהבן צריך להיבחן? לדעתי, צריך לשנות את סדר העדיפויות של הקיצוצים, בעיקר במקומות שיש בהם עיוות מהותי מלכתחילה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה רבה. חבר הכנסת מרדכי כר-און, בבקשה. אני מבין שהוא ויתר. ביקש ויתר.

כבוד השר, בבקשה — חשובה על דברי חברי הכנסת.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אנ מבקש לומר לחברת הכנסת סרטני, כי אנחנו נתחשב בהחלט במצבם של ההורים. אני יכול להבטיחך שנעשה הכול כדי שלא תהיה נשירה אף של תלמיד אחר מן הסיבה של אי-יכולת לשלם את האגרה בעד בחירות הבגרות. הוצאתי הוראות מפורשות בעניין זה כפעם הקודמת, וכך יהיה גם בעתיד. אנחנו נתחשב בהחלט.

לגבי השאלה העקרונית שהעלתה חברת הכנסת גאולה כהן, הייתי שמח מאוד לקבל את ההצעה שלה, שלא יהיה כלל תשלום אגרה בעד בחינות בגרות. אולם, הדבר איננו אפשרי. אנחנו מעסיקים לצורכי בחינות הבגרות מאות מורים, בוחנים, בודקים שיושבים זמן ממושך כדי לעבור על כל בחינות הבגרות. העלות היא גבוהה. אני מקווה שאינני מגלה סוד כאשר אני אומר שיש לנו גירעון של 2 מיליארדי שקלים ישנים בסעיף הזה, גירעון שנוצר מהבחינות הקודמות. ואנו חייבים

הי"ר א' נחמיאס:
תודה. רשות הדיבור לחברת הכנסת עדנה סולודר, בבקשה.

עדנה סולודר (המערך):
אני מודה לחבר הכנסת בני שליטא על השאלתו, ואני חושבת שמן הראוי לזרז את הדיון בנושא זה. נדמה לי, שכולנו, 120 חברי הכנסת, זועזענו ממכתבו של ראובן באום, אחד האבות באסון ראס-בורקה, שלתדהמתו גילה לנו, שאיש מנציגי הממשלה לא ביקר את המשפחות השכולות, לא בהלוויות ולא בשבעה.

על כן, אני מצטרפת לדברי קודמי. איננו אנשים פרטיים, ויש ציפייה של המשפחות, בעיקר של משפחות שכניהן נופלים בשם המדינה, או בקרבות או באירוע שיש לו השלכות ציבוריות. אני מצטרפת להצעה לזרז את הדיון בנושא זה, וגם להצעה, שכשם שבימי הזיכרון לצה"ל אנחנו נפרשים, שרים וחברי הכנסת, ככל בתי-העלמין הצבאיים, כן ייעשה הדבר לא רק בהלוויות אלא גם בימי השבעה. באופן, שלא יקרה שלא יעריך שום ביקור אצל המשפחות מטעם נציגי הכנסת או הממשלה.

הי"ר א' נחמיאס:
תודה. אדוני שר החינוך והתרבות, תשובותיך, בבקשה.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
דבר אחד ברור. נכון מה שנאמר לפני כן, שהמשפחות השכולות אינן יכולות להיכנס לשיקוליהן ולהחלטותיהן של הוועדות בענייני טקסים. התחושה שלהן, כפי שאחא אמרת, חבר הכנסת בני שליטא, היא, שהן מוזנחות, או שאין משתתפים די הצורך בצערן. לכן, אני ככר מקדים ואומר, שאני נוטה להחלטה בכיוון חיובי, אבל אם ההצעה היא לכלול גם חברי כנסת בצורה מחייבת כזאת, על-פי תור או על-פי הסדר כלשהו, אני חושב, שבכך תיפתר כאמת הבעיה. חברים אחרים העלו זאת. אינני רואה אפשרות שחבר הכנסת יופיע בהלוויה וייצג את הממשלה. אני חושב, שהוא ייצג את הכנסת, וזה מאוד מכובד. הוא מייצג את הכנסת.

הפנייה היתה לגבי שרים בממשלה, ואינני רוצה להרחיב את הדיבור על כך. היו אינטימיות בנושא זה. לא הייתי רוצה שייקבע משהו שבעקבותיו ייגרם כיווץ כלשהו. קרה המקרה: שרים התבקשו לבוא, בכבוד הודיעו, התחילו לחפש שרים, חלק לא מצאו וחלק לא היה אפשר לגייס, כי לא תמיד יש ידיעה מוקדמת על מועד הלוויה.

אם ירחיבו את היריעה גם לגבי חברי הכנסת — אני חושב שנמצא פתרון לסוגיה זו.

אשר לשאלה השנייה: האם יש הסדרים כלשהם לגבי אח"מים? — אני רוצה לאחל לכולם אריכות ימים ושנים. יש אח"מים, לא כל האח"מים, שמכנים עליהם תיקים עוד בהיותם בחיים. יש מבצע "חבצלת" ועוד כל מיני כינויים יפים. כאשר הייתי בתפקיד אחר, לפני שנים רבות, בא אלי האיש הממונה על הנושא הזה וביקש לדעת איפה רוצה ראש הממשלה דוד בן-גוריון ז"ל להיקבר. אמרתי לו: בוא ניכנס ונשאל אותו. שאלתי אותו והוא אמר: אולי יגיד לי קודם איפה הוא רוצה להיקבר? אין לי כרגע חוכמה לעשות זאת. יש כאלה שכותבים צוואות, יש כאלה שאינם כותבים צוואות.

אם כוונתו של חבר הכנסת שליטא היא להרחיב את היריעה של האח"מים גם בנושא זה — אני חושב שזאת תהיה הכבדה מיותרת. נאחל להם אריכות ימים ושנים. לגבי כמה

לא יימשך זמן רב — לוועדת השרים לענייני סמלים וטקסים. הוועדה תדון בנושא. תבחן אותו מכל האספקטים שלו ותגיש את המלצותיה לממשלה.

הי"ר א' נחמיאס:
תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת בני שליטא.

בני שליטא (הליכוד):
אדוני השר, הוועדה לענייני סמלים וטקסים ישבה על-פי בקשתו. אני העליח את הנושא הזה לפני הוועדה, וביקשתי לדון בו שנית. אני חושב, שנוכח הרגישות המיוחדת הקיימת בעם הזה, ובצדק, לכל חלל ולכל נופל — ואנחנו שותפים רגשית לכל אסון, מפני שזה צבא העם — יש מקום לשיקול נוסף, בעיקר על בסיס העובדה, שבכל מקרה, אנחנו אולי נהיה כסדר מבחינת הפרוטוקול, אבל לא נוכל להסביר זאת למשפחה השכולה והגופנת.

לכן, אני מציע לשקול אולי אפשרות להסמין את 120 חברי הכנסת, עם השרים, לייצג את הממשלה בכל פעם, והלוואי שלא יהיו אסונות כאלה ולא נודק לכן, אבל חבר הכנסת יישלח להלוויה ממלכתית, כדי לכבד את המעמד וההיות נציג סמכותי של הממשלה.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
של הכנסת, לא של הממשלה.

בני שליטא (הליכוד):
אפשר גם לאצול סמכות לחבר הכנסת לייצג את הממשלה בעניין זה. אפשר לעשות זאת גם כך.

רציתי גם לדעת, כבוד השר, אם יש נהלים כלשהם לגבי הלוויות של אח"מים, ואם קיים בכלל המושג אח"מים.

הי"ר א' נחמיאס:
תודה לחבר הכנסת בני שליטא. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אמנון לין.

אמנון לין (המערך):
אדוני השר, בהמשך לשאלתו של חבר הכנסת שליטא, וככן, אני רואה לנגד עיני קודם כול את המשפחות השכולות. אנחנו עדים לכן, שלעתים השרים משתתפים ולעתים לא, הכול בהתאם לאווירה הציבורית ולהשלכות של האירוע על הציבוריות שלנו. אני שמח לשמוע, שהוועדה בודקת, אבל אני מעוניין לחת לך קו מחשבה מסוים, שאולי יובא בחשבון.

לפי הערכתי, שרים אינם אנשים פרטיים. כל זמן שהמקרה אינו נוגע אישית לשר, חס ושלום — הוא חייב לנהוג תמיד בהתאם לכהונה שהוא משרת בה. לכן, לא ייתכן שכאשר קורה אירוע מסוים בעיר זו או אחרת רצים להלוויות שניים-שלושה שרים, וכאשר קורה אירוע מעצבי אחר, איננו רואים את השרים. ההשתתפות היא בהתאם לרגשות השרים. זה לא ייתכן. השר חייב לפעול בכל מקרה בהתאם לדוקטרינה ולקביעות ברורות של הוועדה, ולא על-פי הרגשות שלו.

אני מבקש מכבוד השר לבחון גם נקודה נוספת: גם כימי הזיכרון של צה"ל — אמר זאת חבר הכנסת בני שליטא — מטילה הממשלה את משימת הייצוג על חלק מחברי הכנסת, לפי התור, והדבר מאפשר יתר התפרשות. המשפחות עומדות לנגד עיני — מדוע לא יוכלו גם חברי הכנסת להשתתף בהלוויות, כשהשרים אינם יכולים לבוא? כי הדבר החשוב הוא, שיהיה ייצוג מטעם המדינה, ושלא ייווצר מצב שבו, במקרה מסוים יהיה ייצוג של המדינה, ובמקרה אחר לא יהיה ייצוג בהלוויה של חלל צה"ל.

למשרד החינוך והתרבות, היתה מודעה, בעיתונים, גם כתבנו להם וגם השתתפתי בטקס נטיעת חורשה על שם הילדים שנהרגו בראס-בורקה. נפגשתי עם המשפחות ונטענו עצים בשכונת רמות. השתתפתי בטקס בשם הממשלה וכשר החינוך והתרבות, תורה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר החינוך והתרבות על תשובותיו על השאלות בעל-פה של חברי הכנסת.

ב. שאלות ותשובות

אהבת המולדת ונאמנות למדינה ולעם ישראל, על תודעת זיכרון השואה והגבורה, על אימון בעבודה חקלאית ובמלאכה, על הכשרה חלוצית ועל שאיפה לחברה הכנויה על חירות, שוויון, סובלנות, זוהר הדריה ואהבת הבריות: ב. מתן ייצוג לדעות השונות הקיימות בחברה הישראלית. המועצה הפדגוגית לא תאשר פעילות כנ"ל אם צפויה בה או הסתה, או קריאה לפעולה אלימה, או הטפה להפליה או לאיבה כלפי מגורים מסוימים של אוכלוסיית המדינה. עד כאן.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

ביקשתי לדעת האם, מבחינה פדגוגית, כאשר משרד החינוך והתרבות שוקל את השתתפותו במטרה מאוד מאוד מסוימת של מלחמה בגזענות, הוא מכיב בחשבון שלפעמים משתמשים, או מחטיאים את המטרה דווקא על-ידי כך שגורמים לאנשים להזדהות עם הצד המותקף, כאשר הצד התוקף משלב בתוך דבריו ההתקפה שלו גם דברי התקפה על רעיונות ציוניים, אפילו הם קצת שנויים במחלוקת, כמו נושא שלמות הארץ, וכורך אותם בנושא הגזענות? בסופו של דבר, במקום להשיג את המטרה שמשרד החינוך והתרבות רוצה להשיגה על-ידי עיבוד יוזמות כאלה הוא משיג מטרה של הזדהות דווקא עם גזענות כביכול, או אפילו גזענות לשמה שאנשים מערבים בידיעה, אם גורם נגדי תוקף משהו שאני לא יודע מה הוא, יכול להיות שאני צריך להיות עם הגורם המותקף?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אני מודע לבעיה שעוררת. אנחנו עוסקים זה חודשים אחדים בבדיקה יסודית של כל הנושא הקשור הקריי חינוך לדמוקרטיה ולדו-קיום. יש הרבה מאוד פעילויות שאינן כלל בתיאום עם משרד החינוך והתרבות ואינן בשליטתו. אנחנו מנסים, איננו בטוח שנצליח, יש ארגונים רבים הפועלים מכוח עצמם. אין ספק שיש להגדיר היטב ומחדש מה בעצם המטרה, מה מבקשים להשיג מכך, כיצד מכינים כל נושא ונושא. היו באמת מקרים אחדים, אינני חושב שזו תופעה רחבה, אבל די במקרה אחד כדי שתידלק נורה אדומה. היו כמה מקרים ברוח הדברים שאמרת.

יש צוות הבדוק את הנושא הזה זה חודשים מספר, לפי הערכתי, תוך חירש-יחוצי עד חודשיים נגבש את המסקנות ואת קווי הפעולה בכל התחום הזה. מצד אחד צריך לטפל בנושא, ומצד אחר לא להיכנס לפניקות ולשגיאות. היו גם שגיאות בתחומים האלה, כדי להיות יותר בטוח, אני חושב שתוך חודשיים נוכל לגבש משהו.

אח"מים, בדרגים מסוימים, יש תיקים מוכנים, ונקווה שלא ישתמשו בהם בזמן הקרוב.

דב שילנסקי (הליכוד):

שר החינוך והתרבות י' נבון:
לא ניכנס לפרטים.

אשר לעניין ראס-בורקה, אני רוצה להגיד לחברת הכנסת עדנה סולודר, שזה באמת עצוב. במידה שהדבר שייך לנו,

היו"ר א' נחמיאס:

אני מזמין את שר החינוך והתרבות להשיב על שאלות כתב, בבקשה, אדוני.

1795. כנסים נגד גזענות

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ' בשבט התשמ"ו (30 בינואר 1986):

לאחרונה, מקיימים גופים שונים כנסים ואירועים נגד גזענות במימון ציבורי ובחסות ממשלתית.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם ידוע לו כי ככמה כנסים כאלה הושמעו דברים שמהם השתמע, כי הציונות היא גזענות?

2. האם ידוע לכבוד השר, כי בכמה כנסים כאלה ניצלו המארגנים את החסות הממלכתית למפגן פוליטי מפלגתי, שבו השתתפו אך ורק נציגי חוגי השמאל בישראל?

3. האם יפעל ככוד השר כדי למנוע הישנות מקרים כאלו בעתיד, ואם כן — כיצד?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

1. היו מקרים בודדים שאומנם הושמעו דברים כאלה מפי אנשים שהוגדרו כקיצונים.

2. כנסים רבים מאורגנים שלא באמצעות משרדנו. על כן לעתים הדוברים הם ממחנה אחד, אגיד במאמר מוסגר שקיימים, לפי ידיעתנו, 47 ארגונים שונים, קטנים וגדולים, אשר עוסקים בנושא של דו-קיום ומגיעים בין יהודים לערבים. ניסיתי לזמן את כולם כדי להכניס סדר בנושא הזה, בעיקר בכל מה שקשור בבתי-הספר. ישיבה הופיעו נציגי 22 ארגונים. קיימת ישיבה ארוכה מאוד של כמה שעות. אחר כך אומר משהו על הנושא הזה.

3. בחזור המנכ"ל מ/ג 8 מיום י"ח בניסן התשמ"ג, 1 באפריל 1983, פורסמו הנחיות לבתי-הספר כיצד לנהוג. אני מצטט: "משרד החינוך והתרבות מעודד חינוך פוליטי ומעורבות של תלמידים בחיי החברה והמדינה. אחת הדרכים לכן היא הפגשת תלמידים עם אנשי רוח ועם אישים העוסקים בכעיות חברה ומדיניות. מפגשים כאלה עשויים להתקיים במסגרת בית-הספר או כמסגרות שמחוץ לו המאורגנות על-ידי בית-הספר. שילובם של תלמידים אלה בפעילויות כאלה הוא מסמכותה של המועצה הפדגוגית של בית-הספר. בשיקוליה, תתחשב המועצה הפדגוגית בגורמים אלה — א. התאמה למטרות החינוך הממלכתי, לפי החוק של שנת 1953 סעיף ג'; ב. מטרת החינוך הממלכתי היא להשתייך את החינוך היסודי כמדינה על ערכי תרבות ישראל והישיגי המדע, על

ממד מיוחד שתנועות הנוער נותנות אותו, ממד שלא ביה"הספר, אף לא הבית ובוודאי לא הרחוב יכולים לתת אותו. אמרתי פעם על דרך ההפלה, שלאחר ישיבה של שעה או שעתיים עם קבוצה של 15 — 20 איש, אני יכול להגיד, כמעט בלי לטעות, מי מהם היה בעבר חבר בתנועת נוער ומי לא. הן מקנות איזה ממד חשוב מאוד, המטביע את רישומו בנוער לאורך כל חייו.

אנחנו רוצים בהחלט לעזור לתנועות הנוער, ואני מקווה שכל הגופים האחרים התומכים בתנועות הנוער יוסיפו לעשות זאת ויביאו בחשבון גם את הצרכים של תנועות הנוער.

1799. פיקוח השלטון על המורה הערבי באמצעות הלשונות תלמידים

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ' בשבט התשמ"ו (30 בינואר 1986):

בכנס "קיום יחדיו — התשובה לגזענות", שהתקיים לאחרונה בחיפה, אמר מנהל ביה"הספר האורתודוקסי בחיפה (ראה "הארץ", 16 בינואר 1986), כי המתנחל הערבי חשוף להלשונות תלמידיו, המעודדים על-ידי השלטון, כל אימת שהוא מרהיב עוז לעסוק בבעיות הקיומיות האמיתיות של הערבי במדינת ישראל. הוא הדגיש, כי חינוך מתחיל בבירור הזהות האישית והלאומית, ודבר זה נמנע במשטר של פיקוח באמצעות הלשונות תלמידים.

אבקש מכבוד השר להשיב על השאלות האלה:

1. האם מסכים השר, כי חינוך מתחיל בבירור הזהות האישית והלאומית של התלמיד?

2. האם הוטלו מגבלות על פעילותו החינוכית של המורה הערבי, כמתואר בדברי מנהל ביה"הספר האורתודוקסי בחיפה? אם כן, האם אין הדבר מונע מראש אפשרות ליישם את התוכניות לדו-קיום ולדמוקרטיה, שמשדר החינוך והתרבות מבקש להעביר בכתיבה הספר?

3. מה בדעת השר לעשות כדי לשנות את האווירה הקיימת, כמתואר, בכתיבה הספר הערביים?

שר החינוך והתרבות י' נבון:
אשיב תשובה אחת על כל השאלות שעוררת בשאלתך שלך.

עמדת משרד החינוך והתרבות בנושא זה הוצגה בחזר המנכ"ל מיום 1 במאי 1983, 9/גז, תחת הכותרת: עמדת המורה בכתיבה הספר הערבי בחינוך האורתודוקסי.

אני אעביר לפרוטוקול צילום של כל התחזר הזה. אני רוצה להביא כמה משפטים מהסיכום של החזר:

"משרד החינוך והתרבות מכבד את המורים ונותן בהם אמון. אנו רואים בכל מורה אורת מכובד, ד"רשי, בעל זכויות ובעל תוכנית אחריות פעילה במדינה. אנו מצפים מן המורה שיהיה ישר עם עצמו ועם זולתו, גלוי ועקיף ושימצא בנפשו את האומץ לחנך גם את תלמידיו לנאמנות פעילה למדינת ישראל ולערכיה החברתיים.

"אם יש כביעות, תביעות, כיקורת, גישי קיפוח, מוצדקים או לא מוצדקים, יש לדון בכל אלה גם עם התלמידים בגלוי, באופן ענייני וכישר אינטלקטואלי ועל הבסיס של נאמנות למדינה והרגשת שייכות אליה.

"אכן הכוונה להערכת פעולתו החינוכית של המורה תהיה תמיד, זאת: האם פעולתו תורמת לחינוך רצונם של תלמידיו

נחבקשתי על-ידי ועדת החינוך והתרבות של הכנסת העוסקת בכך להביא בפניה דיווחים, המלצות ודין וחשבון על מה שקורה. יושב ראש הוועדה פנה אלי פעמים מספר ואמרתי לו, שבקרב נהיה מוכנים להופיע בפני הוועדה, אם משהו ירצה שנופיע גם במליאה — נעשה זאת.

1798. תקציב משרד החינוך לתנועות הנוער

חבר הכנסת א' פרטני שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ' בשבט התשמ"ו (30 בינואר 1986):

הצעת תקציב ההשתתפות של משרדך בפעולותיהן של תנועות הנוער השונות מסתכמת ב־3,810,000 ש"ח. למיטב ידיעתי, סכום זה מתחלק בין התנועות פחות או יותר לפי גודלן ופעילותן.

שאלותי הן:

1. לפי אילו נתונים מתבצעת חלוקת הכספים? האם לפי מספר החניכים הצעירים? חברי השכבות הבוגרות (תלמידי חינוך)? מדריכים מבוגרים?

2. האם לדעת השר יש להתחשב בכך, שעלות ההפעלה של שכבות בוגרות יקרה יותר מאשר זו של הפעלת חניכים צעירים?

3. האם הקריטריון של מספר החניכים הוא גם המודד לתמיכה במפעלים מיוחדים, או שמא התמיכה בסעיף זה נעשית על-פי ערכם החינוכי ועלותם בפועל?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

1. ההקצבה לתנועות נוער נעשית בעצה אחת עם המועצה לענייני תנועות הנוער של משרד החינוך והתרבות. במועצה זו חברות כל תנועות הנוער המוכרות על-ידי המשרד. ההקצבה מתחלקת — חצייה כהקצבה ישירה לפי מספר החניכים, ללא הכולל בין צעירים ובוגרים, וחצייה לפי מספר הפעולות, מגוון הפעולות וכמותן.

2. אין אפשרות למדוד עלות ההפעלה של בוגרים מול צעירים, ולכן אין אפשרות להתחשב בכך.

3. התמיכה במפעלים מיוחדים מתבצעת לפי ערכם החינוכי ועלותם בפועל, תוך התחשבות בהיקף הפעולה.

אופי עוד, כי שלוש קיימות גישה ממושכת עם מועצת תנועות הנוער, בגלל הגירעונות הקשים שאליהם הן נקלעו. גירעונות גדולים מאוד המגיעים לקרוב למיליון דולר. חלק מהגירעונות נובע משחיקה, חלק מעיכוב בהעברת תשלומים וחלק מקיצוצים: כמו בכל מקום אחר, לצערי יש גם כאן קיצוצים.

ביום ראשון האחרון הוקם צוות משותף למשרדנו ולתנועות הנוער, ושתי מטרות לפניו: א. לבחון מה ניתן לעשות מייד, כעזרה ראשונה; ב. לבחון כיצד אפשר לבסס את התחום התקציבי של התנועות הללו לטווח ארוך בצורה שלא תביא לגירעונות כאלה.

משרד החינוך איננו השותף היחיד בנושא זה — יש גם תנועות, יש מפלגות, יש הסתדרות, אבל כאשר יש קיצוצים, כל אלה מקצצות וכל אלה מפחיתות את תמיכותיהן בתנועות הנוער. לא אפרט, אבל שמענו מספרים מאוד קשים. באותו חלק הקשור אתנו, נשתדל להביא איזון מערכת התקציבית-ארגונית שתמנע את הגירעונות הקשים מאוד הללו.

מיותר להגיד, שכמו מרבית חברי הכנסת בוודאי, גם אני מעריך מאוד את פעולתן של תנועות הנוער, ואני חושב שיש

כל מצב. מטרתם של דברים אלה — לתת בידי המחנכים חשבות לפחות לחלק מן השאלות המטרידות אותם.

א. מטרת החינוך

במסמך "מטרות החינוך הממלכתי בסקטור הערבי", שאושר על-ידי שר החינוך והתרבות בשנת 1975 נאמר, בין השאר:

"החינוך הממלכתי במגזר הערבי בישראל יהיה מושתת על ערכי התרבות הערבית... על השאיפה לשלום בין מדינת ישראל לשכנותיה, על אהבת המולדת המשותפת לכל אזרחי המדינה, על נאמנות למדינת ישראל, תוך הדגשת האינטרסים המשותפים לכל אזרחי המדינה ותוך טיפוח הייחוד של ערביי ישראל... ועל השאיפה לחברה בוגיה על חרות, שוויון, סובלנות, עזרה הדדית ואהבת הבריות".

במדינת ישראל חיים יחד יהודים וערבים, וגורלם גור עליהם שמישיכו לחיות בה יחד דורות רבים, ככל שיעליתו הערכים והיהודים בישראל לגבש דפוסים של חיי-יחדיו בשלום וכבוד הדדי, כן ייטב להם. הנחת יסוד זו אינה שנויה במחלוקת, ועומדת מעל לחילוקי הדעות הקיימים בציבור ובין המפלגות בדבר הפתרון המדיני הרצוי לבעיות מדינת ישראל והמזרח התיכון. מערכת החינוך מצווה לחנך את התלמידים היהודים והערבים כאחד לחיים המבוססים על שלום, הבנה וכבוד הדדיים, ולנאמנות ואזרחות פעילה.

מטרת החינוך האזרחי-ערבי בבתי-הספר הערביים היא אפוא: לחנך את הצעירים הערביים להיות אזרחים של מדינת ישראל, המקבלים על עצמם את חובות המדינה והאזרחות הפעילה, והמוכנים לעמוד על זכויותיהם האזרחיות, מתוך הרגשת השתייכות למדינת ישראל, ושהם יחד עם זאת ערבים הגאים כמורשתם התרבותית-הלאומית, מתוך הרגשת השתייכות לעולם התרבות הערבי.

ב. הדמוקרטיה וגבולותיה

מדינת ישראל היא מדינה דמוקרטית, ועליו לחנך את התלמידים לאורם של ערכי הדמוקרטיה: כבוד לאדם, הכרעה על-פי דעת הרוב, כבוד וסובלנות למיעוט, חופש הביטוי — חופש הבעת רגשות, דעות ומחשבות, קיום החוק והסדר, ושמירה על מהלך תקין של חיי החברה, העבודה והמשק. הבעת דעות, גם אם הן נוגדות את דעותיהם של אזרחים אחרים במדינה, בצורה תרבותית וחוקית — היא זכות המקובלת כאחת מאבני היסוד של הדמוקרטיה הישראלית. אך אסור שהבעת דעות ורגשות תוליד שנאה בין האזרחים או תביא לשיכוש מהלך החיים הסדירים, חובתם (וגם זכותם) של המחנכים לחנך את התלמידים לאור ערכים אלה, להדריכם בדרך התנהגות דמוקרטית ותרבותית במסגרת החוקית של המדינה, מבלי לנסות לעקור רגשות לאומיים אושיים טבעיים, ומבלי להיגרר לטיפוח רגשות של שנאה לזולת.

עם זאת, חובתם של המחנכים היא גם להעמיד את תלמידיהם על הגבולות והמגבלות החלות על הבעת רגשות ודעות במדינה דמוקרטית. על התלמידים ללמוד ולהבין, שמעשים כגון הפגנה אלימה, חסימת דרכים, הבערת צמיגים וכיו"ב, אינם אמצעים לגיטימיים להבעת עמדות, פעולות כאלה לא רק שאינן משיגות דבר, אלא אף מטשטשות ומסתירות את העיקר, וגורמות נזק לתלמידים, לבתי-ספרם ולכפרם. נערים העושים מעשים כאלה מוכיחים, שהם לא תפסו עדיין מה היא דמוקרטיה ומה הן זכויותיהם וחובותיהם במדינת-חוק.

לחיות בישראל כאזרחים פעילים וגאונים, כערבים הגאים בעצמם, במורשתם ובמדינתם, האם פעולתו תורמת לחינוכם האזרחי-פוליטי, מגבירה את כושרם לחשוב ולנקוט עמדה וליטול חלק בחיים הדמוקרטיים של המדינה, והאם פעולתו תורמת לקידום ולחזיון של הוריקים של יהודים וערבים בישראל. מורה הממלא את תפקידו במסירות ופועל ביושר בעקביות במגמה זאת ימצא בהנהלת משרד החינוך תמיכה מלאה בכל ימות השנה ובשעת משבר ומבחן.

עד כאן הציטוט מהחומר של 1 במאי 1983. זו עמדתו של המשרד גם היום. יש נכונות לעודד את החינוך האזרחי-הערבי, להדריך את התלמידים בדרך התנהגות דמוקרטית ותרבותית, בלי לנסות לעקור את הזהות האנושית הלאומית הטבעית, מצד אחד, אבל בלי להיגרר, מהצד השני, לטיפוח רגשות שנאה לזולת.

שינוי האווירה בבתי-הספר הערביים בכיוון זה תלוי במידה מכרעת במורים עצמם, ביושרם ובאומץ לבם לחנך את תלמידיהם לנאמנות פעילה למדינת ישראל ולדרכיהם היהודי-ערבי.

עמדת המורה בבית-הספר הערבי בחינוך האזרחי-ערבי

בדברים הבאים אנו מביאים לחשומת לבם של המורים והמחנכים בבתי-הספר הערביים — בייחוד העל-יסודיים — מספר קווים מנחים לפעולתם כחומר החינוך האזרחי-ערבי.

רובם של ערביי ישראל — והמורים בכללם — שותפים לשאיפה לחיות במדינת ישראל בשלום, כאזרחים שווים זכויות וחובות, מתוך נאמנות פעילה למדינה ולערכי הדמוקרטיה שלה. עם זאת, ערביי ישראל בנים הם ללאום הערבי, ושייכותם זו מעוררת בהם רגשות של הודעות עם אחיהם הערביים בעולם הערבי, כל עוד קיים מאבק פוליטי וסכסוך מוין בין מדינת ישראל לבין מרבית מדינות ערב, מוצא האזרח ערבי בישראל את עצמו במבוכה גדולה.

מנהל ומחנכים רבים מתלבטים — בכל ימות השנה, ובמיוחד בימים של מאורעות החורגים מן השגרה ובימי התלהטות היצרים הפוליטיים — מה לומר לתלמידיהם, כיצד להסביר להם את המתרחש, כיצד להציג את עמדותיהם של הצדדים השותפים להתרחשויות. כאשר התלמידים אינם מקבלים בבית-הספר מידע מהימן והדרכה להבנת המתרחש, הם מחפשים תשובות לשאלות המטרידות אותם אצל גורמים שמחוץ לבית-הספר. המורים מתוסכלים מהתחמקות ממתן תשובות לשאלות התלמידים, והתחמקות מורידה את קרנם בעיני התלמידים והחברה.

מבוכתם זו של המורים הועלתה בתורשים האחרונים במספר פגישות ודיונים: פגישת שר החינוך והתרבות עם הנהלת האגף לחינוך ותרבות לערבים ונציגי הפיקוח; בפגישת המנהל הכללי עם ציבור המפקחים הערביים; בכנס מרכזי הצופים ורכזי החינוך החברתי עם מנהל האגף; ובמפגש מורים עם המנהל הכללי שנערך בעבלין. בכל ההודעות האלה דיברו המחנכים הערביים על מבוכתם בדרך החינוך האזרחי-ערבי, וגם על חששותיהם מפני מתן פירוש בלתי-נכון לפעולתם החינוכית.

זאת ועוד: בחברתנו הדינמית מתרחשים המאורעות לפעמים במהירות רבה, והנהלת משרדנו או האגף לחינוך ותרבות לערבים אינם יכולים בכל מקרה לספק בעוד מועד הנחיות לררכי פעולה ותגובה. לפיכך, על המחנכים לנקוט בעצמם את הצעדים החינוכיים המתבקשים מתוך הנתונים של

דיונים, שמיעת דעות שונות וגיבוש השקפה עצמאית, תוך כדי הבנה וסובלנות לעמדת הזולת.

במסגרת החינוך הפוליטי ממליצה הוועדה להקדיש תשומת לב מיוחדת לסוגיה של קליטה ביקורתית של מידע, עמדות ודעות וגירויים של כלי התקשורת: חדשות, מאמרים, דיונים, ויכוחים והערות בעיתונות, ברדיו ובטלוויזיה. דיון בנושאים העומדים על הפרק, תוך כדי היוקקות לכלים הנ"ל, עשוי להקנות לתלמידים הרגלים של קליטה מבחינה ביקורתית המסייעת לגיבוש עמדה עצמאית. שיעורי המחנך, שיעורי אורחות, פעילות של חברת התלמידים יכולים לסייע הרבה בכיוון זה.

ה. דעות קדומות

אחת המטרות החשובות בחינוך האזרחי-ערכי היא — שירושן של דעות קדומות ודימויים סטריאוטיפיים אין לך דבר המונע הבנה לזולת ופתיחות לדיון הוגן — גם בשאלות השנויות במחלוקת — כמו דעות קדומות חסרות בסיס, הכללות ודימויים סטריאוטיפיים. על המחנכים לפעול במסגרת ובאופן שיטתי לסייע לתלמידים להתגבר על דעות קדומות ומושגים שגויים. אחת הדרכים לכך היא — להפגיש עם בנינוער שונים מהם, ובכלל זה עם בנינוער יהודים — לפעולות משותפות, בעלות מטרות ברורות, ולפתרון משותף של בעיות משותפות או דומות.

ו. יוזמת המחנכים

בעיתות משבר ובימים של מאורעות חריגים, תפקידו של המנהל לכנס את חבר המורים, ויחד עמהם לנתח את המצב ואת הלכי הרוח בקרב התלמידים, ולקבוע חוכמה של פעילויות חינוכיות המתייחסות במישרין לאותו משבר ולאותו מאורע. במידת האפשר רצוי שהמנהל יזמין את המפקח על בית-הספר או את המפקח על החינוך החברתי, כדי לשתף אותו בקביעת חוכמה הפעולות.

על המורים והמחנכים לנהל שיחות בכיתותיהם, שבהן יתחוו את המאורעות, תביעות והתגובות, כדי להעמיק בקרב התלמידים את ההבנה הן לאותו מאורע ספציפי והן להליכי המשטר הדמוקרטי בכללם.

על המורים והמחנכים לפעול בכל מקרה כיוזמתם, על-פי הבנתם וידיעת תנאי המקום והשעה, ברוח מטרות החינוך וברוח המשטר הדמוקרטי ושלטון החוק המציינים את מדינת ישראל, ומתוך השאיפה לתת את תלמידיהם לדוריקים של יהודים וערכים במדינת ישראל.

ז. עמדה של יושר ואומץ

משרד החינוך והתכרות מכבד את המורים ונותן בהם אמון. אנו רואים בכל מורה אדם מכובד, חופשי, ובעל זכויות — ובעל חובת אחריות פעילה במדינה. אנו מצפים מן המורה שיהיה ישר עם עצמו ועם זולתו, גלוי ועקיף, ושימצא כנפשו את האומץ לתת גם את תלמידיו לנאמנות פעילה למדינת ישראל ולערכיה החברתיים. אם יש בעיות, תביעות, ביקורת, רגשות קיפוח (מוצקים או לא-מוצקים) — יש לדון בכל אלה גם עם התלמידים בגלוי, באופן ענייני ובישור אינטלקטואלי, ועל הבסיס של נאמנות למדינה והרגשת שייכות אליה.

על המורה למלא את תפקידו בחינוך ובהוראה בתריות ובמסירות. בכך יתח את היסוד ליחס של כבוד אליו מצד

מקרה של אסון או פשע שבו אבדו חיי אדם — ערכים או יהודים, כישראל או במקום אחר — יש מקום להתייחסות עם זכרם ולהשתתפות באבלם של קרוביהם: יש מקום לשיחה על המאורע ולניתוח גורמיו ותוצאותיו. אך גם במקרה זה אין מקום להתפרצות או התפרצות או להשבת לימודים. אבל על חיי אדם הוא רגש אנושי רציני וחיוני; התפרצות אינה מכבדת את המתים ואינה לכבוד למתפרעים.

ג. מסגרות החינוך האזרחי-ערכי

חינוך התלמידים, בייחוד בכתי-הספר התיכוניים, במישור האזרחי-ערכי צריך להיות חלק אינטגרלי של כל עבודת ההוראה, הלימוד והחינוך בבית-הספר — בכל ימות השנה ובכל המקצועות. מעמדם של ערכי ישראל בתוך המדינה, מהותה של מדינת-חוק ומהותו של המשטר הדמוקרטי ואורח החיים בהם, הזכויות והחובות הנובעות מן המבנה והמשטר של מדינת ישראל — כל אלה צריכים להתבטא בתלמידים בבית-הספר התיכון כ"לימוד אגב" בכל המקצועות.

במסגרת מיוחדת לחינוך הערכי-אזרחי מיועדות פעילויות "החינוך החברתי", הכאות להשלים את "לימוד האגב". במסגרת זו מתנסים התלמידים באופן פעיל בחיי החברה המצומצמת של בית-הספר, ובחיי החברה של הקהילה המקומית. כאן יתנסה התלמיד ביישום מעשי של חובתו כלפי החברה (והמחויבות האישית) ושל התגברות לטובת הכלל גם מעבר לחובה. כאן ילמדו הלכות וכתירות ופעילותם של גופים נבחרים, ודרכי הביקורת עליהם. כאן יתנסו התלמידים גם בדרכי חשיבה, דיון וויכוח בדרכים דמוקרטיות ובסגנון תרבותי. כאן ילמדו — מתוך מעשה ומתוך שיחות — שיש דעות שונות ואין מונופול על הדעה הנכונה; וכן — שאפשר להיות יחד בכבוד ובשלום גם שעה שהדעות חלוקות.

ד. החינוך הפוליטי

על המחנכים לעודד שיחות על הנושאים המעסיקים את בני-הנוער, ולשקד על כך, שבכל שיחה יבואו לידי ביטוי הוגן כל נקודות-הראות השונות על השאלה העומדת לדיון. יש לתת לתלמידים הזדמנות לשמוע ולהכיר השקפות שונות וסותרות, מבלי שהמורה יפנה על התלמידים את דעותיו. יש לעודד את התלמידים לנתח ניתוח רציונאלי את הדברים ששמעו וקראו; להפריד בין טענות של ממש לבין סיסמות ריקות מתוכן; ולהבדיל בין עיקר לטפל.

יתר הבהרה של נקודה זו אנו מביאים להלן קטע הדן ב"החינוך הפוליטי" בבתי-הספר התיכוניים העבריים. הלקוח מתוך דין-וחשבון שהכינו ועדה, בראשותו של פרופ' א' שביד, בנושא "החינוך הערכי-ציוני".

"יש לבדוק מחדש את שאלת החינוך הפוליטי בבית-הספר. במציאות הקיימת המורים של בית-הספר הממלכתי נוטים להתחמק מדיון בשאלות אקטואליות או מתגובה על מאורעות המסעירים את תלמידיהם, מפני שלדעתם אין להם 'מנדט' להביע דעות פוליטיות או לעודד התמודדות בשאלות פוליטיות. לדעת הוועדה גורמת גישה זו לניטרול ההשפעה החינוכית בבית-הספר העל-יסודי, כיוון שבגיל זה השאלות הללו מעסיקות את התלמידים והם זקוקים לעזרה חינוכית כדי לגבש את השקפת עולמם. העיקרון הנכון של הימנעות מאילוץ מפלגתי בבית-הספר אינו צריך להתפרש כהימנעות מחינוך פוליטי. בשום אופן אין להעלות על הדעת סגירות וסמכותיות מפלגתית מצד המורים, אולם יש לעודד

שר החינוך והתרבות י' נבון:
אין למשרדנו כל מידע על כסום כלשהו שניתן למועצה המקומית בכפר-חבור לצורך הקמת מעבר חצייה. ממילא לא אוכל להשיב או להתייחס לשאלות האחרות.

אני מקווה שיש שם מעבר חצייה. לנו, על כל פנים, לא ידוע על הקצבה כזאת.

1842. דוח ועדת שרלין — מסקנותיו וביצוען

חבר הכנסת פ' גולדשטיין שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ז בשבט התשמ"ו (5 בפברואר 1986):

משרד החינוך והתרבות הקים את ועדת שרלין. שמטרתה היתה לבחון ולהגיש דוח בנושא צמצום המוסדות להכשרת מורים, ארגונים מחדש וצמצום מספר תלמידים.

אודה לכבוד השר אם ישיבני מעל כימת הכנסת:

1. מי במשרד החינוך הקים את הוועדה — המנכ"ל או השר? או שמא הוקמה הוועדה בהסכמת השר והמנכ"ל?
2. מה היו מסקנות הוועדה ושיקוליה לגבי סגירת כל מוסד ומוסד?
3. האם קיימים חילוקי דעות בין השר והמנכ"ל לגבי יישום המסקנות?
4. האם הציעה הוועדה דרכים לצמצום תקציב הכשרת מורים בסך 2.5 מיליוני ש"ח בלא צורך בפיטורי מורים, והאם מתעתד המשרד לקבל הצעה זו?
5. האם יש בכוונת המשרד למלא אחר כל מסקנות הוועדה?
6. האם ידוע לשר על הקמת מוסדות חדשים בבני-ברק, בניגוד למסקנות הוועדה הדורשת צמצום המוסדות?
7. האם בוטלה אחת ממסקנות הוועדה המתייחסת לסגירת סמינר "אפרתה"?
8. האם החליט המשרד לסגור את המכללה להכשרת אקדמאים בגבעתיים, הידועה כמוסד מן הדרגה הראשונה, בניגוד לדוח ועדת שרלין?
9. האם, לדעת השר, נתערכו בשיקולי המשרד שיקולים שאינם פרגוניים וארגוניים בלבד, ומה הם?
10. מדוע לא יבוצע דוח ועדת שרלין במלואו?

תשובת שר החינוך והתרבות י' נבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הוועדה הוקמה על-ידי המנכ"ל, בהסכמתו, בעקבות הצעת משרד האוצר לסגור סמינרים.
2. המסקנות מופיעות בדוח הוועדה, ואני מצרף אותן לפרוטוקול. לגבי כל מוסד שהוצע לסגור נבדקו הפרטים האלה: גודל המוסד, אופיו, תרומתו, אפשרות שילובו במוסד אחר וסיכוייו להיפתר למכללה.
3. אין כל חילוקי דעות.
4. הצמצום המוצע היה בסך 2.5 מיליוני דולר, לא נקבע שאין צורך בפיטורי מורים. המשרד לא התחייב לקבל את ההמלצות במלואן.
5. מסקנות הוועדה היו המלצות בלבד, וכדעת המשרד להיעזר בהמלצות אלה בעתיד הקרוב.

התלמידים והקהילה: ועל יסוד של יחס כבוד זה יוכל המחנך לומר לתלמידים ולקהילה את עמדותיו בגלוי-לב. בעקבות וללא פחד משום צד. אכן הכוחן להערכת פעולתו החינוכית של המורה תהיה תמיד זאת: האם פעולתו תורמת לחיזוק רצונם של התלמידים לחיות בישראל כאזרחים פעילים ונאמנים. כערכים הגאים בעמם ובמורשתם ובמדינתם? האם פעולתו תורמת לחינוכם האזרחי-פוליטי, מגבירה את כושרם לחשוב ולנקוט עמדה, וליטול חלק בחיים הדמוקרטיים של המדינה? והאם פעולתו תורמת לקידומו וחיווקו של הדריקיום של יהודים וערבים בישראל? מורה הממלא את תפקידו במסירות והפועל ביושר, בעקביות ובאומץ כממנה זו, ימצא בהנהלת משרד החינוך והתרבות תמיכה מלאה, בכל ימות השנה ובשעת משבר ומבחן.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מתתיהו פלר.

מתתיהו פלר (הרשימה המתקרמת לשלום):

אדוני השר, אני מכיר את החוזר הזה, ואני חושב כאמת שזהו חוזר מצוין שנותן הנחיות מאוד חיוביות וחשובות. ובכל זאת אני שואל, האם, מעבר למה שכתוב בחוזר, יהיה משרד מוכן לבדוק את הבעיות המעשיות הכרוכות במימושו של החוזר הזה. הבעיה נעשית עכשיו חשובה במיוחד, כיוון שמורים מספר משתתפים בהשתלמויות לקראת החדרת החוכנית לחינוך ולדמוקרטיה בבתי-הספר, ובמהלך ההשתלמויות האלה הבעיה הזאת עולה ומטרידה, והמורים אינם מקבלים תשובות שיכולות להדריך אותם באופן שבו העקרונות של החוזר הזה ניתנים למימוש.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

לא הייתי קרש את שני הנושאים בהכרח. הבעיות האלה צצות, אבל אני חושב שמקדישים יום אחד רק לנושא זה. זו פעולה שנמשכת כל השנה, והיא כל הזמן נמצאת בבדיקה. יש הרבה מאוד דברים החלויים בסביבה, במועצה המקומית, באוירה של בית-הספר, במורה, ביחסים האישיים בין המורה למנהל או בין חבר המורים למועצה המקומית, ובמפלגות הפוליטיות שנמצאות בשטח. החלל מלא פעילות פוליטית מפלגתית. קשה כל כך להפריד את הדברים.

הכיוון הכללי הוא זה, והוא ידוע לכל המורים. אם יש טענות מסוימות, כפי שאתה טוען, יש לעשות בדיקה נפרדת. אבל אי-אפשר לדון באופן כללי ולחפש סטיות מן הקו הזה. אם יש דברים קונקרטיים, נבדוק אותם.

1800. הערכת כספים ממשרד החינוך
להקמת מעבר חצייה

חבר הכנסת נ' רז שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ז בשבט התשמ"ו (30 בינואר 1986):

נמסר לי כאחרונה, כי 200 מיליון שקלים ישנים הועברו ממשרד החינוך למועצה האזורית כפר-חבור, לצורך הקמת מעבר חצייה.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. מה למשרד החינוך ולמעברי חצייה?
2. אם אכן היה הדבר נחוץ, מדוע לא הועבר הכסף הדרוש למחלקה לעבודות ציבוריות?
3. מה היא העלות של הקמת מעבר חצייה, ולאילו מטרות נמשכה יתרת הכסף, אם העלות קטנה מ-200 מיליון שקל?

המוסדות למלאכה ולאומנות ימשיכו להתקיים במכלול כ"א כיחידה בפני עצמה. המכללות מתחייבות לשמור על הייחוד המקצועי של מוסדות אלה.

(3) הוועדה ממליצה לרכז את ההכשרה המקצועית במקום אחד — כל ההכשרה למלאכה תיעשה במכלול בית-ברל; כל ההכשרה לאומנות תיעשה במכלול ליונסקי; כל ההכשרה לחינוך גופני תיעשה במכלול וינגייט. לפיכך יבוטלו כל המסלולים בתחומים הנ"ל הפועלים כיום במוסדות שונים. בדרך זו ניתן יהיה לטפח ולפתח את הנושאים המקצועיים וכן יאפשר ויסתם התלמידים בקליטה ובסיום לפי הדרוש למערכת.

(4) הוועדה ממליצה לבחון את האפשרות לשינוי המכללה ליוצאי אוניברסיטאות למכללה אזורית — מוצע להקים ועדה מיוחדת לכך.

סיכום — מספר המוסדות הממלכתיים יצומצם מ-18 ל-13, יבוטלו המסלולים המקצועיים במוסדות לא מקצועיים. מספר התלמידים בשנה א' יפחת כתוצאה מכך ב-239 ומספר התלמידים במסלולים יקטן ב-249, ובסך הכול ב-488.

3. היערכות מחודשת של המוסדות הממלכתיים-דתיים

הפיצול במערכת זו גדול במיוחד הן במספר המוסדות (11) והן בפיצול הנוסף בשלוחות (12). יש קושי רב במיזוג מוסדות-המסיכות הבאות:

— הכשרת בנות בנפרד מבנים.

— גיוון מיוחד למוסדות.

— הכשרה על-ידי ישיבות הסדר.

עם זאת מצאה הוועדה אפשרות להציע שינויים בהיערכות שיהלמו גם את הבעיות המיוחדות במגמת הממ"ד וגם יענו על חביעות של ייעול, חיסכון וכיטול כפילויות.

(1) הוועדה ממליצה לאחד את המוסדות "תלפיות", "עליה", "אורות", מוצע לרכז המוסדות באלקנה במבנה ההולך ומקם במקום.

(2) הוועדה ממליצה לאחד את המוסד בגבעתי-וינגייט עם המוסד בעזתה. המוסד המשותף יפעל בעזתה.

(3) הוועדה ממליצה למזג את המוסד "אפרתה" עם "המכללה לבנות".

(4) הוועדה ממליצה למזג את המוסד באלון-שכות ושלוחותיו במוסד ברחובות או ב"ליפשיץ" בהתאם לגישתו ודרך עבודתו. כל השלוחות (12) ימוזגו בשני מוסדות אלה.

סיכום — מספר המוסדות הממלכתיים-דתיים יצומצם מ-11 ל-7 ומספר התלמידים בשנה א' יפחת כ-91.

4. היערכות מחודשת של המוסדות בחינוך העצמאי

מספר התלמידים הנמצאים במסגרת המוסדות להכשרת גורים גדול בהרבה מחלק של החינוך העצמאי באוכלוסייה של בתי-הספר במדינה. לאור עובדה זו ולרגל הצורך להעלות את רמת הבוגרים במוסדות החינוך העצמאי סוכם כדלקמן:

(1) הוועדה ממליצה לסגור את סניף בית-יעקב באפקים.

(2) הוועדה ממליצה להוציא את המוסד "אור החיים" ממסגרת הכשרת צו"ה. המוסד הדרוש-שני הוא בעל ערך

6. ידוע לנו על הקמתם של שני מוסדות בבני-ברק, ויוניץ' וחסידי גור, אולם המוסדות הוקמו שלא בתקציב משרדנו ובתנאי שלא יבקשו הקצבה גם בעתיד.

7. התשובה חיובית.

8. הנהלת המשרד החליטה לסגור את המכללה להכשרת אקדמאים אחרי שיקול מעמיק.

9. כל השיקולים היו ענייניים.

10. לא התקבלה על דעתי סגירה של מספר רב כזה של סמינרים, מה גם שהדוח הוגש בשבוע שבו כבר מתקיימת הרשמה לסמינרים. יש שיקולים ציבוריים נוספים שלא הובאו בחשבון די הצורך. אנו נוסף לדון בנושא זה, ואני בטוח כי לקראת שנת התשמ"ח ייסגרו סמינרים נוספים.

מסקנות דוח ועדת שרלין

1. כללי

חברי הוועדה מוצאים לנכון לציין את מערכת המוסדות להכשרת עובדי הוראה כמערכת חינוכית למופת. לדעת חברי הוועדה יכולה המדינה להתגאות בכל הנעשה במערכת זו במסירות של המורים, ברבקות למעשה החינוכי, בהתפתחות הרעיונית ובפתירות החינוכית.

חברי הוועדה מבקשים לציין שהמסקנות על מיזוג, איחוד או הצמדה של מוסדות-מסוימים אין בה משום פסק-דין או ביקורת על העבודה באותם מוסדות. ההיפך הוא הנכון. מגיעות הרבה מילות שבח לעובדי מוסדות אלה על תרומתם היומיומית והמתמדת לקידום המוסדות.

חברי הוועדה גיבשו מספר עקרונות אשר שימשו עילא להצעות המפורטות. העקרונות האלה מהווים את הקו המנחה בכל אחת מההכרעות, אף שלא צוין כך, ואלה הם:

(1) ההכשרה המקצועית בתחום מסוים צריכה להיעשות במוסד אחד ואין להפעיל מסלולים בתחום זה במוסדות אחרים. רק על-ידי ריכוז אמצעים ומשאבים ניתן לפתח ולטפח תחום מקצועי כלשהו.

(2) רצוי להצמיד מוסדות מקצועיים למכללות מקיפות וזאת כדי שהתלמידים והמורים ייהנו מהיוקרה, התלמידים יוכלו ללמוד גם לקראת תואר ואולי גם להכשיר עצמם בתחום נוסף — דבר הרצוי מאוד למערכת החינוכית הכללית.

(3) יש לטפח ולהרחיב את ההכשרה הטכנולוגית כדי לעמוד במשימות ההתפתחות בכיוון זה של מערכת החינוך הכללית.

(4) צמצום מספר המוסדות והתלמידים צריך, מתד גיסא, להיות מנוף לייעול ולחיסכון במערכת ההכשרה ומאידך גיסא, יאפשר שיפור תנאי השירות במכללות, כדי להגדיל יוקרתן ועל מנת למשוך אליהן כוחות מעולים מהעולם האקדמי. במלים אחרות, ההצעה לקיצוץ ולחיסכון בתקציבי המחלקה להכשרת עובדי הוראה צריכה לכלול גם החזר חלק מהחיסכון לשינוי תנאי השירות במכללות.

2. היערכות מחודשת של המוסדות הממלכתיים

(1) הוועדה ממליצה למזג את המוסדות "נהלל", "שיין" ו"אחוזה" במכללות הקרובות להם.

(2) הוועדה ממליצה לצרף את הסמינר למלאכה למכללת בית-ברל ואת הסמינר לאומנות למכללת ליונסקי.

המותנות לאור הצמצום במספר התלמידים והשינויים בהיערכות. ייתכן צמצום גם בסעיף זה.

(7) תנאי שירות במכללות.

הוועדה ממליצה להתחיל ביישום מסקנות הוועדה לתנאי שירות במכללות המוכרות ולהשתמש בחלק מהכספים הנחסכים לביצוע מסקנות אלה.

(8) חלוקת נטל שווה עם האוניברסיטאות.

הוועדה ממליצה לבחון הנושא של הכשרת מורים במוסדות להשכלה גבוהה ולהבטיח חלוקת נטל צודקת בין המוסדות להשכלה גבוהה לבין המוסדות להכשרת עו"ה.

(9) ביצוע ההמלצות.

בעת ביצוע הצמצומים יש הכרח להתחשב כארבעה מרכיבים:

— היחסיות בין מקצועות ההכשרה בשרה ובמוסדות.

— מספר התלמידים והמסלולים בכל מוסד.

— מגמות המוסד (מ"מ, מ"ד ועצמאי).

— בחינת החיסכון התקציבי כדי לאפשר שינויים מומלצים (תנאי שירות במכללות ותוספת תלמידים-בשנה ד'). בשל כך מן ההכרח להקים צוות מקצועי שיציע את הפתרונות המעשיים לכל אחת מההצעות.

ברבד עם הפעלת צוות זה יש להקים ועדה משותפת עם ארגוני המורים לפתרון בעיות פרופסיונליות.

(10) מקשה אחת.

הוועדה רואה בהמלצותיה מקשה אחת וקדימות בלתי חוזרת לייעול מערכת ההכשרה לטובת התלמידים. המורים והמערכת החינוכית כולה.

סיכום — מספר התלמידים יפחת ב־600; הצמצומים האחרים אינם ניתנים לאומדן בשלב זה ורק עם היישום אפשר יהיה לאמוד את החיסכון.

סיכום כללי

כתוצאה מההמלצות יקטן המספר של המוסדות בעשרה.

מספר המוסדות בעתיד יהיה 25 לעומת 34 בעבר.

מספר התלמידים בשנה א' יפחת כאמור לעיל ב־1,529 תלמידים. לעומת זאת מספר התלמידים בשנה ד' יגדל ב־200 תלמידים.

כדי להתאים את המערכת לקיצוץ המוצע יהיה צורך בהגשרת תלמידים גם כמעבר משנה א' לשנה ב' ומשנה ב' לשנה ג'.

בעקבות ההמלצות ייחסכו כ־2.5 מיליוני דולר, אולם בשל הצורך להתזרזר למכללות כמיליון דולר, לתוספת תלמידים בשנה ד' ושינוי תנאי השירות במכללות, הרי החסכון נטו יהיה 1.5 מיליון דולר. חסכוני נוספים יהיו אם יאושרו כלל ההמלצות ואז מוצע לשריינים להמשך השינוי בתנאי השירות במכללות.

1843. עבודות הווקף בה"הבית

הכרת הכנסת ג' בהן שאלה את שר החינוך והתכונות ביום כ"ו בשבט תששמ"ו (5 בפברואר 1986):

רב בתחום החינוך והכשרת תלמידותיו ומוצע לצרפו למסגרת החינוך העל-תיכוני ככיתת י"ג — י"ד. ככך ניתן גם לשפר את תפקודו ויעילותו.

סיכום — מספר המוסדות בחינוך העצמאי יצומצם מ־5 ל־4.

מספר התלמידים בשנה א' יפחת ב־150 ומספר התלמידים הכללי יפחת ב־270.

5. היערכות כללית

(1) צמצום נוסף בתלמידים.

הוועדה ממליצה לצמצם מספר התלמידים בשנה א' בהיקף של 800 תלמידים וברזימנית ממליצה להגדיל מספר תלמידי שנה ד' ב־200 תלמידים. (מוצע אפוא קיצוץ נטו של 600 תלמידים). בהתאם להצעה זו יהיו בשנה א' בשנת תששמ"ז כ־3,000 תלמידים.

(2) מיזוג מערכות ההכשרה של מורים ומדריכים.

במערכת החינוך פועלים מוסדות הכשרה נוספים כתחומים שונים. כמו הכשרת מורים עולים והכשרת מורים מקצועיים במסגרת משרד העבודה ורשות מקצועיות אחרות.

הוועדה ממליצה למזג מוסדות אלה במסגרת המוסדות להכשרת עו"ה שהוצעה כאן, או לפחות לגרום להחלת פיקוח ובקרה של המחלקה להכשרת עו"ה על מוסדות אלה.

(3) שילוב מערכת ההשתלמות בהכשרה.

הוועדה מציעה לראות בהשתלמות חלק מן ההכשרה. למזג את מחלקת ההשתלמות עם המחלקה להכשרת עו"ה ולהפעיל את כל מערכת ההשתלמות במידת האפשר כאמצעות המוסדות להכשרת מורים ועל-ידי כך ימוזגו כל המסגרות העצמאיות של מכונים ובתי-ספר להשתלמות עם המוסדות להכשרת מורים. דבר זה יביא לייעול במערכת ההשתלמות. בקרה יותר טובה וצמצום בהוצאות.

תיעשה פעולה מיוחדת להבטחת ההשתלמות של המורים בשבחון במוסדות להכשרת מורים (מוצע לאפשר למורים בשנת השבחון להשתלם במוסדות להשכלה גבוהה ובמוסדות להכשרת מורים בלבד). דבר זה יבטיח מצד אחד השתלמות יותר מתוכננת ומבוקרת ומאידך גיסא יחזק את המערך הכספי ויבטיח העסקת מורים על אף הצמצום בתלמידים.

(4) תקן אקדמי.

הוועדה ממליצה לצמצם במידת האפשר חקנים אלה וכן ממליצה לא לאשר תקן אקדמי מעבר לנורמה שנקבעה לכלל המוסדות. מוצא לפיכך לקצץ בשלב זה כ־50% מהחקן האקדמי של מכוני אורנים. ניתן לחסוך בדרך זו סכומי כסף נכבדים.

(5) תקן שעות.

הוועדה ממליצה לא לחדש את המקדמים של תקן השעות על מנת להגיע למספר מצומצם של מקדמים. גם בדרך זו אפשר להגיע לחיסכון ניכר.

(6) הלוואות.

הוועדה ממליצה לערוך ריוויזיה בכל נושא הלוואות

תלמידים כחטיבת הביניים, בבית-הספר התיכון בקדומים (6 כיתות) — 80 תלמידים, ובי" כיתות בקריית-ארבע — 95 תלמידים. תלמידי בתי-הספר התיכוניים העדיפו לנסוע לבתי-הספר בחתומי "הקו הירוק" ולא למדו בבתי-הספר שפעלו באזור. ככל כיתה במטה-בנימין לומדים בממוצע: בבית-הספר היסודי — 8.5 תלמידים, בחטיבת הביניים — 4 תלמידים, ובחטיבה העליונה — 1.7 תלמיד.

התקן בתחום "הקו הירוק" הוא 38 תלמיד בגן-חובה. 35—40 תלמיד בבתי-הספר היסודיים ובתיכון.

שאלות הן:

1. כיצד מסביר הש"ך העדפה זו?
2. האם משרד החינוך לא רואה בכך משום העדפת סקטור חברתי אחד על פני האחר?
3. האם נעשה בתקציב החינוך לשנת 1985/86 שינוי כלשהו לאיזון המשאבים?

שר החינוך והתכנון י' נבון:

ההוראות לגבי הקצאת שעות תכן לכיתה בחינוך יסודי ובחטיבות הביניים זהות לגבי הכיתות שבתחום "הקו הירוק" ולגבי הכיתות שמעבר ל"קו הירוק".

כל כיתה המונה מעל ל-15 תלמידים מקבלת תכן מלא, 33 שעות שבועיות, וכל כיתה המונה בין 5 ל-15 תלמידים מקבלת מתחית שעות התכן, דהיינו 16.5 שעות שבועיות. זאת בהנחה שהיא תלמד יחד עם הכיתה הסמוכה לה.

נוסף על כך מפעיל משרד החינוך מאגר מצומצם של כ-1,500 שעות תכן לכל מוסדות החינוך ביישובים החדשים הפרוסים במצפי הגליל, ברמת-הגולן, בבקעת-הירדן, בשומרון, ביהודה ובחוף-עזה. שעות אלו ניתנו בעיקרן להארכת שהות התלמידים במוסדות החינוך ובחלקן לתגבור השעות בכיתות החסרות. זאת, בגלל הפיזור הרב של היישובים, מרחקם ממרכזי תעסוקה וסירותים ומצב הרוכים והביטחון.

גם במוסדות החינוך העל-יסודיים מעביר משרד החינוך והתכנון לכל הבעליות חשלוס קבוע של ש"ר לימוד לתלמיד. בית-הספר התיכון במעלה-אפרים מקבל סיוע נוסף מעבר לש"ר הלימוד, כי הוא מרוחק ממרכזי יישוב וקולט תלמידים ממועצות אזוריות שונות. תמיכה דומה ניתנת מסיבות דומות לבית-הספר במרכז-ספיר שבסביבה.

הי"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מרדכי בריאון:

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מבקש ממך, כבוד השר, שתתייחס לסעיף כשאלתא המתאר הסעה של תלמידים מהשטחים אל עבר "הקו הירוק", לנוכח העובדה שיש מספר מועט של תלמידים בכיתה.

שר החינוך והתכנון י' נבון:

נכון, לא התייחסתי לדבר המיוחד אלא ציינתי את הכללים המקובלים. כיתה המונה מ-5 עד 15 תלמידים מקבלת את מתחית שעות התכן, והדבר הזה נעשה. אם יש חריגות, זה נבדק כל הזמן.

1846. הנפת דגל הלאום בשטח האוניברסיטה העברית

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר החינוך והתכנון ביום כ"ו שבט התשמ"ז (5 בפברואר 1986):

ברשימתו של נדב שרגאי, בעיתון "הארץ" מיום 17 בינואר 1986, אומר ארכיאלוג מחוז ירושלים דן בהט. שיש אמת בטענות שהושמעו, שלפיהן עבודות הווקף פגעו בהר-הבית, בעתיקותיו ובמצמצאים הארכיאלוגיים במקום.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. לאור הדברים הנ"ל, האם יורה השר להגיש תלונה על עבירות לפי חוק העתיקות?
2. אם לא — מדוע?

3. כיוון שחוק העתיקות קובע, שבמקרה כמו הר-הבית, המוחזק כמקום קדוש, תוקם ועדה משותפת לש"ר החינוך, המשפטים והדתות — האם תפעל להקמת ועדה כזו? ואם לא — מדוע?

4. בעבר הוגשו תלונות על פגיעות בעתיקות הר-הבית (ראה שאלתא 302 מהכנסת הנוכחית ושאלתא 3838 מהכנסת הקודמת), ותלונות אלה הועברו לאגף העתיקות במשרדך. מה הן המסקנות מבדיקות אגף העתיקות?

שר החינוך והתכנון י' נבון:

1—2. על-פי סעיף 29(ג) לחוק העתיקות, התשל"ח — 1978 — הנושא כולו כפוף לדרג ועדת שרים.

3. התשובה חיובית.

4. אגף העתיקות העביר אלי דין-וחשבון והתייחסות בנוגע לעבודות שנעשו על-ידי הווקף בחתומי הר-הבית. הדוח יובא לפני ועדת השרים לכשתיקם.

אני רוצה לומר בגלל, שתמהתי מדוע לא קמה ועדת השרים עד היום. אבל עובדה היא, שהיא לא קמה עד עכשיו. היות שהדוח הזה התקבל, אפעל להקמת הוועדה. לעצם העניין אינני יכול ואינני רוצה להתייחס.

הי"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחייה-צמח):

אני מקבלת בסיפוק את העובדה שאתה מתכוונת להקים את הוועדה הזאת, אדוני השר. אבל כמו בשאר ההבטחות, היית רוצה לקבל ממך איזה תאריך, שעד תאריך זה תקים הוועדה.

כפי שאתה יודע, אדוני השר, לאור הדוח שקיבלת, הנוק הזה נעשה יום יום. זה לא נזק שנעשה ונגמר; זהו נזק שנמשך יום יום. מעבר לכל שאלה אחרת, פוליטית או מדינית, אני מתייחסת רק לנושא של הנוק.

שר החינוך והתכנון י' נבון:

אינני יכול לקבוע תאריך. נעשה זאת בהקדם.

גאולה כהן (התחייה-צמח):

יום יום נגמר נזק.

שר החינוך והתכנון י' נבון:

אינני רוצה להתייחס לנוק, אינני מדבר לגופו של עניין. אני אומר שאת הוועדה הזאת נקים בהקדם האפשרי.

1844. תקנים חסרים בכיתות בתי-הספר העבריים

שמחוצ' ל"קו הירוק"

חבר הכנסת מ' בריאון שאל את שר החינוך והתכנון ביום כ"ו שבט התשמ"ז (5 בפברואר 1986):

כשנת הלימודים התשמ"ה היו כל בתי-הספר העבריים בגדה המערבית ב"תקן חסר". לפי דיווחי משרדך, למדו 72

לדבריו, התלמידים תודרכו בענייני הכשרות לפני המפגשים, והמארחים נתבקשו להגיש מאכלים שאינם מעוררים סימני שאלה בענייני כשרות.

3. לא היה שום סימן ושום גילוי לחשש כזה של התבוללות.

נחמן רז (המעריך):

מה זו התבוללות בהקשר הזה?

שרי החינוך והתרבות י' נבון:

אינני יודע. המרת דת או נישואי תערובת.

ילדי בית-הספר המקיף בבית-שאן מקבלים גם חינוך מסורתי — תוכנית בר-מצווה מורחבת — על אף העובדה שבית-הספר איננו ממלכתי-דתי.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת ורדיגר.

אברהם ורדיגר (מורשה):

אדוני השר, אולי בכל זאת נוכל לקבל הסבר מתקבל על הדעת על המפנה שחל במערכת החינוך מאז כניסתך לתפקידך בנושא עידוד המפגשים בין נוער יהודי לערבי, כאשר במשך שנים לא ידענו על כך. האם בכל זאת אינך רואה, אדוני השר, שלנוער הדתי — ואני מדגיש עכשיו במיוחד: הנוער הדתי — מבחינות הלכתיות ואורח חיים שונה יש בנושא זה בעיה מיוחדת? מדוע מאמצים את אגף החינוך הדתי להיות שותף מלא למדיניות זו?

אורה נמיר (המעריך):

הוא גם לא רוצה מפגשים עם נוער חילוני. הייתי במפגש ולא האמנתי למשמע אוזני.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

ראשית, אענה על קריאת הכיננים. מנהל האגף לחינוך דתי הכחיש כל קשר או כל הוראה כאילו הוא מונע מפגש של נערים דתיים וחילוניים. לא זו בלבד, אלא שקיימנו מדי פעם ישיבות אחדות לדון בנושא כיצד אפשר לקרב יהודים דתיים ויהודים שאינם דתיים במערכת, ויש שיתוף פעולה מלא מצדו.

אשר לשאלה שלך, חבר הכנסת ורדיגר, הנושא כבר עלה כאן כמה פעמים. יש חילוקי דעות. אני חושב שעלינו ללמוד לחיות בשלום ובכבוד הדדי יהודים וערבים במדינת ישראל. ראשית, משום שזו תפיסתנו; אני חושב שזוהי התפיסה של רוב הציבור. שנית, אם לא נעשה זאת, לא נוכל לחיות בשלום גם בנפרד. אני מעודד את הכיוון הזה מתוך התחשבות.

מה ששייך לחינוך הממלכתי-דתי — אמרתי קודם ואני אומר גם עכשיו, שאני לא אוציא הוראה הכופה מפגשים כאלה בשום מוסד בשום מקרה, כי זה ישיג את המטרה ההפוכה. זה עניין של יוזמה לאלה שירצו בכך. בכלל, יצא כאילו כל הנושא של דמוקרטיה ודו-קיום פירושו ותמציתו הם במפגשים. לא זה העניין. המפגשים אינם תכלית הכול. זה כלי, זה פועל יוצא, חלק ממערכת החינוך.

אני חושב שאי-אפשר להרוס דימויים שליליים אם אין גם מפגשים. לגבי החינוך הדתי, אני מתחשב בהחלט. הותקפתי על התחשבותי בדתיים ועל שאיני נותן להם הוראות. אני פונה לכל חלקי הבית ואומר, כי לא אתן לשום סקטור הוראות כאלה — תיפגשו, חובה להיפגש. זה יגרום להיפך מן הרצוי לנו, זה יביא לתוצאה הפוכה. אמרתי שצריך לחשוב על מפגשים בהתחשב באגף לחינוך דתי. הם לא רצו בגילויים צעירים — בכקשה. בגילויים יותר מבוגרים. הם לא רצו שזה יהיה בניס

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם בחקנות האוניברסיטה העברית שעל הר-הצופים חל איסור על הנפת דגל הלאום בשטח האוניברסיטה? אם כן — מתי פורסמו תקנות אלו, ומדוע?

2. מה היא עמדת משרד החינוך בנדון?

תשובת שר החינוך והתרבות י' נבון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין בחקנות האוניברסיטה העברית איסור על הנפת דגל הלאום. האוניברסיטה נוהגת בנושא זה כפי שנוהגים מוסדות ציבור אחרים, שאינם מניפים את הדגל מדי יום ביומו: בכל אירוע רשמי או ממלכתי, שבו יאה לדגל להיות מונף, מניפה גם האוניברסיטה העברית את דגלי הלאום במתקניה, כגון ביום העצמאות, בימי זיכרון, בכיקורי אורחים רשמיים ובעצרת התגייגית של האוניברסיטה לחלוקת תארים לבוגריה.

2. נוהג האוניברסיטה העברית לגבי הנפת דגל הלאום תואם את המקובל במוסדות ציבור בארץ. לדעתנו, נוהג זה הוא מכובד.

1847. אירוח תלמידי בתי-ספר ממלכתיים

בכפרים ערביים

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר החינוך והתרבות כיום כ"ו בשבט התשמ"ז (5 בפברואר 1986):

120 תלמידי בית-הספר המקיף בבית-שאן יצאו לטיול והובאו עליידי מחנכיהם לכפרים הערביים באזור. שם, תוך כדי אירוח, כוונתו התלמידים במאכלים.

חלק גדול מהתלמידים הבאים מבתי-ספר מסורתיים לא נמנעו מלאכול, ואחרים, שבבתי-ספר נשמרת כשרות, לא ידעו איך לנהוג והחליטו לאכול, כדי לא להעליב את המארחים.

רבים מהורי התלמידים, כשנודע להם על כך, הביעו את התמרמרותם וכעסם על מעשה זה, ועל אשר דבר כה עקרוני נעשה בלא ידיעתם והסכמתם.

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. האם ידוע לכבודו על המקרה?

2. האם משרד החינוך מעודד ביקורי תלמידים מבתי-ספר ממלכתיים באזורי פיתוח, שחלק גדול מאוכלוסייתם הוא מסורתי, להתארח בכפרים ערביים ולהתכבד במאכלים האסורים ליהודים?

3. האם אין משרדו רואה בביקורים מסוג זה סכנה להתבוללות, כאשר לא היה בחינוכם של התלמידים שום בסיס דתי?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

1. על הביקור נודע לי בעקבות הפרסום בעיתון והשאלתה.

2. משרד החינוך והתרבות אינו כופה מפגשים בין תלמידים יהודים לתלמידים ערבים על שום מוסד חינוכי. המשרד מעודד מפגשים אלה לאחר פעולת הכנה יסודית בקרב המורים, התלמידים וההורים של שני בתי-הספר — כפי שיקרה במקרה הנדון.

מפקח החינוך באותו מחוז מוסר לי שבבית-שאן מתקיימים מפגשים זה שלוש שנים, בעידוד ועד ההורים. תגובות ההורים והתלמידים היו חיוביות.

1. משרד החינוך והתכנון לא הוציא הוראה בדבר ארגון מפגשים בין תלמידים יהודים לתלמידים ערבים. הדבר נתון לשיקול דעתו של מנהל המוסד, המורים וההורים.

2. משרד החינוך לא יזם תוכנית כוללת של מפגשים בין תלמידים יהודים לתלמידים ערבים. אני הסברתי, אני מקווה שהקשבת למה שאמרתי קודם.

3. המשרד מעודד מפגשים בין תלמידים יהודים לתלמידים ערבים, אבל לאחר פעולת הכנה יסודית בקרב הורים, מורים ותלמידים כבתי-הספר המתכננים מפגשים כאלה.

אני השתתפתי, חבר הכנסת טובי, בכמה מפגשים גם של תלמידים, גם של מורים, גם של מנהלים, והגעתי למסקנה שצריך לעשות סדר בנושא הזה ולקבוע הנחיות יותר ברורות. היו כמה מפגשים שהביאו לתוצאה הפוכה מזו שהתכוונו אליה. זאת נעשה, כאשר אמרתי, בתוך פרק זמן לא ארוך.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חופיק טובי.

חופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבוד השר אמר, שטוב שהמשרד מעודד מפגשים כאלה של תלמידים יהודים וערבים. מדוע לא יעשה זאת על-פי תוכנית המחייבת את בתי-הספר לפעול בתיאום עם המשרד? מדוע לא יחייב את כל בתי-הספר לפעילות הזאת?

שר החינוך והתכנון י' נבון:

אני הסברתי, חבר הכנסת טובי, שיש בחלקים שונים של הציבור התנגדות לכך. יש מקרים של התנגדות אצל הורים, ואני נפגשתי עם המועצה הארצית של ההורים ושמעתי את דבריהם. יש מקרים של התנגדות אצל מורים, יש התנגדות אצל תלמידים, יש רחוב שהוא מתנגד, יש חברי כנסת שמתנגדים. אני חושב שאם אנחנו נשים את המטרה, את הנקודה הזאת, במרכז ותחייב בה — ואני מתנגד לזאת משיקולים פדגוגיים — זה יביא לתוצאה הפוכה. זה צריך לבוא כתוצאה מפעולה קודמת ומוקדמת שמסבירה מהי דמוקרטיה, מה זה אורחים, מה זה שיווי זכויות ומה זה דרך-ארץ לזולת. זאת תוצאה טבעית של הבנת כל זאת.

יש עוד כמה רעיונות, אינני רוצה כרגע להעלות אותם. כפי שאמרתי, תוך חודשיים לערך נהיה מוכנים.

1866. הפשרת סכומי ההקצבות הייחודיות
למוסדות דת

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר החינוך והתכנון ביום ג' באדר א' התשמ"ו (12 בפברואר 1986):

בימים אלה עומדים להפשיט סכום של כ-4.5 מיליוני דולר לצורך מימון ייחודי של מוסדות דתיים.

שאלות:

1. מה הם הקריטריונים המדויקים לחלוקת ההקצבות?

2. מה הם הסכומים של כלל ההקצבות הייחודיות בשנת תקצוב זו לכלל המוסדות הייחודיים, על-פי אילו קריטריונים ובאילו סכומים לכל מוסד?

תשובת שר החינוך והתכנון י' נבון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אם הכוונה לכספים שחוקצבו במסגרת חוק התקציב 1985 באגף לתרבות תורנית והוקפאו כ"כספי עדושה", הרי הסכום הכולל מגיע לכ-4 מיליוני דולר במחירי תקציב 1985 (מקורי).

ובנות ביתר — לא מפריע לי שיהיו מפגשים של בנים בנפרד ובנות בנפרד. הם רצו שלא יהיו מאכלים לא כשרים — בסדר, אני מקבל; שהמפגשים לא יישאו אופי של שעשועים חברתיים אלא של לימודים — בהחלט. ואכן, אלה הדברים שיהיו בכיתות גבוהות, בנים בנפרד ובנות בנפרד, ובנושאים לימודיים.

אתה רוצה לדעת אילו נושאים לימודיים? אביא דוגמה. השפעת היהדות על הקוראן — מעניין? בני ישראל בקוראן עצמו — מעניין? מה כתוב שם, מה הן נקודות המפגש והלימוד. רק אתמול קיבלתי ספר שהופיע עכשיו במצרים על בני ישראל בקוראן. זה מחקר מעניין, התחלתי לקרוא בו. הוא מסתמך רק על המקורות של הקוראן ולא על מקורות שלנו. כמובן, חבר הכנסת ורדיגר, הייתי מומין אותך לקורס כזה. זה מעניין מאוד. הרמב"ם כתב את "מורה נבוכים" בערבית, באותיות עבריות אומנם. אבל מעניין, למה לקרוא את הרמב"ם בתרגום, קרא אותו במקור, וגם את "הכוזרי" של יהודה הלוי כדאי לקרוא במקור. בערבית. אפשר להחליט על אי-סוף של נושאים לימודיים.

מה עושה המפגש? — שובר סטריאוטיפים, דעות קדומות. את הנושא הזה אני בודק עכשיו, מפני שלא כל מפגש מביא תוצאות טובות. היו מפגשים שליליים מבחינות אחרות, לא אלו שאתה דיכית עליהן. יש מפגשים אחרים. כל הנושא בכדיקה, והוא לא ייעשה ככפיה. אני מקווה שנגיע בקרוב למסקנות כיצד להבטיח, במידה שקיימים מפגשים, שהם יצליחו, שיפעלו ברוח טובה, שיסירו חשדות. אין כאן רצון לעודד בעיות נוספות על אלו שקיימות, אלא להיפך. אבל, אם הקביעה הכללית העקרונית היא נגד כל מפגש — זאת אינני מקבל.

1849. תוכנית המפגשים בין תלמידים

יהודים וערבים

חבר הכנסת ח' טובי שאל את שר החינוך והתכנון ביום כ"ד בשבט התשמ"ו (3 בפברואר 1986):

בעיתון "הארץ", 30 בדצמבר 1985, התפרסמה כתבה, שכותרתה ציטטה מחוברת של הרב שאול ישראלי, שחולקה בקרב חברי המרכז לחינוך דתי, ובה נאמר: "תקוונו חזקה שתיכשל תוכנית המפגשים בין תלמידים יהודים וערבים". הכתבה מסיימת בדברי סופרת "הארץ" הכותבת: "מקור בכיר במרכז החינוך הדתי אמר, כי גם אם יוציא האגף לחינוך דתי במשרד החינוך הנחיה בדבר עריכת מפגשים בין תלמידים יהודים וערבים, לא ימלא המרכז אחר הנחיה זו".

הנני שואל את כבוד השר:

1. האם הוצאה הוראה בדבר ארגון המפגשים לכל מנהלי בתי-הספר, בלא הבדל השתייכות, כדי לארגן מפגשים בין תלמידים יהודים וערבים?

2. איך מתבצעת תוכנית המפגשים בין תלמידים יהודים וערבים, שיום משרד החינוך?

3. האם הובאה הכתבה הנ"ל לידעת שר החינוך, ומה בדעתו לעשות כדי שהוראות והנחיות משרד החינוך בדבר עריכת מפגשים בין תלמידים יהודים וערבים בכל בתי-הספר בארץ, לרבות בתי-הספר הדתיים, אכן יקוימו?

שר החינוך והתכנון י' נבון:
השאלתא עוסקת באותו נושא שקודמתה.

שנוסחו על ידי האגף הנ"ל בדבר נוהל למתן חמיכות למוסדות חרבות תורני, אשר פורטו ופורסמו בילקוט הפרסומים מס' 3239 מיום 22 באוגוסט 1985.

הו"ר א' נחמיאס:

תודה לשר החינוך והתרבות על תשובתו על שאלות של חברי הכנסת.

ג. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 60), התשמ"ו-1986 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

בניכוי הקצבה, וגבו מהן במקביל ובאופן עקיף ושוטף סכום נוסף בעד החזקת הילד בפנימיה.

חברי הכנסת, עד היום הצטברו במוסד לביטוח לאומי 11 מיליון שקלים חדשים מההפחתות האמורות בקצבאות הילדים.

הוועדה החליטה לבטל, החל ב־28 בפברואר שנה זו, את סעיף 109 לחוק. באופן שתופסק הפחתת נקודת קצבה מילדים בפנימיות.

עם זאת, החליטה הוועדה לחייב את המוסד לביטוח לאומי להעביר את הסכומים שהצטברו בענף ביטוח ילדים, המסתכמים כאמור בסך של 11 מיליון שקלים חדשים, למשרד העבודה והרווחה. הסכום האמור ישמש למימון החזקתם במוסדות של ילדים ושל מוגבלים בתפקודם.

הוועדה רשמה לפנייה, והיא תקפיד על הרישום הפורמלי, את ההתחייבות של משרד העבודה והרווחה לדווח לה דיווח מפורט לגבי המוסדות שאליהם יועברו הכספים לפי חוק זה.

אדוני היושב־ראש, לחוק אין הסתייגויות, ואני מבקשת לאשר אותו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

לפני כן, אני רוצה להודות לכל מי שעזר בהכנתו של החוק — ליועצים המשפטיים, במיוחד של משרד העבודה והרווחה, מר יצחק ברק, לד"ר ברוך, המשנה למנכ"ל במשרד העבודה והרווחה וליועץ המשפטי של ועדת העבודה והרווחה, משה בוטון. תודה רבה.

הו"ר א' נחמיאס:

תודה ליושב־ראש ועדת העבודה והרווחה, חברת הכנסת אורה נמיר, חברי הכנסת, אנו נגישים להצבעה.

חברי הכנסת, מי לסעיפים 1-3, כפי שמופיעים בעמדת הוועדה, יצביע.

ה צ ב ע

סעיפים 1-3 נתקבלו.

הו"ר א' נחמיאס:

סעיפים 1-3 נתקבלו כעמדת הוועדה. אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 60).

התשמ"ו-1986, נתקבל.

הו"ר א' נחמיאס:

אני קובע, שחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 60), התשמ"ו-1986, נתקבל בקריאה שלישית.

החלוקה למוסדות לפי תקנות התקציב היא כדלהלן. באלפי שקלים חדשים: הפצת תורה ויהדות לעם — 1,355; קרן חינוך "אל המעיין" — 1,505; יד לאחים — 20; אגודת נחליאל — 510; קרן תהילה — 242; סך הכול — 3,632.

כאשר הכספים הנ"ל יופשרו, יכועצו ההקצבות על-ידי האגף לתרבות תורנית והן יועמדו במבחן הקריטריונים.

הו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 60), התשמ"ו-1986, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. אני מזמין את יושב־ראש ועדת העבודה והרווחה להביא את התיקון לחוק.

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, אני מביאה בזה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 60), התשמ"ו-1986.

החוק המוצע נדון בקריאה ראשונה בכנסת העשירית, כיום 21 במרס 1984, כהצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 56), התשמ"ד-1984, והועבר לוועדת העבודה והרווחה. בכנסת האחת־עשרה הוחל על החוק דין הרציפות.

בהתאם להוראות סעיף 109 לחוק הקיים והתקנות שהותקנו על-פיו, החל המוסד לביטוח לאומי להפחית החל בחודש ינואר 1979 נקודת קצבה ממקבל קצבת ילדים שילדו שוהה בפנימיה ועיקר אחזקתו על המדינה, על רשות מקומית, או על הסוכנות היהודית לארץ־ישראל. הכספים שהופחתו עד היום נשארו במוסד לביטוח לאומי.

הממשלה הציעה לתקן את החוק כך שהסכומים שהופחתו כאמור מקצבת הילדים יועברו על-ידי המוסד לביטוח לאומי לאוצר המדינה, והוא יעבירם למשרד העבודה והרווחה למטרת מימון אחזקת ילדים בפנימיות.

הוועדה דנה בחוק בכמה ישיבות ושמעה את נציגי המוסד לביטוח לאומי, משרד האוצר ומשרד העבודה והרווחה.

הוועדה הגיעה למסקנה, שאין כל הצדקה להמשיך בהסדר הנוכחי ולהפחית קצבת ילדים מילדים השוהים בפנימיות. מאחר שהדבר מכביד על המשפחות, וחמור מכך — גורם לגבייה כפולה, הן כאמצעות ניכוי הקצבאות והן על-ידי גבייה מהגופים המחזיקים ילדים בפנימיות. אדוני היושב־ראש, אני רוצה להדגיש, שהובאו לפני הוועדה עובדות שלפיהן, בניגוד לקביעה בחוק, לאחר שהקצבה נוכחה מהאב או מהאם, מהמשפחה השולחת את הילד שלה לפנימיה, גובה אותה פנימיה — ולא חשוב אם היא ציבורית, של מוסד זה או מוסד אחר — את מלוא התשלום, ולפעמים אף תשלום גבוה מכך. אם כאמירה ברורה, שזה תשלום בעד החזקת הילד בפנימיה, אם בקביעה שאלה הן הוצאות נלוות, הוצאות אלה תמיד הגיעו לסכומים השווים לסכום שצריך לשלם בעד שהות הילד בפנימיה, או אף עולים עליו.

אנחנו בוועדה הגענו למסקנה, רבותי חברי הכנסת, שנעשה כאן עוול חמור ביותר ואיי־צדק למשפחות ששלחו את ילדיהן לפנימיות — ניכר מהן את דמי התשלום בעד הפנימיה.

* "דברי הכנסת", כרך 99, עמ' 2038; נספחות.

ד. הצעת חוק פיצויי פיטורין (תיקון), התשמ"ו — 1986 *

(הצעתו של חבר הכנסת י' קיסר)

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנו ניגשים לסעיף הבא — הצעת חוק פיצויי פיטורין (תיקון), התשמ"ו — 1986, של חבר הכנסת ישראל קיסר, בבקשה, אדוני.

ישראל קיסר (המערך):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להגיש לכנסת הצעת תיקון לחוק פיצויי פיטורין, הקובע שלעובד המפוטל ממקום עבודתו ומקבל פיצויים, לא מכוח הסכמים שהם טובים ממה שמצוי בחוק אלא על-פי החוק בלבד, ייחשבו לצורך פיצויי הפיטורין גם המדרים שיחפרסמו בין הזמנים עד למועד יציאתו, גם אם עוד לא שילמו את תוספת היוקר.

אומנם העליתי את הצעת החוק בתקופה שהאינפלציה הייתה גבוהה מאוד, אבל גם היום אנחנו נמצאים בתקופה של אי-יציבות כלכלית, המאופיינת בשחיקה בשכר מצד אחד, ובפיטורין וכאבטלה מצד שני. השאלה מה מקבל העובד עם פיטוריו נוגעת היום, לצערנו, לאלפי עובדים.

יש אומנם עובדים אשר מצליחים להגיע לרמת פיצויים גבוהה, לפעמים גבוהה בהרבה מזו המצויה בחוק, אבל יש עובדים, לצערנו, במיוחד במפעלים חלישים ובמפעלים פרטיים, המקבלים פיצויים רק לפי החוק, ויוצא שדווקא עובדים אלה, שהם בעלי הכנסה נמוכה, ולפעמים הם חסרי הגנה, נפגעים באובדן את מקום עבודתם.

לכן, אני בא להציע תיקון, שבחישוב הפיצויים המגיעים לעובד מכוח החוק יביאו בחשבון גם מדרים המתפרסמים עד לתאריך עזיבתו של העובד, מפאת פיטורין או פרישה לגמלאות.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה, על ההצעה ישיב סגן שר האוצר, בבקשה, אדוני.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

כבוד היושב ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני מבקש להתייחס לקביעה אחת בדבריו של חבר הכנסת קיסר, מוכ"ל ההסתדרות, שהגדיר את המצב כעשוי כהמשך של אי-יציבות, אם אי-יציבות היא ירידת מחירים, יכול להיות שיש אי-יציבות.

בעניין השחיקה בשכר, אני רוצה להעיר את תשומת לבך, חבר הכנסת קיסר, שבשכר נטו שוב לא קיימת שחיקה, וכוח הקנייה של השכר, על-פי סיכומים של נציגי הגוף שאתה עומד בראשו, יש עלייה משמעותית לגבי כל מה שהיה בשנת 1984, ככל שנת 1984. אני חושב, שבפברואר עלה כוח הקנייה אף יותר, הנתונים שכירי מתייחסים לינואר. אני בדקתי שוב את הדברים שאמרת לפני יומיים בכנסת, כי לא ידעתי אם הדבר מתייחס לכל שנת 1984 או ליוני 1984 — כוח הקנייה של השכר היום הוא גבוה יותר מאשר בכל נקודת זמן ב-1984, לא רק ב-1985.

דן תיכון (הליכוד):

מה פירוש הדבר? שהשכר הריאלי עלה?

ישראל קיסר (המערך):

שאנחנו חייבים לאוצר.

* נספחות.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

חבר הכנסת דן תיכון, כאשר מודדים שכר, משווים אותו למה שהיה בעבר. אפשר להשוות שכר כרוטו, אבל עם זה לא הולכים למכולת. אפשר להשוות מה אפשר לקנות בשכר הזה, כלומר, בניכוי אינפלציה. זו נקודת הזמן הטובה ביותר. אפשר להתווכח עם דעות, אי-אפשר להתווכח עם נתונים. כוח הקנייה של השכר נטו, מנוכה אינפלציה, הוא הגבוה ביותר מכל נקודת זמן ב-1984 וב-1985.

דן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לנפש או לעובד?

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

שכר למפרנס. השכר נמדד למפרנס. בכל אופן, זה נמדד אותו דבר ב-1984 וב-1985. אבל לפי הגיון זה נמדד למקבל שכר, למשרת שכיר, למשכיר, אלו הן ההגדרות.

לגופו של עניין, מאז ומתמיד נהוג, כי השכר המשמש בסיס לפיצויי פיטורין או לקצבאות הוא השכר כפי שנקבע בהסכמי העבודה. המנגנון העיקרי לעדכון השכר הוא, כמובן, חוספת היוקר, הנקבעת אף היא בהסכם.

עקרונית אני בדעה, כי חקיקה בתחום העבודה חייבת להתבסס על הסדרים שגובשו כמערכת הסכמי העבודה, ולא להיפך. החוק צריך לשקף את הסכמי העבודה. לפיכך, זה היבט אחד בהצעת החוק של חבר הכנסת קיסר שאינו מקובל עלינו.

היבט נוסף בהצעת החוק שאינו מקובל עלינו הוא, הנהגת מנגנון עדכון נוסף על תוספת היוקר, תוך העדפת העובד המפוטל על ציבור השכירים הממשיכים לעבוד.

להצעת חוק זו, אם תתקבל, כמה השלכות חמורות: א. הגדלת העלות אצל המעסיק בסעיף פיצויים בתקופה של מאמץ להתייעלות ולחיסכון עלולה לגרום לניסיון המעסיק הפרטי לגלגל את העלות הנוספת על מחיר מוצריו, וכך לתרום להגברת האינפלציה; ב. שממנה אני חושש יותר מהכול — המעסיק עשוי לפטר עובדים נוספים, כדי לעמוד בהגדלת העלות של שכר העבודה, ואז יצא שכרה של הצעה זו בהפסדה גם מבחינת העובדים; ג. הפעלת לחצים להפעלת הסדר דומה גם לגבי מערכת הגמלאות. אינני צריך להכביר מלים — ואינני רוצה להכביר מלים — על העובדה, שכלל הזכויות המוקנות כמערכת הפנסיונית כולה — הביטוח הלאומי, הפנסיה התקציבית וקרנות הפנסיה — אינן עומדות במבחן סגור של הפרשות שצריכות להבטיח אותן. למה בעבר לא יצר הדבר גירעון? ההסבר פשוט — היו גלי עלייה, וכדומה.

אם הצעת חוק זו תתקבל, יועדף מקבל פיצויי הפיטורין על מקבל הפנסיה, אף שמטבע הדברים, מקבלי פיצויי פיטורין הם בדרך כלל צעירים בהרבה ממקבלי הפנסיה, וסיכויים לחזור למעגל העבודה גבוה ביותר.

הגדלת עלות העבודה בממדים האמורים והגדלת תקציב המדינה ותקציבי הגופים הציבוריים בממדים הנובעים מהצעת החוק, יפגעו ביציבות הכלכלית וימחקו את כל ההישגים שהתוכנית צברה עד היום.

הצעת חוק לחקופת החירום, וחוקפה יפוג בסוף מרס. ואני מדבר על תיקון לחוק לעולמים. ולא עד מרס 1986.

גם אני בדעה, שטוב שיהיו הסכמי עבודה. אבל כאן מדובר בעובדים המקבלים פיצויים רק מכוח החוק ויוצאים נזוקים, דווקא העובדים שמצבם הכי קשה.

כאשר מדובר בהון. אנחנו רואים שלא ייפגע ההון אפילו מדי יום ביומו. היו ימים, שהיו מעדכנים בבוקר את אשר יהיה אחרי-הצהריים. כאשר מדובר בשכיר מסכן, שכבר איבד את מקום עבודתו. באים להרוויח עליו, להרוויח עליו מדר אפילו של 4%, אפילו של 2%, ואלה הם 2% כפול מספר השנים שהוא עבד. למה לקפח אותו? הרי המעסיק העלה את המחירים של מוצריו.

אני אינני מבין את ההיגיון שבדחיית ההצעה, אלא אם כן יש לממשלה אינטרס אחד — לקום ולהגן על ההון ועל המעסיקים. ואם מזכיר ההסתדרות בא להציע תיקון לחוק, לפי הערכתי, המינימום שאפשר היה לעשות הוא להעביר את הצעת החוק לוועדה, ושם לבחון אותה לגופו של דבר.

הי"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת ישראל קיסר. אנו עוברים להצבעה.

אליעזר שושטק (הליכוד):

כלי להיכנס לתוכן הצעת החוק, מאחר שהדיון הוא דיון טרומי, אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדה.

הי"ר א' נחמיאס:

זה מה שהציע חבר הכנסת ישראל קיסר.

אליעזר שושטק (הליכוד):

הוא הציע כמציע הצעת החוק. אני מציע. — — —

הי"ר א' נחמיאס:

אינך יכול. זו איננה הצעה לסדר-היום, זו הצעת חוק.

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה.

אני ממעיד להצבעה את ההצעה להעביר הצעת חוק פיצויי פיטורין (תיקון). התשס"ו — 1986, לוועדת העבודה והרווחה.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר הצעת חוק

פיצויי פיטורין (תיקון). התשס"ו

— 1986, לדיון מוקדם בוועדת

העבודה והרווחה

— רוב

נגד

ההצעה להעביר את הצעת חוק פיצויי פיטורין

(תיקון). התשס"ו — 1986, לדיון מוקדם

בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

הי"ר א' נחמיאס:

אני קובע, שהצעת חוק פיצויי פיטורין (תיקון). התשס"ו — 1986, תועבר לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה.

ה. הצעה לסדר-היום

רפורמה במס הכנסה

רפורמה במס הכנסה — מאת חבר הכנסת חיים רמון. בבקשה, חבר הכנסת רמון.

אני רוצה לפנות לחבר הכנסת קיסר: נדמה לי, שהצעת החוק שלך פשוט אנכרוניסטית. אתה הגשתי אותה בתאריך מוקדם, ומאז קיבלה הכנסת בקריאה ראשונה הצעת חוק הנקראת: חוק פיצויי פיטורין (תיקון מס' 12): התשס"ו — 1985. הצעת חוק זו נועדה למנוע פגיעה בפיצויי הפיטורין, למנוע הפחתה של פיצויי הפיטורין, לגבי עובדים שפוטרו מעבודתם החל בתקופת עסקת החבילה הראשונה בנובמבר 1984 ועד למרס 1986, שבו יסתיים תוקפו של חוק ההסדרים לשעת-חירום כמשק המדינה. כלומר במשך תקופה של 17 חודש. דהיינו, הצעת החוק הזאת קובעת, כי בתקופה שבה אירעה שחיקה זמנית, לא קבועה, של השכר, בגין מאמץ לאומי להבראת המשק, זאת התקופה שבה נובמבר 1984 לבין מרס 1986, תוגדל המשכורת לצורך חישוב פיצויי הפיטורין בשיעורים שבין 6% ל-30%, וזאת כדי למנוע את השחיקה בפיצויי הפיטורין בתקופה זו.

אומרים לי חברים בוועדת העבודה והרווחה, שבועד שבו תובא הצעת חוק זו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית במליאת הכנסת.

הצעת החוק שלך, חבר הכנסת קיסר, וגם דברי ההסבר שלך להצעת החוק, מדברים על תקופה, שבה שולמה תוספת יוקר על-פי שיטה אחרת. בתקופה זו שולמה תוספת היוקר כאשר הצטברה התייקרות של 12%. עתה שיטת תשלום תוספת היוקר היא שונה. על-פי השיטה היום, מעודכן השכר כאשר התייקרות עוברת את הסף של 4%. בדרך זו מנטרלת השיטה הנוכחית את הסיבות הכלולות בדברי ההסבר שלך עצמך לתיקון החוק, מה גם שאחא בעצמך אמרת בדברך, שבינתיים ירד שיעור האינפלציה ירידה משמעותית. ונניח ששיעור האינפלציה איננו 1.3%, ואיננו חצי אחוז, כפי שהיה הממוצע בשלושת החודשים האחרונים, אלא הוא 1% לחודש, כבר אין משמעות להצעת החוק שלך, והיא רק מזיקה ואינה מועילה.

אני מציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

הי"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת ישראל קיסר, אתה רוצה להשיב לסגן שר האוצר?

ישראל קיסר (המערך):

כן.

הי"ר א' נחמיאס:

בבקשה.

ישראל קיסר (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני קצת מתפלא על חברי סגן שר האוצר עדי אמוראי. לפי התיאור שהוא נתן, ההסתדרות תעביר המחאה לאוצר על העורף שיש לה מעליית השכר. אני אינני יודע מה זה שייך לעניין. יש לה, לסגן שר האוצר, דאגה גדולה מאוד למעסיקים, רחמנא ליצלן.

אני העברתי הצעת החוק, כמקובל, לשר העבודה והרווחה, ושר העבודה והרווחה תמך בהצעת החוק. הצעת התיקון לחוק פיצויי פיטורין שהוכתרה, שנדונה עכשיו בוועדת העבודה והרווחה — צריך לפחות שחברי הכנסת ידעו — היא

הי"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום:

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת דמון, כל קריאות הביניים של חבר הכנסת יגאל כהן הן על חשבונך. אתה הומנת אותו לקרוא קריאות ביניים.

חיים רמון (המערך):

אתה צודק, אדוני.

ההחלטה נחקלה לפני ארבעה חודשים ושר האוצר התחיל לבצע אותה רק לפני שבועיים. עכשיו אין טענות, כי התחילו לבצע אותה. אבל ארבעה חודשים הוא החליט לא לבצע החלטת ממשלה. זו דוגמה אחת, ויש רבות כאלה.

הוויכוח שמתנהל היום בין המערך לבין הליכוד נובע מהעובדה שמישהו חושב שאוצר המדינה הוא הכיס הפרטי שלו: ברצותו — נותן, ברצותו — לא נותן; ואין החלטות.

הדוגמה השנייה שאני רוצה לרבר עליה היא הרפורמה במיסוי. זה איננו דבר קטן, אני יודע מה מסתתר מאחוריו. אומרים: אמרנו שההסדרות מתנגדת לפצות כנסו במקום בברוטו. לכן אנחנו נשתמש ב־20 מיליון דולר אלה ככלי משחק במאבק נגד ההסדרות. אינני חושב שהכנסת צריכה לתת סיוע לעניין הזה. ואינני חושב שהממשלה נשאלה אם היא רוצה ששר האוצר ישמש כהחלטות ממשלה ככלי במאבק נגד ההסדרות.

יגאל כהן (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה?

חיים רמון (המערך):

לא. בשבוע האחרון דובר הרבה על נושא הצמיחה וכדומה. תנאי יסודי לצמיחה, להגדלת תפוקה, להבראה כלכלית, הוא הורדה של שיעורי המס. יש סקטורים שאותם זה פחות מעניין, כיוון שהם לא משלמים מס, ומייד אביא כפניכם פרטים שמופיעים בדרך של המדינה. לא שלי, כי אני חשוד בעיני כמה חברים. יש סקטורים שאינם יכולים לא לשלם מס אמת, ועליהם המס אכן מכביד, ואם תהיה רפורמה הם יהיו אלה שייהנו מכך.

אינני מבין מדוע במקום לומר שאין רפורמה, אי אפשר לבטל את דרגת המס של 20% ולהעלות אח סף המס. אני יודע שלמסכנים מאוד זה לא עוזר, אבל גם מי שמרוויח 300 — 350 דולר בחודש הוא לא מיליונר, הוא נתון בקשיים, וצריך לסייע לו. אין הצדקה לכך שאנשים אשר משתכרים מעבודתם 300 — 350 דולר ישלמו מס. איך יעודדו אותו לעבוד יותר ואיך ינצלו יותר את הצידוד? איך יעברו למשמרת שנייה ולמשמרת שלישית אם לא יורידו את שיעורי המס?

אני יודע שאת האוצר זה לא מטריד, כיוון שיש ציבור שלא משלם, ובמקום לגבות ממנו ולהוריד את שיעורי המס, הוא מבטל את הרפורמה. ואני אביא דוגמה. השנה נבדקו כ־10% מכלל השומות של חברות ועצמאים. הפער בין מס שהחברה או העצמאי דיווחו לבין השומה הסופית היה 85%, בלא משפטים. בהסכמה. כל חק שנבדק, בממוצע היו צריכים להוסיף 85% על מה ששולם. אתם יודעים איזה סכום זה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זה רק מאלה שנחפסו.

חיים רמון (המערך):

סליחה, חבר הכנסת ויינשטיין, זה לא מדגם. במדגם המצב גרוע עוד יותר. לצערי, כל שנה בודקים רק 10% מהשומות, ואת בדיקה שגרתית, לא של אלה החשודים

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, למעשה, כותרת ההצעה לסדר-היום צריכה להיות: אי-ביצוע הרפורמה במס הכנסה. לפני שאגש לנושא עצמו ולמהות, ברצוני לרבר על דרך קבלת ההחלטות ועל ניהול המדיניות הכלכלית. במשך כמעט שנה, הן פקיד האוצר והן שר האוצר עצמו מודיעים יום-יום ושבו-שבו שהחל ב־1 באפריל תתבצע רפורמה במס הכנסה ויוקל הנטל המוטל על האנשים העובדים בכל המגזרים. לפני כשלושה חודשים התברר שהממשלה איננה יכולה לעמוד בהבטחתה והיא אמרה: נדחה בחודשיים; טוב או לא טוב, הרפורמה תתחיל בינו. לא חלף אלא חודש אחד והאוצר הודיע: אני לא רוצה כלל רפורמה, התחרטתי, לא, תהיה רפורמה. האם היה על זה דיון בממשלה? האם שאלו את ראש הממשלה?

ישראל קיסר (המערך):

היה הסכם.

חיים רמון (המערך):

כלי שום קשר להסכם, יש התחייבות בתוך הממשלה, לא עם גופים חיצוניים. אדוני מוכ"ל ההסדרות. האם שאלו את ראש הממשלה?

ברורכה השאירו בשביל זה 120 מיליון דולר. מה יעשו עם 120 מיליון דולר אלה? למי ייתנו אותם ואיך ייתנו אותם? כך מחליטים, ללא כל התחשבות בגורם אחר?

לצערי, זוהי מדיניות קבועה של שר האוצר, שאיננו מכבד החלטות ממשלה ואיננו מכבד החלטות של ועדת הכספים. כל החלטה שאיננה מוצאת חן בעיניו הוא איננו מבצע אותה. אביא את הדוגמה הבולטת ביותר, בנושא החקלאות, חבר הכנסת יגאל כהן. לפני שאתה מתחיל לקרוא קריאות ביניים, העניין הובא ארבע פעמים לאישור ועדת הכספים. לא היתה בקשה שאושרה יותר פעמים בוועדת הכספים מאשר החלטת הממשלה לסייע לחקלאות, ועד עצם היום הזה לא הועברו כל הכספים.

יגאל כהן (הליכוד):

אתמול ישבנו עם מנכ"ל משרד החקלאות והוא אמר שאין לו שום טענות.

חיים רמון (המערך):

אני יודע. היום אין לו טענות, חבר הכנסת יגאל כהן.

יגאל כהן (הליכוד):

אתמול ישבנו בוועדת הכספים — — —

חיים רמון (המערך):

חשאל את החקלאים.

יגאל כהן (הליכוד):

שאלתי אתמול.

חיים רמון (המערך):

מיום שהממשלה קיבלה את ההחלטה ועד שהכספים החלו לזרום עברו ארבעה חודשים.

יגאל כהן (הליכוד):

חבר הכנסת רמון, אתמול התקיימה ישיבה מיוחדת בנושא הזה ונמסר עליידי מנכ"ל משרד החקלאות ועליידי האוצר שכל ההסדרים — — —

אורה נמיר (המערך):

סגן שר האוצר ע' אמוראי:
אינני יודע אם כ-385 דולר מקבלים, הייתי רוצה שיקבלו ושמצבם יהיה טוב יותר.

35% מס: באפריל — 11.8%, בינואר — 9.8% אז שילמו 35% מ-481 דולר עד 670 דולר, היום — מ-746 דולר עד 1,045 דולר. אז שילמו 45% מס 9.8% מהמשלמים, היום — רק 5.9%. אז שילמו בהכנסה בין 671 דולר ל-680 דולר, היום — מ-1,046 דולר — מ-1,046 דולר עוד משלמים 35% — ועד 1,680. 50% מס שילמו אז 6.9%, היום — 4.9%.

חיים רמון (המערך):
אדוני סגן השר, הנתונים האלה היו ידועים כבר לפני חודשיים.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:
אז זה היה 881 דולר עד 1,215 דולר, היום משלם 50% רק מי שמרוויח 1,381 דולר עד 1,889 דולר. 60% שילמו אז 11% מהאוכלוסייה, היום רק 4%. חבר הכנסת רמון, אז שילמו אלה שהרוויחו מעל 1,215 דולר, היום — מ-1,885 דולר ומעלה.

חבר הכנסת חיים רמון, ממי אתה מצפה לקבל תוספת מאמץ בגין עבודה — מ-4% מהאוכלוסייה שמשתכרים למעלה מ-1,885 דולר?

אני רוצה לומר לכם: הממונה על הכנסות המדינה הודיע בתחילת שנת 1985, כי האוצר מתכוון להנהיג רפורמה במיסוי על יחידים שחופעל כי באפריל 1986. הרפורמה שהוצעה עלייך אז היתה, כי סף המס יועלה ל-360 דולר ליחיד נשוי שאשתו איננה עובדת, ואילו המדרגה העליונה — 60%, תחל מעבר להכנסה של 2,000. כמה חטאנו בכך שהקדמנו את הרפורמה הזאת בארבעה חודשים?

כמסגרות הרפורמה, כפי שהוצעה אז, היו אמורים לבוא כספים מיקוצץ בתקציב, מהעמקת הגבייה, מהעלאה ריאלית של המסים הנגבים, אם שיעורי האינפלציה יירדו, וכן מביטול או מהקטנת פטורים למיניהם. בינתיים, כפי שאמרתי, הופעלה התוכנית הכלכלית ובעקבותיה הורד נטל המס בצורה משמעותית — הממונה כינה זאת "הרפורמה השקטה", אפשר לקרוא לה בכל שם — וסף המס אכן התייצב על 360 דולר כמתוכנן לגבי נשוי שאשתו אינה עובדת, ואילו המדרגה העליונה נמצאת כיום על 1,900 דולר. לאור התפתחות זו, אין מקום כיום, למיטב שיקולי ככלכלן וכאיש ציבור, לרפורמה נוספת.

ואולם, יש לנו בעיות מצד עלות השכר כדי למנוע עליית מחירים. בתקציב המדינה אכן קיימת דורבה בסכום של 170 מיליון שקל חדשים אשר מיועדת לאחת משתי החלופות: א. או להפחתה נוספת בנטל המסים בכפוף לאי-העלאה השכר ברוטו אלא העלאת נטל המתאפשרת מדרגה זו. ואולם, כפי שאמרתי, דבר זה מעורר בעיות בקשר לשכירים הנמצאים ממילא מתחת לסף המס — אין נשפה אותם? ב. שימוש כדורבה בדרך אחרת שטרם נקבעה להפחתת עליות השכר כדי למנוע צורך בפיחות המטבע. כבר אמרתי כאן שמבדיקות שעשינו מתברר שאם השכר יעלה ב-0%, שיעור האינפלציה החזוי על-ידינו יהיה 18%, ואילו אם נעלה אותו ב-5% ברוטו, שיעור ההתייקרות יהיה 41% לשנה במשק.

ישראל קיסר (המערך):
למה אם השכר עולה ב-0% תהיה אינפלציה של 18%?

סגן שר האוצר ע' אמוראי:
למה? כי כך זה עובד בכלכלה. אחת טוען שלא רק השכר הוא הגורם לאינפלציה, יש עוד גורמי ייצור.

כרמאים או כגנבים, אלא סתם בדיקה. מדובר על אלה שלכאורה צריכים להיות בסדר, והפער מגיע עד 85%. הפער בשומות של שירותים פיננסיים ועסקיים הגיע ל-140%. 140% ! לו רק בדקו את השומות, אתם יודעים כמה כסף היה מיתוסף לאוצר המדינה? — 600 מיליון דולר. כדי שלא יהיו אי-הבנות, כל הפרטים האלה כתובים בחוברת של מינהל הכנסות המדינה, על נייר רשמי של ממשלת ישראל. זו לא אינטרפרטציה שלי, לא השקפת עולם שלי ולא האשמה מצוה מהאצבע, אלא מה שכתב אבי אלקינד, שהוא האחראי לנושא הזה. זה פורסם על נייר רשמי של מינהל הכנסות המדינה.

אם כן, למה אי-אפשר לעשות רפורמה? אילו גבו את 600 מיליון הדולרים האלה כפי שצריך, יכלו הכול להגיע לדרגת מס של 30%. אבל כאשר יש סקטורים מסוימים, חזקים בדרך כלל, שהם פקטו משלמים 30%, למה לעשות רפורמה לשכירים? למעשה יש היום שתי דרגות מס: אלה שמשלמים עד 60% ואלה שמשלמים 30% ו-20%. לא רוצים לעשות את הדבר הזה ולא רוצים להבריא את המשק, אלא רוצים להמשיך לסייע לחזקים על חשבון האדם העובד. זאת המשמעות של אי-ביצוע הרפורמה.

אני פונה לסגן שר האוצר בבקשה: הנושא של מס הכנסה והמיסוי בישראל מעוות באופן טוטלי לכיוון החזקים. רק היום קיבלה ועדת הכספים, על-פי בקשת הממשלה, החלטה שמשנה חוק, המקל, על מי? — על בעלי הרכב הצמוד. היתה הצבעה — עשרה נגד חשעה. בשנה האחרונה כמעט לא כאה הממשלה ולא נלחמה בחירוף נפש כזה למען שום סקטור אחר. היום ניהלו על העניין הזה מלחמת החשעה בוועדת הכספים, ועשרה נגד חשעה הכריעו ונענו לבקשת הממשלה להקל את המיסוי על בעלי הרכב הצמוד. אני יודע שזה קשה. שינוי חוק לטובת מי? במקום לתת לכולם, במקום לאפשר שהמיסוי יירד לכולם. מקילים על חלק נבחר. בנושא ביטוח מנהלים לא עושים שום דבר והם נהנים מהטבות, וכך זה פועל לאורך כל הדרך.

לכן, אדוני סגן השר, אני מבקש ממך לבוא לכאן ולומר שאם חוזרים בכס מההחלטה ואתם מוצאים את הכסף הקיים בשביל הנושא הזה, ואינכם מכבירים את העול על החלקים החלשים יותר באוכלוסייה.

הו"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת חיים רמון. דברי תשובה לסגן שר האוצר, בבקשה, אדוני.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:
כבוד הושב ראש, כנסת נכבדה, אני מתפלא על ידידי חבר הכנסת חיים רמון. האם טחו עיניו מראות, האם אטמו אוני משמעי, האם הוא לא יודע שבשלושת ארבעת החודשים האחרונים התבצעה בארץ הרפורמה במס הכנסה?

אני קובע ששף המס וסף המדרגה בכל דרגה ודרגה הם הגבוהים ביותר מאז עשר השנים האחרונות. הווי אומר, בעצם חזרנו לשנת 1975, למצב של הרפורמה של ועדת בן-שחר, ואביא כאן כמה מספרים לדוגמה: באפריל 1985 20% מס שילמו 42.1% ממשלמי מס הכנסה, בינואר — 52.8%. אז זה היה עד 250 דולר עכשיו, זה עד 385 דולר. 30% מס שילמו באפריל 18.5% ממשלמי המס, היום — 22.6%. בשתי הדרגות האלה, כלומר עד 30%, כלולים היום 75% ממשלמי המס.

ישראל קיסר (המערך):

למה אלה שמגיעים לדרגת מס ראשונה זכאים להשלמת הכנסה? ביד אחת לוקחים מהם מס ומצד שני הם צריכים לקבל השלמת הכנסה.

דבר אחרון, אינני רוצה לנהל מעל כמה זו את המשאומתן. אבל, לו היה אפילו קורטוב של רצון טוב לבוא לקראת הממשלה ולנסות ללכת בדרך של מס תמורת שכר, או נטו במקום ברוטו, הרי מה שאומר שר האוצר כימים אלה מלמד כל מי שעדיין יש לו אמון, שלא להאמין לממשלה. שר האוצר מונע בחוצפה עדכון מדרגות המס. כניגוד לכל ההסדרים וההסכמים. והוא ירצה שאני אאפשר לו שזה יהיה מכשיר בידי.

שרה דורון (הליכוד):

היו"ר א' נחמיאס:

הוא לא שומע אותך.

ישראל קיסר (המערך):

לכן אני מציע לקבל את הצעתו של חבר הכנסת חיים רמון ולהעביר את הנושא לדיון בוועדת הכספים. אם אין רוצים שיהיו ועזועים במשק.

היו"ר א' נחמיאס:

סליחה, אדוני, חבר הכנסת קיסר, חבר הכנסת רמון יכול לבקש רק דבר אחד ויחיד, והוא דיון במליאה. כא סגן השר וביקש להסיר את ההצעה מסדר-היום. ואתה יכול לבקש להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

ישראל קיסר (המערך):

זה מה שאני מציע — להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכספים.

יגאל כהן (הליכוד):

יש בידי עבודה של כלכלנית הוועדה המוכיחה, שזה עשר שנים לא היה סף המס ריאלי כל כך נמוך.

היו"ר א' נחמיאס:

סליחה, חבר הכנסת יגאל כהן, מה ההתפרצות הזאת?

חברת הכנסת שרה דורון, מה רצית ממני? בבקשה.

שרה דורון (הליכוד):

לא רציתי דבר ממך.

היו"ר א' נחמיאס:

לא? תודה רבה.

אני שואל את חבר הכנסת חיים רמון, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

חיים רמון (המערך):

מסכים, אדוני.

היו"ר א' נחמיאס:

אם כך, חברי הכנסת, יש בפנינו שתי הצעות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

סליחה, אדוני היושב-ראש, אני מבקש דיון במליאה.

חיים רמון (המערך):

אני ביקשתי דיון במליאה אבל הסכמתי לדיון בוועדה.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת ויינשטיין, עד כדי כך?

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: האחת, להסיר את ההצעה מסדר-היום; והשנייה, להעביר אותה לדיון בוועדה.

חבר הכנסת קיסר, הגיע הזמן שאדם משכיל כמוך יידע, שיש שלושה סוגי מקורות לאינפלציה. אני אמרתי זאת לכנסת כמה פעמים, יכול להיות שאחא ועדרת ואני מוכן לחזור על זה. יש אינפלציה שמקורה מצד הביקוש, והממשלה, בשירותים שהיא נותנת, אם היא איננה מכסה אותם בהכנסות בהתאם, היא המקור לאינפלציה הזאת. יש אינפלציה של עלויות, שיכולה להיות מיובאת ויכולה להיות תוצאה מהשכר. כאשר שכר עולה והוא אינו מלווה בגידול מקביל בפריון, הוא גורם לאינפלציה. אבל זה רק חלק אפשרי מהסיבות לאינפלציה. יש גם אינפלציה של "כרעות", מה שקוראים ציפיות שמצדיות את עצמן, והיא נוצרת מציפיות בגין שני סוגי האינפלציה הקודמים. שאתה תשאל שאלה כזאת, איך זה יכול להיות ששכר לא עולה ואינפלציה עולה?

אבל, חבר הכנסת קיסר, יש בכל זאת הבדל בין 18% לבין 41% אינפלציה. אם תהיה אפס עלייה בשכר יכולה להיות אינפלציה של 18%, ואם תהיה עלייה של 10% בשכר יכולה להיות אינפלציה של 41%, והיא יכולה לעלות עד 74%. בין 18% ל-74% יש הבדל של שני דברים: תוספות השכר הציפיות שמתפתחות בעקבותיהן. כאשר בכוח הקנייה של השכר, שהוכרתי אותו קודם, ההפרש הוא בין 0.5% ל-0.7% תוספת — בין עלייה של אפס בשכר לבין עלייה של 10% בשכר. זהו ההבדל. לכן, העובדים לא יראו כל כרכה בתוספת כזאת, אלא בשיעור של ההבדל בין אפס לבין 10%, בתוספת של 0.5% ל-0.7%. אבל האינפלציה תהיה בין 18% לבין 74%. זה במאמר מוסגר.

אנחנו ניכנס למשאומתן עם ההסתדרות ואין זה סוד שעמדתה תשפיע גם על השימוש בסכום הזה. בין היתר.

לכן, כיוון שכונתו המקורית של הממונה, של הממשלה, שחבר הכנסת רמון התייחס אליה, כבר בוצעה, אני מציע לחבר הכנסת רמון להסתפק בשמיעת דברי, אם לא יסכים לכך, אני אציע להוריד את הצעתו מסדר-היום. תודה.

היו"ר א' נחמיאס:

אתה מסכים, חבר הכנסת חיים רמון?

חיים רמון (המערך):

לא.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת קיסר, יש לך הצעה אחרת, בבקשה.

קריאה:

אני ביקשתי.

היו"ר א' נחמיאס:

הוא ביקש לפניך, היתיי נותן לך לו הקדמת אותו רק בשביר של שנייה, כי האמת היא שזה מגיע לך יותר מאשר לו.

ישראל קיסר (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מצטער על שאני צריך לקום פעם שנייה ולחלוק על חברי, סגן השר עזי אמורא. שר האוצר, בנואמו בעת הגשת התקציב, הודיע כמפורש, שהתקציב כולל רפורמה במס הכנסה, ולכן צריך להחליט אם הודעה זו קיימת או לא קיימת.

הממשלה חתמה עם ההסתדרות ועם המעסיקים שתי עסקות חבילה. בסעיף מפורש בשתי עסקות החבילה האלה כתוב, שהממשלה מתחייבת להנהיג רפורמה והקלות במס גם לשכירים.

ה צ ב ע
בעד ההצעה שלא לכלול
את הנושא בסדר-היום
של הכנסת — רוב
בעד ההצעה להעביר את
הנושא לדיון בוועדה — מינוט
ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום
של הכנסת נתקבלה.

אפרים שלום (המערך):
יש גם הצעה להסתפק בשמיעת דברי סגן השר.

אורה נמיר (המערך):
יש גם הצעה להסתפק בשמיעת דברי סגן השר.

היו"ר א' נחמיאס:
חברי הכנסת, אני באמצע הצבעה. מי בעד ההצעה להסיר
את הנושא מסדר-היום?

ו. הצעה לסדר-היום התאמת מימון המפלגות למצב הכלכלי

אין לה לא מפעלים ולא מוסדות וקשה לה להתקיים. באו אלי
חברי כנסת ממפלגות קטנות וממפלגות אחרות ואמרו לי: מה
אתה עושה? למפלגות הגדולות יש מקורות מימון. יש להן כל
מיני אפשרויות להשיג כספים: לנו אין. ייתכן שזה נכון, ואינני
נכנס לשאלה זו. אולם מעבר לשאלה הזאת של הקיום יש
שאלה גדולה יותר: מהות הדמוקרטיה ומהות החיים
המפלגתיים, שבסופו של דבר צריכים להיות חלק מהמתרחש
במדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, במסגרת התוכנית הכלכלית במדינת
ישראל מקצצים את הקצבאות של נכי צה"ל, את הקצבאות לפי
חוק הביטוח הלאומי, והמשכורות נשחקו במידה לא רגילה.
שמענו כאן את זעקותיו של מזכ"ל ההסתדרות וגם של ראש
סיעת הליכוד בהסתדרות. אנשים אלה לא הצביעו בעד חקציב
המדינה המוגש בגלל העיוותים בתוכנית הכלכלית. כפי שהם
כאים לידי ביטוי בחקציב. להיפך, הם הצביעו נגד החקציב,
הוצבעה נגד החקציב היא הבעת אי-אמון. הם הצביעו נגד, כי
הם אומרים: איננו יכולים לשאת באחריות לקיצוצים כאלה
כשירותים הניתנים לאזרחים בתחומי הבריאות, החינוך,
הרווחה והאחרים. כל זה נובע מהאילוצים, ולצורך הוויכוח
הזה אני מניח שאלה אילוצים ולכן מקצצים, אבל במה לא
נוגעים ואילו סכומים עולים? — במימון מפלגות.

אביא דוגמאות. אינני רוצה להאריך, אדוני היושב-ראש,
חברי כנסת נכבדים, ואני מבקש שחברי הנכבדים יקשיבו. אני
רוצה שחברי הכנסת דב שילנסקי המדבר תמיד על הלב היהודי
יחשוב על נושא זה. כאן יש באמת מקום להפעיל את הלב
היהודי ואת הראש היהודי, ואתה יודע את זה וכל חברי הכנסת
היושבים כאן יודעים אילו קיצוצים נוראים עשיתי בשירותים.
אנו יושבים עכשיו בוועדת הפנים של הכנסת ומתערכים
בתופש ההחלטה של השלטון המקומי ובהחלטותיו של משרד
הפנים ואומרים: לא, אל תעלו את המסים העירוניים ב-175%
אלא רק ב-100%. לדעת שר הפנים ולדעת אנשים אחרים אנו
פוגעים בזה במתן השירותים לאזרחים בכל רחבי המדינה. אם
מקצצים, מפסיקים שירותים מסוימים בכל התחומים, ואנחנו
עושים את זה — כך אומרת לנו הממשלה — מפני שאין מנוס.
כך אומרים לנו אנשים אחרים. אבל כאשר זה נוגע למפלגות
— שאני.

אדוני היושב-ראש, יש לי נתון מפתיע. מחודש יולי,
תחילת התוכנית הכלכלית, עד חודש ינואר השנה עלה המדד
ב-45%. מימון המפלגות עלה ב-64%. אם כן, אדוני
היושב-ראש, לא רק שלא קיצצנו לעצמנו ולא רק ששמרנו על
אותם סכומים והקפאנו אותם, אלא הסכומים אף גדלו מעבר
למדד מאז חודש יולי ועד היום. אם יאמרו לי שצריך לקחת את
המדד לא החל ביולי אלא את המדד של כמה חודשים לפני כן,

היו"ר א' נחמיאס:
אנו ניגשים להצעה הבאה לסדר-היום, הצעתו של חבר
הכנסת מרדכי וירשובסקי, בנושא: התאמת מימון המפלגות
למצב הכלכלי.

עדנה סולודר (המערך):
אין שר?

היו"ר א' נחמיאס:
אין.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מעלה בעיה שודאי
איננה פופולרית בכית הזה, אף שהיא שייכת לבית ולא
לממשלה. לכן גם אינני מתפלא שאין שר נוכח כדי להשיב לי,
גם אינני חושב ששר צריך להשיב על הצעה כזאת.

אני מדבר על הנושא של מימון מפלגות, שכל כולו בתחום
עיסוקו של הבית. אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר מראש,
שזה נושא מורכב מאוד. אינני בא לתקוף את עצם הרעיון של
קיום מימון המפלגות. אני חושב שהוא עוור לקיום
הדמוקרטיה במדינת ישראל וצריך לקיימו. אולם, אני בא
לבקש שנושא מימון המפלגות, כפי שהוא מתבטא במכסת
המימון המשתלמת עכשיו לפי יחידה לכל חבר כנסת, ייבדק
בצורה יסודית.

מאז הפעלחה של התוכנית הכלכלית במדינת ישראל
קיצצו כדברים רבים. על כל הנושאים ירד הגרון, והדבר היחיד
שלא נפגע ולא קוצץ, אלא להיפך, אף גדל בזמן התוכנית
הכלכלית, היה ההקצבה למפלגות.

אדוני היושב-ראש, הרבה פעמים אמרו כאן חברי הכנסת:
יש לנו ממשלה גדולה מדי, יש לנו יותר מדי משרדי ממשלה,
יותר מדי שרים ויותר מדי סגני שרים, אבל אי-אפשר לשנות את
זה; אלה אילוצים פוליטיים ואנחנו צריכים לשלם כשביל
האילוצים הפוליטיים, ואלה גם לא סכומים גדולים, אם כי חבל
שיש הוצאות כאלה משום שאיננו נותנים דוגמה לעם, אבל,
כאשר אנחנו מדברים על יחידת המימון למפלגות, כלומר,
הכסף המופנה לניהול המפלגות, אין כאן שאלה של משרדי
ממשלה. של חלוקת תפקידים או של משרות — בסופו של
דבר זה עניין שלא נגענו בו — אלא יש כאן שאלה: מכל
הגופים, המקבלים את כספי הציבור במדינת ישראל, הגוף
היחיד שאינו מקצץ ואינו מפחית מעצמו אגורה אחת, אלא
עוד תופח וצומח בזמן התוכנית הכלכלית, הוא המפלגה
בישראל.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני יודע שיש קשיים
לכל המפלגות ואני בא ממפלגה קטנה שאין לה הרבה מימון.

יצא דופן. כבורו של הבית וכבודה של הפוליטיקה, שהיא בסופו של דבר נשמת-אפה של הדמוקרטיה של מדינת ישראל. תלויים על כף המאזניים. אנחנו נהוגים לביקורת הציבור. הציבור אומר: לנו מקצצים, לנו מורידים, והם ממשיכים בשלהם, והעובדות מוכיחות שהציבור צודק.

לכן אני מציע שלפחות נבחן את עצמנו. נבדוק אם איננו יכולים להיות חלק מהמערכת הכללית ונקצץ גם אצלנו ונחפש גם את הדרך לחיסכון. זאת כל בקשתי. אינני קובע מסמרות. אינני מציע הצעות מפורטות, אבל העניין חייב להיבדק אם אנחנו מתייחסים ברצינות לעצמנו, לציבור ולפוליטיקה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה לחבר הכנסת וירשובסקי. אני מבין שאין מי שישיב על ההצעה. אני עובר להצבעה. מי בעד הכללת הנושא בסדר-היום של הכנסת?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, מה ההצעה של הממשלה?

עדנה סולודר (המערך):

לא חייבת להיות.

היו"ר ד' תיכון:

אני באמצע ההצבעה. מי נגד?

ה צ ב ע

בעד ההצעה לכלול את הנושא

בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

נגד — רוב

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של

הכנסת לא נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

הנושא לא ייכלל בסדר-היום של הכנסת.

ז. הצעת חוק שכר מינימום, התשמ"ו-1986 *

(הצעתם של קבוצת חברי הכנסת)

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני רק מאשר את דבריו של חבר הכנסת רן כהן.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אבל אפשר היה למחוק את זה מסדר-היום ולחסוך כמה דקות.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

לא רצינו להפתיע את היושב-ראש ולמחוק את ההצעה מסדר-היום אבל רצינו לעשות זאת בידענות.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה. אכן אני מופתע לטובה.

אוכל רק לומר שהתוספת שהמפלגות קיבלו היא הרבה יותר גדולה. היא מגיעה ל-132%.

אני חושב שאסור לנו לעשות את הדבר הזה בלי לדון בו. לא הגשתי הצעת חוק. הגשתי כסף הכול הצעה רגילה לסדר-היום, כדי שהיא תועבר לוועדה. אני יודע שלא לי להציע כאן להעביר את הנושא לוועדה, אבל בהעדר תשובת שר אני יכול להציע שוועדת הכספים או ועדה אחת, שאם תמצאו לנכון, תבדוק את הנושא מבחינה ציבורית, מבחינה כספית, מבחינה מוסרית ומבחינת הלב. הרי זה לא ייתכן. אני יכול להיתלות באילן גדול אחד. פניתי ליושב-ראש ועדת הכספים, והוא אמר לי שהוא יראה — אם זה יעבור, ידונו בזה. אבל יושב-ראש הכנסת כתב לי שהוא מבין שהשכר העלה בכנסת הצעה לסדר-היום, ו"אני מקווה שהנושא יועבר לוועדה לבדיקה יסודית".

כל מה שאני מבקש מכאן הוא לא להוריד באצבע קשוחה את ההצעה הזאת מסדר-היום. ראיתי לפני הדין את הצחקוקים של חברת הכנסת שרה דורון ושל חבר הכנסת רפי אדרי, כאילו העניין כבר גמור ויוצא. את ההצעה של הטרדן הזה, של הנודניק הזה, של הצדקן הזה, למה לנו? מפלגות צריכות לחיות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אל תשתמש במלים לא פרלמנטריות.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

כל מלה שאמרת היתה פרלמנטרית וכזונה אלי.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת וירשובסקי, אתה צריך לסיים. יש לך עודף זמן?

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

לא. אני מוכן להמיר את עודף הזמן שלי בעודף כסף.

אני פונה אל חברי: אל תראו בזה תחניה צדקנית או משהו

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק רכד. הצעת חוק שכר מינימום, התשמ"ו-1986. נימק — חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, היתה פנייה של הממשלה לדחות את הדין לשבוע-שבועיים לכל היותר כדי שהקואליציה תדון בו. החלטנו להיענות לתביעת הממשלה, גם על דעתו של יושב-ראש הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה. חבל שלא נמסר לי על כך קודם לכן. נעבור לנושא הבא.

ח. הצעות לסדר-היום

תפקוד הטלוויזיה

היו"ר ד' תיכון:

לסדר-היום בנושא: תפקוד הטלוויזיה. חבר הכנסת אברהם ורדיגו, בבקשה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעות

אברהם ורדיגר (מורשה):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, לפני למעלה משנה, בכ"א בטבת תשמ"ד, ינואר 1985, עמדתי על כמה נכבדה זו, התרעתי והזהרתי את כל האחראים, את כל הנוגעים בנושא ואת הבית הזה, כי אין מנוס ואין דרך אחרת אלא לסגור את הטלוויזיה ומייד. כל הניסיונות לפתור את בעיות רשות השידור כשיטת של טלאי על גבי טלאי לא יעלו יפה וחבל על המאמצים.

ציטטתי בהודמנות זו את הדברים התמורים, שנאמרו על-ידי מנכ"ל רשות השידור מר פורת, אשר אמר: "רשות השידור הינו גוף שאינו מנוהל ואינו ניתן לניהול. רשות השידור היא מפלצת בלתי-מנוהלת שאינה ניתנת לניהול ואשמים בכך הגופים הממלכתיים אשר הקימו את הרשות, בנו אותה כמפלצת אנומלית, וזכ מכשכש את הכלב, וחפרו בחיפון חוק רשות השידור שהוא ריק מתוכן ואין להנהלה כל שנינים כדי ליישמו".

הערכה זו מפי מנכ"ל רשות השידור עדיין בתוקפה ואין שום שינוי. אם חל שינוי, הוא חל בכיוון הפוך: המצב הרבה יותר גרוע, ועם כל הרצון של כל שוחרי הטלוויזיה להצילה, אין מנוס מלסגרה מייד.

חברי הכנסת, נראה לי, כי המחמאות אשר נאמרו על-ידי הנחתום המעיד על עיסתו מספיקות דיין שכולכם תיתנו את הרעת להן, ובראש ובראשונה כבוד שר החינוך והתרכות, האחראי על רשות השידור בתוקף החוק. שכן, כך לא ניתן להמשיך. יש צורך ברכייה כללית של חוק רשות השידור.

מאחר שבינתיים נהנית הטלוויזיה מהמצב, והחבורה משתוללת, ולצערי הטלוויזיה כימינו היא במידה רבה זו המטפחת וקובעת את דעת הקהל במדינה, והכול כמובן באור שחור, הכול בשלילה, על כן אני מציע קודם כול לסגור את הטלוויזיה ולהכין חוק המתאים לתנאים ולזמן, ולבנותה מחדש על יסודות בריאים — שתהיה טלוויזיה ישראלית יותר, לאומית יותר ויהודית יותר. שכן, במתכונתה הנוכחית אין לה זכות קיום.

חברי הכנסת, צר לי שכבוד שר החינוך והתרבות לא קיבל לפני שנה ויותר את הצעתי לסגרה. ההצעה הועברה, כרגיל, לוועדת החינוך, הוועדה הוציאה מסקנות, רעיונות יפים, וכולם כאחד נשארו במגירות הוועדה והרשות. הצעת המיעוט ורדיגר-גולדשטיין נפלה. גם הצעתו של חבר הכנסת פלד, על הצורך בוועדת חקירה פלרמנטרית לכיור מצבה של רשות השידור, לא זכתה לתשומת-לב מיוחדת. מסקנות ועדת החינוך חזרו על עצמן — המסקנות שהוגשו עקב ההצעות לסדרהיום של חברי הכנסת ורדיגר, נמיר וגרנות, ראו השתנה המצב הקשה ברשות השידור מאז ועד היום, וקוראין כדאמול.

ובכן, רבותי חברי הכנסת, המצב המשיך להתדרדר, עד שנדמה לי, שכעת, אליבא דכולם, כשל המצב להחליט, ומייד, לסגור את הטלוויזיה בתור צעד ראשון להבראתה של רשות השידור, ולהעמידה על יסודות בריאים ובטוחים.

חברי הכנסת, כדאי בכל זאת להיזכר. בחודש יולי 1985 החליטה ממשלת ישראל, אחרי התלבטויות קשות, להנהיג תוכנית להבראת המשק ולהצלתו. בישיבת הממשלה ב"ח בתמוה, 8 ביולי 1985, סערו הרוחות, ראש הממשלה סיפר לשדים, כי פנה לטלוויזיה וביקש לאפשר לשר הורוכין כמוצאי שבת להסביר בשם הממשלה את התוכנית הכלכלית, כאשר כל אזרחי המדינה מצפים לשמוע את דבר הממשלה בנושא חשוב ולאומי ממדרגה ראשונה. ההנהלה סירבה. ראש

הממשלה גם התרעם על כי הטלוויזיה סירבה לאפשר לו, לראש הממשלה, בשעה הרח-עולם למשק ולמדינה, למסור הודעה לציבור במסגרת "מבט לחדשות", ואמר: "הטלוויזיה הורסת את המדינה, כך זה לא יכול להימשך".

אבל, אדוני ראש הממשלה — אני מקווה שהמלים יגיעו אליך — כך זה נמשך וכך זה יימשך, אם לא יהיה לכם ולכולנו האומץ להגיד למשחית — די.

גם שר האוצר הוסיף ואמר באותה ישיבת ממשלה: "אם רוצים להביא על עצמנו ועל המדינה הרס, אז בבקשה. הטלוויזיה מתנכלת למדינה ומתעללת בממשלה, היא פוגעת באינטרסים החיוניים של הממשלה, היא נוהגת במצב נחושה, לא ייתכן שילדים יסבירו לעם את המדיניות הכלכלית".

ובכן, רבותי, באיוז מדינה בעולם היו האחראים על ניהול המדינה מאפשרים השתוללות שכזאת על-ידי חבורה בלתי-אחראית?

ישוב, חברי הכנסת, עברו ימים, שבועות וחודשים, עד שנפל לנו כוכב מן השמים — חזי קוקה. חלק מהכותרות בעיתונות: "אין קוקה — אין טלוויזיה", "קוקה עלול לגרוף את המשק", "קוקה לא מרוצה אבל לא כל כך מודאג", "לא לשדר" — ציווה קוקה. כי מר חזי קוקה, חבר ועד עובדי ההנדסה, הורה לטכנאי התורן להאפיל למשך פרק זמן קצר את המרקע בעת השידור של "מבט לחדשות". ומדוע החליט מר קוקה להעניש את צופי הטלוויזיה? — כמובן לא אותי, אבל את כולכם — כיוון שעורך המהדורה ביקש לשדר קטע שצולם במכשור וידאו, וטכנאי הטלוויזיה מתנגדים לשידור קטעים שצולמו בווידיאו, כל עוד לא יושג הסכם עמם בנושא זה. שומו שמים.

ואז מתעוררת ההנהלה, מחליטה על נקיטת צעדים משמעותיים נגד חזי קוקה. רק אז יוצאת ממחבואה ההסתדרות הכול-יכולה, ההסתדרות הכללית, שרק צדק ויושר נלגד עיניה, ומחליטה ומורה לעובדי ההנדסה ברריו ובטלוויזיה להשבית את כל השידורים, והשידורים אכן הושבתו. נראה שגם ההסתדרות עשתה "חושבים", ביטלה את ההוראה הקודמת, דרשה לחדש את העבודה, וכך המשיכה החר-גדיא, לקול צחוקם המר של אזרחי המדינה. לפעמים — כפי שנמסר בעיתונות — לקול בכיים של השדרנים ומגישי התוכניות.

וכך, מדי פעם, רבותי חברי הכנסת, וזכים אתם — צופי הטלוויזיה — להאפלה, לחקר, להפסקת שידורים, שכן כל אחד שם עושה ככל העולה על רוחו.

והנה, מה שקרה בעת קבלת הפנים לאנטולי שצירנסקי. אני אומר זאת באחריות מפי עד, עובד בכיר בטלוויזיה, ובכן, בבניין הטלוויזיה בירושלים, בעת השידור, תוך הכנת "מבט לחדשות", לא שודר קטע שלם מדבריו של שצירנסקי ומדברי ראש הממשלה — מדוע? — כי עורכת המשנה גברת יעל חן, בראותה בווידיאו על המרקע את הציבור הגדול של יהודים דתיים בלוד, פלטה מלת קללה עסיסית כערכית נגד היהודים "יהודים", כלשונה, ונגד חברת הכנסת גאולה כהן, שהייתה גם היא בתמונה. על כן החליט מר רפיק חלבי שלא לשדר חלק מרשימים זה במהדורת "מבט". מה כן העדיפו העורכים לשדר? — כתבה שיש בה ממד של הסתה נגד המתיישבים כחברון. כדאי לראשי הרשות לערוך חקירה במקרה זה.

אני שואל את חסידי הטלוויזיה — כי, כאמור, דעתי עליה נחרצת וכרורה בכל התנאים ובכל מצב, אבל לדיכום — עד מתי תיתנו להפקרות להשתולל, ועד מתי קומץ קטן של אנשים בלתי אחראיים יוביל את המדינה כאף?

המציפים את תוכניות הטלוויזיה. החל בסרטים מצוירים וכלה בסרטי מתח והרפתקה?

אדוני שר החינוך, הלוא אתה עומד ונאבק נגד קיצוצים במשרדך. אילו קיצעו קצת בכספים שמתכבזים בטלוויזיה על תוכניות סרק, היית יכול לפרוס ולהרחיב את החינוך לכל ילדי ישראל בצורה הטובה ביותר.

שר החינוך והתרכות י' נבון:
כלי טלוויזיה אין אגרות, כלי אגרות אין כסף, וכלי כסף אין פריסה.

אברהם ורדיגר (מורשה):
אני יודע כי זאת התשובה. אבל לכל הפחות תודה, אדוני השר, שהאחריות היא על שר החינוך.

שר החינוך והתרכות י' נבון:
אחריות למה?

אברהם ורדיגר (מורשה):
אחריות לרשות השידור. מבחינת החוק.

גם לפי דעת המשטרה יש לטלוויזיה השפעה עצומה וישירה על אלימות ופשע, רצח וסמים. כנופיות פורצים מחקות את השיטות המוקרנות מעל מסכי הטלוויזיה.

יש הפרזה בתיאור השלילה ועיוות פני המציאות, וזאת דווקא בתקופה קשה לעם ולמדינה. היה זה רק טבעי שכלי התקשורת הממלכתיים יסייעו לליכודו של העם, לבליתם התפוררותו. לחינוך טוב ולכל היפה שכתובנו, אבל הכול פועל בכיוון הפוך.

יאיר צבן (מפ"ם):
כמו ממשלת האחדות.

אברהם ורדיגר (מורשה):
זאת לא דוגמה. אבל הכול פועל בכיוון הפוך. טוב שאחה לא בקואליציה.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת ורדיגר, עליך לסיים. זמן עבר כבר מזמן.

אברהם ורדיגר (מורשה):
אני כבר מסיים, אדוני היושב-ראש.

אבל, חברי הכנסת, כאשר הכול פועל על-פי חוק מסורבל, עם יריבו גופים המנהלים את הרשות, כאשר הכול נעשה לפי תכתיבים של מפלגות ואינטרסנטים בוועד המנהל, אין פלא שאיש הישר בעיניו יעשה והותרה הרצועה.

על כן, אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת, אני חוזר על הצעתי: במצב זה ועל-פי חוק זה, במערכת יחסים זו, לדידכם — אין מנוס מסגירת הטלוויזיה, ואני מציע לסגור אותה לשישה חודשים ולבנותה מחדש על אדנים בריאים יותר, לאומיים יותר ויהודיים יותר.

אני מציע דיון בנושא זה במליאה.

יאיר צבן (מפ"ם):
לפני הרטעיה, או אחריה?

אברהם ורדיגר (מורשה):
אתה תחליט, או ששנינו לא נחליט.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה לחבר הכנסת ורדיגר. הצעה כאותו נושא — לחברת הכנסת גאולה כהן, בבקשה.

חברי הכנסת, הייתי מהבודדים בבית הזה שניכאו לטלוויזיה עתיד מפוקפק. עוד בשנת 1971 דרשתי את סגירתה. ונדמה לי, וכך אני מקווה, לאחר ניסיון "כה עשיר" של תככים, שערווריות, בזבוזים ומחדלים יש ודאי שותפים רבים לדעתי זו, שכך זה לא יכול להימשך.

יאיר צבן (מפ"ם):
אתה מציע לסגור אותה בכלל ולתמיד?

אברהם ורדיגר (מורשה):
לא, לא. לא שמעת את סוף דברי. שמע אותי עד סוף דברי.

כפי שאמרתי, יש ודאי שותפים רבים לדעתי זו, שכך זה לא יכול להימשך. אני מדבר על המצב הנוכחי. ההגדרה של המנכ"ל, שמי שבנה את הרשות בנה אותה כמפלצת אנומלית — ולא אני אומר זאת, חבר הכנסת צבן, אלא אומרים זאת מומחים גדולים ממני — איננה בגדר הגזמה.

בכל זאת, חברי הכנסת, אני מבדיל בין הטלוויזיה ובין הרדיו. ברדיו המצב טוב יותר. לא אגיד שמקובלות עלי כל התוכניות, ודאי שלא, כי יש תוכניות וולגריזם ואנטי-חינוכיות, יש תוכניות המבליטות את השנאה לדת ולדתיים בצורה פורבוקטיבית. כמו לפעמים התוכנית היומית של גבי גזית, שבדרך כלל מחפשת את הפגמים אצל הדתיים, ולכן עוד אתייחס בהודמנות אחרת. אבל, באופן כללי הרדיו פועל, פחות או יותר, כתיקונו. יש כמה רשתות, ועובדים, אבל, הטלוויזיה במשך שנות קיומה הרסה מוסכמות, ערפה ראשים, בזוזה מיליונים והכזיבה תקוות של כל אלה שקיוו לשאוב ממנה נחת. היא אנטי-לאומית מובהקת. ועל כל אלה אני מתריע זו הפעם המי יודע כמה, על היחסים המעורערים, על האנרכיה ועל רמת השידורים.

חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, בעניין הרמה והתוכן — היכן הצד החיובי והיפה שבמדינתנו? האם הכול מכוער? האם כאמת אנו גורעים מכל מעל מעל? האם אצלנו רק הורסים בתים? האם אצלנו רק מפגינים בגלל פת לחם? מדוע רבים הצללים על האורות על גבי המסך? מדוע מייבאים תרבויות זרות, ומוזניחים את שלנו? בימים אלה נודע לי, שתוכנית מסוימת, אשר הוכנה על-ידי מרכזי פרימן והושקעו בה מאמץ וכספים רבים, נפסלה על-ידי מישור — ואומר את שמו, מר רפיק חלבי, גם הוא מהמטאורים בטלוויזיה הישראלית — מכיוון שבקטע מסוים יש שם ביקורת על נישואין בין יהודים לערבים. תוכנית אשר דווקא מבחינה חינוכית חשובה לנו —

תופיק טובי (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אין לך מטרה אחרת לפגוע בה אלא רפיק חלבי?

אברהם ורדיגר (מורשה):
— כאשר מאות נשים יהודיות נישאות לערבים, ובתקופה שמשום-מה קיימת בה "התעוררות" למען מפגשים בין נוער יהודי לערבי, תוכנית זו נמצאה כלא כשרה להקרנה. לאן הגענו, רבותי חברי הכנסת?

ולעומת זאת, מטפמים את הציבור ואת הנוער בתוכניות של ניבול-פה, פורנוגרפיה, רצח, מתח וכדומה, המזיקות ומשחיתות את נפשותיהם של ילדי ישראל.

כמה כבר נכתב על השפעתה של הטלוויזיה על הצופים, ובמיוחד על הנוער משכבות המצוקה, ולא רק משכבות המצוקה. כבר קבע אחד הממחנכים, ולא רק אחד, ולא-דווקא מהמחנה הדתי, כי הצעירים מושפעים ממה שרואות עיניהם בטלוויזיה ובקולנוע. מדוע לא יושפעו ממעשי האלימות

תסלח לי, חברת הכנסת אורה נמיר, את מפרעיה לי. אני מדברת עכשיו אל השר ואת משוחח אתו. את בדרך כלל מקפידה שלא יפריעו בוועדה שלך, ובצדק.

אורה נמיר (המעצב):

על כך אני מתנצלת.

גאולה כהן (התחיה-צמח):

אדוני השר, לפי סעיף 33 בחוק הקיים, ולא צריך לשנות אותו, הוועד המנהל רשאי באישור השר לקבוע כללים לניהולה של הרשות, לפיקוח על השידורים ולביצוע היעיל של תפקידיו לפי חוק זה. נאמר בפירוש "לביצוע", וזה קשור גם לעובדים הטכניים. למה זה לא מוגשם? שלושה בג'צים כבר הוגשו בעניין הזה. וכפי שאמרתי כבר היתה עליי דרישתו של פפו בוועד המנהל החלטה לקבוע כללים אלה, כללים שישנם בכל חוק, בבריטניה, בארצות-הברית, כללים על הגיונות בשידורים, על זמן שורה ועל אי-פגיעה אישית. למה החוק הזה איננו מיושם? אני יודעת למה. כי אנשי הוועד המנהל גם הם פוליטיקאים, ואנחנו הפוליטיקאים מאוד לא רוצים לריב עם אנשי התקשורת. מאוד לא היינו רוצים לעשות זאת. אני אומרת זאת כפוליטיקאית. זוהי החולשה שלנו. איננו רוצים לריב, אנחנו רוצים יחסים טובים אחרם.

אם כך, בבקשה, אל תיתנו את הסמכות הזאת לוועד המנהל אלא תקבעו את הכללים בחוק עצמו; שלא הוועד המנהל יצטרך לעשות זאת, אלא הדבר ייקבע בחוק, כפי שזה קבוע בחוק הבריטי או בחוק האמריקני. זה המינימום.

אדוני השר, אתה יכול לתרום. אבל למעשה אינך תורם, ולא באשמתך, דבר לכך שאתה השר האחראי. אולם אתה תורם לשלילה, מפני שכאלו יש כאן שר אחראי, תבוא לממשלה ותאמר לה את האמת שאתה אומרה לנו. שאין לך שום סמכות למעשה, ושייתנו לך סמכות. שישנו את החוק. אפילו ועדת הכנסת במסקנות שלה מלפני חודשים מספר דרשה שינוי החוק ותיקונו.

אני זוכרת שכשהעליתי לפני שנים את הנושא בבית הזה כמובן מייד טענו לעומתו: את רוצה לסתום פיות. מי נוגע בחוק רשות השידור? אסור אפילו להזכיר זאת. וישבת-ראש ועדת החינוך היום היא מסיעת המערך. ומי היום לא כוחב ומזכיר שצריך לעשות שינוי בחוק? כל כך הרבה שנים עברו ושום דבר לא קורה. כל אחד רק בוכה על האווירה בטלוויזיה.

כאשר אנחנו דנים במספנות או במצוקה כלכלית או חברתית אחרת, אנחנו אומרים: ההנהלה אשמה. גם כאן יש ממשלה, וגם זה לא כלי ממשלתי אלא כלי ממלכתי, וגם אם הוא היה פרטי, יש לממשלה כל הזכות לחוקק חוקים כאלה שאפשר לחיות אתם וצריך לאכוף אותם.

אדוני שר החינוך, אני מאוד מצטערת, לא הייתי רוצה להוסיף לך על כאביך בנושא הזה. אבל אני אומרת, שלא ייתכן שרק נעלה על הרכון ונצטעק "נעזובאלד" ורק נספוק כפיים. יש דרך, יש דרך של חקיקה. גם אם לא נחוקק חוק חדש, יש בתוך החוק הקיים אפשרות לקבוע כללים כאלה.

אני אומרת: יש פרצה, והיא תמיד קוראת — — — גם אני וועדתי מהשידור על חברון; וועדתי ממש. אומר הכתב: ועכשיו בואו נראה כמה עסוקים החיילים שלנו בחברון. הם עסוקים בשמירה על לוינגר או על המתנחלים שם. או ואבוי, ממתי צה"ל נולד כדי להגן על מתנחלים? הרי זוהי כל משימתו. האם המתנחלים צריכים להגן על הביטחון או הביטחון צריך להגן על ההתיישבות? אתה יכול להיות נגד

גאולה כהן (התחיה-צמח):

אדוני היושב-ראש, ברפואה קיים המושג "פסיכוסומ" טיה". אנו מכירים את הקשר שבין הגוף לנפש, לרוח. כל השערוריות והמצוקות הטכניות יש להן קשר גם ל"איש הישר בעיניו יעשה" בכל הנוגע לתוכנית. אם כל אחד בטלוויזיה יכול לעשות מה שהוא רוצה, מדוע לא חזי קוקה? מותר לו. יש אווירה שקוראת להאפלת מסך כפי שעשה יושב-ראש ועד העובדים. בעצם, האם זו הפעם הראשונה שהואפל מסך? והאם רק עלי-די טכנאים?

כולנו זוכרים כי בשנת 1979 הואפל המסך עלי-די כתבים למשך שלוש דקות, לאחר הרצח שהיה בכביש החוף, כאשר הוועד המנהל החליט שלא לשדר את הדיווח עם כסאם שקעה. הכתבים, שהיו אחראים לשידור, פשוט האפילו את המסך לשלוש דקות. אז רצו לנקוט סנקציה, אבל ועד העובדים החליט שתהיה שבתה אם — והכול הסתיים בנויפה. פה מאפילים ושם מאפילים. למה לא? מה קרה להם?

אני רוצה, אדוני היושב-ראש ואדוני שר החינוך והתרבות, לחזור לבעיה העקרונית של האחריות למעלה. אינני רוצה לנתח עכשיו מה בדיוק קרה שם. כולנו יודעים, שמה שקורה שם הוא רע, שמשדו רקוב כדנמרק הזאת. אני יודעת ששלושה שרים, שלושה משרדים לפחות, רבים על הפיקוח ועל הסמכויות על רשות השידור. פעם זה משרד ראש הממשלה, פעם משרד החקשורת ופעם משרד החינוך והתרבות. כל אחד מהם רוצה להיות המפקח והאחראי. שזה לא יילקח חס ושלום ממשרדו. ומה קורה כשיש מצוקה, ואז צריכה האחריות לכוא לידי ביטוי? עומד שר החינוך, שהרכב נתון עכשיו בפיקוחו, ואומר: אני לא יודע מה לעשות. כולנו שומעים את התשובות הניתנות בדרך כלל על שאלות: אני במצוקה. אין לי שום סמכות, אין לי שום כוח. החוק לא נותן לי שום כוח. אז מה? — אז תתפטר מהעדר הכוח הזה. תקום ותגיד: חוסר כוח וחוסר סמכות זו, אני מחזיר אותם אליכם. אני לא רוצה בזאת. תבוא אל הממשלה ותאמר לה: על הכלום הזה שנתתם לפקת עליו, כשאני הופך להיות מין שליח ולא-רדיוקא לבשורה טובה, בין מה שאומרים לי בטלוויזיה ובין מה שאני חייב להשיב בכנסת, אני מוותר. כי בצדק אתה במצוקה.

אינני באה אליך בטענות. יש לי רק טענה אחת אליך. אני מבקשת ממך שתקום בממשלה ותאמר: לא עוד. אינני רוצה להיות פיקציה. או שתשנו את החוק או שגם לפי החוק הקיים תאפשרו לוועד המנהל לקבוע כללים שלפי החוק צריך לקבוע אותם. בשלושה בג'צים הובעה התרועמות על שהוועד המנהל לא קבע את הכללים האלה.

כאן אני רוצה להזכיר לטובה את מר פפו, ולא תמיד רואים אותו בבית הזה בעין טובה. הוא דרש פעמים מספר מהוועד המנהל לקבוע את הכללים האלה, ופעם אחת אפילו נחקבלה החלטה בוועד המנהל לפעוץ זאת, ואז לעצרי הפרופסור ירון, יושב-ראש הוועד המנהל, לא עשה זאת.

יאיר צבן (מפ"ם):

אינך צריכה להסתמך עליו.

גאולה כהן (התחיה-צמח):

תסלח לי, אינני מחרימה אותו כאן. יש צדק בהרבה מאוד מדבריו, כשם שיש הרבה מאוד דברים שאתה אינך צודק בהם. וכאשר אתה צודק, אני מרימה אתך את היד, וכאשר פפו צודק, ארים אתו את היד.

מונה לפני החוק, ואני רוצה לקרוא באדוני השר את סעיף

מה הוא אמר ובאיו שפה וכיצד אמר, עם הכוונות? אני מתפלל על השיטה הזאת. אני מייפץ לך שלא ללכת בדרך הזאת. יש די דברים לומר על הטלוויזיה כלי זה.

גם הציטוטים של מה שאמר שר זה או אחר הם מאוד סלקטיביים. אני הייתי נוהר קצת יותר בלשוני נגד המדינה. עכשיו אני מתווכח עם אותו אדם שציטטת אותו.

לעצם העניין יש ויכוח. חבר הכנסת ורדיגר, לפי שיטתך, מוטב היה שלא תהיה טלוויזיה כלל. אתה אומנם לא הצעת ברגע זה שלא תהיה כלל, אלא לכמה חודשים. הטלוויזיה והשפעתה בחיי המדינה והנוער — זה נושא בפני עצמו. כרגע מדובר מה עושים, מתוך הנחה שטלוויזיה ישנה. המכשיר עצמו איננו אשם. זה מכשיר, כמו רדיו, כמו טלפון, אתה יכול לומר בטלפון דברים יפים ודברים פחות יפים. טלוויזיה היא מכשיר, משרדים לתוכן וקולטים ממנו. הבעיה היא התכנים שלה. מה שעובר באמצעות המרקע הזה. אי אפשר להתגולל בהאשמות על המרקע עצמו. על זה יש חילוקי דעות. צריך מרקע או לא? אני אומר כן. אתה אומר לא.

לגבי התכנים כבר התקיים כאן דיון, הרבה דיונים, ועוד יתקיימו דיונים. נעסוק בכך. אני מדבר רק לגבי הסגירה.

לחברת הכנסת גאולה כהן, לפי הערכתי וגם מבדיקה שקיימתי, בהרכב הפוליטי הקיים קשה להגיע לירי נוסחה מוסכמת לגבי סעיפים שונים הדרושים לשינויים בחוק. אמרתי זאת כאן, אל תחלמי ממה שאני אומר.

חברת הכנסת גאולה כהן, הדברים הדרושים לשם שינוי לא יעברו בהרכב הקיים. דברים קטנים מאלה, זוטות, אי אפשר היה להגיע להסכמה לגביהם.

גאולה כהן (התחיה-צמח):

הגינות, דעה שווה, איפגיעה אישית, — זה לא יעבור?

הי"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת גאולה כהן, את דיכרת. אני אבקש לא להפריע.

אורה נמיר (המערך):

כל יום את מופיעה בטלוויזיה, זו דעה שווה?

גאולה כהן (התחיה-צמח):

אני אמרתי: לעשות עלי פי החוק.

הי"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת נמיר, גבירותי חברות הכנסת, חברת הכנסת גאולה כהן.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

שמעתי מה אמרת. לא כדאי לחזור על זה.

אורה נמיר (המערך):

— — —

הי"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת נמיר, אני קורא לך.

אורה נמיר (המערך):

אני מתנצלת.

הי"ר ד' תיכון:

תודה רבה. אדוני השר, אנא המשך.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

לגבי דברים קטנים, קטנים הרבה יותר, לא היה אפשר

התיישבות, ולכוא ולהגיד: אינני רוצה. מתיישבים שם. זה אפשרי, זה לגיטימי. אבל אם הממשלה שולחת מתיישבים ואומרת להם שלגיטימי לשבת שם, האם לא צריך להגן עליהם? ואחר כך כל השקרים, שקר אחרי שקר באותה כתבה, שהם לא רוצים לשמור על עצמם, כשאנחנו אמרנו: בבקשה, חנו להם נשק לשמור על עצמם. אמרנו: מה, מיליציות? נקים פה מיליציות. התנגדו. בסדר. אם כן, שמישהו אחר ישמור. מישהו צריך להחזיק את הנשק. מי יחזיק אותו? — המחבל, רק המחבל?

ואחר-כך שואלים: ממתי צה"ל עוסק בחלוקת כיפות ליד מערת-המכפלה? ואני רוצה לשאול: ממתי צה"ל מגדל עגבניות? זה מותר? אינני יודעת אם צה"ל חילק שם בכלל כיפות, ואינני חושבת שזה נכון. אבל נניח שזה כך, יש יהדות דתית בארץ הזאת, יש מקום שנקרא מערת-המכפלה, חיילים עומדים שם. כשהיה צריך צה"ל גידל עגבניות בנגב, וזה ייחודי וזה כבודו, ונסע למגביות ולימד עברית. ושם הוא שומר על מסורת דתית, אז מה? מה כל הדמגוגיה, הרשעות והמוזכרים הזה? כיפות כבר הפכו להיות נרבה. גם מי שלא חובש כיפה, הסבא שלו חבש כיפה. וכך מדברים בטלוויזיה, באיו ציניות.

אני אומרת לכם, שיכול להיות שאותו בחור שעשה זאת, מכשילים אותו, כי הוא ראה שזה שלפניו אמר משהו דומה ושום דבר לא קרה. הוא יכול להיות אפילו הבחור הכי טוב. ואינני אומרת זאת מפני שאני רוצה להחניף בטלוויזיה, אני מצפצפת עליה, אלא מפני שאני מכירה אותם; פשוט, אני מכירה אישית את האנשים. הם לא כמו התרמית שיש לנו עליהם, שכל אחד שם הוא פוול שמאלה, או אנטי-יהודי ואנטי-ציוני ואנטי-לאומי. אבל האווירה והפרצות קוראות ומפתות להיכשל.

חסנור אותך, אדוני השר, האחריות עליך, אלא אם כן תסיר מעליך את האחריות.

הי"ר ד' תיכון:

ישיב על ההצעה שר החינוך והתרבות.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין בדעתי לקיים ברגע זה דיון על כל מה שמתרחש בטלוויזיה, על כיווניה, תכניה, תוכניותיה האלה והאחרות. זהו נושא שעלה ועמד בסדר-היום כאן, ויש להניח שהוא יעלה ויעמוד כל עוד יש טלוויזיה בארץ הזאת.

אני רוצה להתייחס בהערה אחת למה שנאמר לפני, ואחר כך להצעה הקונקרטית שהייתה עילה להצעה לסדר-היום — עניין הסגירה.

לפני כן — הערה אחת או שתיים. חבר הכנסת ורדיגר, אני באמת תמה עליך. אתה עומד כאן על במת הכנסת ומתאר לנו איזו מערכת בילוש פרטית — מה אמר מי למה ובאיו לשון בחרדי חדרים של הטלוויזיה; אתה קורא בשמות. אינני יודע אם מה שאתה אומר נכון או לא נכון, אבל לקרוא בשמות של אנשים ולייחס להם דברים שהם כאילו אמרו — את זה לא עושים על במת הכנסת.

לפי הערכתי, לפי דעתי, אתה יכול להגיד: שמעתי שמישהו אמר כך וכך. אתה כאן מחשיד אנשים וקורא בשמותיהם. איך עושים דבר כזה? האנשים אינם כאן ואינם יכולים להתגונן. אולי המקור המוסמך שלך הוא לא נכון. כל מקור שיש לך, כל אינפורמציה היא כל כך מוטמנת? אינני מקבל את זה. זאת מערכת בילוש שתמסור אינפורמציה כאן?

שר החינוך והתרבות י' נבון:
בימי לא היו עשר דקות.

היו"ר ד' תיכון:
היה, ודאי שהיה. זה חלק בלתי נפרד מהתקנון.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
טוב, בסדר. לעניין הסגירה — הנושא הזה עולה מדי פעם בפעם. כל אימת שיש למישהו טענה או יש שיבושים, באה הצעה לסגור. לפי השקפתי, זהו שירות נחוץ לציבור, ואם הוא ישתפר — הוא יכול להיות שירות חשוב לציבור. לכן אני בעד סוף מעשה במחשבה תחילה. אם סוגרים, אני רוצה לדעת כיצד פותחים. אינני תומך בצעד חפז של סגירה בלי שנהיה בטוחים שאומנם ניתן לאחר מכן לתת לציבור את השירות הזה. יש ציבורים עצומים, אוכלוסיות גדולות בארץ — — —

גרשון שפט (התחיה-צמח):
לפחות שקלת את זה?

אורה נמיר (המערך):
— — —

שר החינוך והתרבות י' נבון:
אני מציע שלא תפריעו ולא תגידו סליחה כל רגע. למה לך לבקש כל כך הרבה סליחות? אנחנו עוד לא כימים נוראים. הסליחות שלך לא עוזרות לי.

אורה נמיר (המערך):
את 'הקטע השני' אני מקבלת.

יאיר צבן (מפ"ם):
— — —

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת צבן, אני מבקש ממך.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
יש ציבורים רחבים שבשבילם זה ממש הבילוי היחיד של שעות הפנאי, וזה גם שירות חיוני בתקופה הזאת. מי שמציע סגירה תחת להט ורוגז, לפעמים מוצדקים ואמיתיים, צריך לומר: מי מוסמך ויכול לסגור? באילו תנאים אפשר לסגור? אילו בעיות משפטיות כרוכות בכך? כיצד מבטיחים שהיא תיפתח, וכאשר תיפתח — שתהיה יותר טובה.

ביום שיש עיכוב זימנתי אלי את הנהלת רשות השידור, את נציגי ההסתדרות ונציגי הטכנאים ששכחו, כדי לדון במצב. אני הזהרתי את הנוכחים, כי ההידרדרות עלולה להביא לידי סגירתה של הטלוויזיה, וכי עליהם לעשות מאמץ כדי להסדיר את הסכסוכים שביניהם. ההצעה שהיתה לגבי העברת הסכסוך הקונקרטי עם הטכנאים לידי בוררות מוסכמת לא התקבלה על דעת ההסתדרות באותו שלב. אולי היא תשנה את דעתה.

לא היו חילוקי דעות בין ההנהלה לטכנאים לגבי עצם התביעה של הטכנאים. אני רוצה לומר זאת כאן, כדי שיידעו.

יאיר צבן (מפ"ם):
מה הכוונה?

שר החינוך והתרבות י' נבון:
מה שמעתי.

יאיר צבן (מפ"ם):
מה?

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת צבן, אנא, עשה עמי חסד.

להגיע להסכמה. המצב הנתון אומלל. בפתוס, שאני מעריך אותו, לא פותרים את הבעיות. את המציאות הזאת, לצערי, לא ניתן לשנות כרגע. בתנאים האלה, לעניין עצמו של הסגירה.

גאולה כהן (התחיה-צמח):
אז מה? אני רוצה להבין, אין רוב והם לא נותנים — אז מה? אז מה יהיה? אין ממשלה שבאה לאכוף? אנחנו לא יכולים?

שר החינוך והתרבות י' נבון:
חברת הכנסת גאולה כהן, אינך מבינה. יש עוד דברים שאולי את לא מבינה. זו תשובה שלא נראית לך? — זהו.

גאולה כהן (התחיה-צמח):
לא רק לי היא לא נראית, גם לך היא לא נראית.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
חבל שלא מצלמים את האצבע. יש מציאות פוליטית-מפלגתית שאי אפשר בגללה להגיע להסכמה על שינויים כחוק כרגע. אולי זה ישתנה.

גאולה כהן (התחיה-צמח):
זו בעיה קואליציונית, סחיטה של מפלגות?

שר החינוך והתרבות י' נבון:
כן. לא שמעת? את תיירת? את לא יודעת שיש מציאות קואליציונית?

היו"ר ד' תיכון:
אדוני השר.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
למה, מפריע לך מה שאני אומר?

היו"ר ד' תיכון:
מפריע לי, מפני שלא נגמור.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
אתה ממחר לאיזה מקום?

היו"ר ד' תיכון:
אני לא ממחר.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
אני חייב לענות למה שאומרים פה.

היו"ר ד' תיכון:
אתה לא חייב. הזמן קצוב.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
מהו?

היו"ר ד' תיכון:
עשר דקות תמימות.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
לשר?

היו"ר ד' תיכון:
לשר.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
אני מודה לך, טוב, אני ניגש ישר לעניין. אני מודה לך שהזכרת לי, כבר שכחתי, אני מהדרור הישן.

היו"ר ד' תיכון:
הרי היית בעבר סגן יושב-ראש הכנסת.

התקפה על עובדי הטלוויזיה אגב התעלמות מבעיות איגוד מקצועיות. שאין לפתור אותן בהצעה לסגור את הטלוויזיה. חמורה במיוחד כדברי חבר הכנסת ורדיגר היתה התקפתו בעלת הנימה הלאומנית, והייתי אומר אפילו הגזענית, על רפיק חלבי, כדי לתכוע הרחבת פסטיבל שצ'רנסקי. לא בסגירת הטלוויזיה ולא בהתקפה על זכויותיהם ומעמדם של העובדים יפתרו את בעיית הטלוויזיה —

אברהם ורדיגר (מורשה):
אני יודע ששצ'רנסקי מפריע לכם.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מפריע לי שדיברת והפצת כאן דברים שהיו צריכים להיות אסורים.

אברהם ורדיגר (מורשה):
מה שאתה מדבר — — —

הי"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת תופיק טובי, אני מבקש לא להשיב על קריאות הביניים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
— — — אלא בניהול, לא של עסקנים פוליטיים כי אם של אנשי מקצוע, ובאופן אובייקטיבי —

אברהם ורדיגר (מורשה):
אנשי קג"ב.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
— — — בניהול אובייקטיבי. מאוזן, הנותן ביטוי התואם את חוק רשות השידור, נותן ביטוי לכל גווני הקשת, ואינו משמש רק שופר לממשלה.

הי"ר ד' תיכון:
תודה רבה. הצעה נוספת לחבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר צבן (מפ"ם):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להסיר את הצעתה של חברתי, חכרת הכנסת גאולה כהן, מסדר-היום של הכנסת, משלושה ניוקים.

ראשית — אני מחקומם נגד העובדה, שדוכן זה משמש שוב ושוב כמה לביקורת על הטלוויזיה, על תוכניות הטלוויזיה. אני מציע, שהכנסת לא תחליף את הדא ביושם או כל מבקר אחר ממבקרי הטלוויזיה. ואני אומר זאת לא כמי שרווה נחת מהטלוויזיה, אמרתי פעם, ואני חוזר ואומר, ואביא זאת רק כדוגמה בנושא שבעיני אינו חולף: במשך שנה ורבע היתה הארץ הזאת נתונה בוויכוח על הדרך לחלץ את הכלכלה ואת החברה מהמשבר הכלכלי-החברתי. המון "מוקדים" היו, המון תוכניות בטלוויזיה, הצד שאני מייצג מעולם לא קיבל אפשרות להציג קונצפציה, אמירת ביקורת כזו או אחרת, הערה ביקורתית כזו או אחרת, ולא להציג תוכנית אלטרנטיבית — מה אנחנו מציעים מול התוכנית הזאת, שלביקורת עליה שותפים רבים — לגבי שחיקת השכר, הזנחה, הפגיעה בגמלאים. אז אני אעלה את הדברים מעל הבמה הזאת? אני גם אזהר בביקורת הציבורית בעניין הזה. אני נותן את זה בונה-פידה כדוגמה, כי אני יכול להביא דוגמאות נוספות. זה דבר אחד.

דבר שני — אני רוצה לומר משהו על היחס לסכסוך. לא צריך להסכים לכל צעד במאבק שעובדים בכלל, או עובדים במקרה הזה, נוקטים, כדי לקבוע עמדה בסכסוך עבודה. אמרתי לאנשי ועד הטכנאים את אשר היה לי לומר. אבל, מי שרוצה

שר החינוך והתרבות י' נבון:
יש אי-הסכמה לגבי הנושאים האחרים של הפעלת המכשיר וכדומה. לגבי השוואת תנאיהם והשתלשלות הדברים שהביאו לתביעה שלהם — על זה היתה הסכמה ביניהם. אבל יש השלכות אחרות, שאין טעם להיכנס אליהן פה.

כיום הראשון שלאחריו קיימתי דיון עם היועץ המשפטי לממשלה ועם הוועד המנהל של רשות השידור, ובסיומה של אותה ישיבה סיכמנו, שנקים צוות שיבדוק את כל האספקטים המשפטיים והארגוניים שבסגירת טלוויזיה ופתיחתה מחדש. הדברים מורכבים יותר מכפי שהם נראים ונשמעים.

כאשר הצוות הזה יגיש את המלצותיו ואת הבחינות השונות של הנושא נהיה חכמים יותר, ולפי זה נקבע אם סוגרים, כיצד סוגרים, וכיצד פותחים אם סוגרים.

מאחר שהנושא הזה מעסיק מאוד את הכנסת, אינני מתנגד שהוא יועבר לוועדה, בלא שאני — — —

יאיר צבן (מפ"ם):
באמת? זה — — —

שר החינוך והתרבות י' נבון:
סלח לי, יקום מישור ויציע להסיר. אני הרי יודע שיקום מישור ויציע להסיר את ההצעה. חנו לי לסיים. או שחברי הכנסת יסתפקו בהודעתו, אם לא, בבקשה, אינני מתנגד שההצעה תועבר לדיון בוועדה. כשאני אומר להעביר לוועדה, אני מבקש להבהיר — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני ביקשתי.

הי"ר ד' תיכון:
רשמנו. כדי שלא יחרגו כאן, שמורה זכות לחבר הכנסת תופיק טובי להציע הצעה אחרת.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
כשאני אומר שאני מוכן שההצעה תועבר לוועדה, אין בכך הסכמה לתוכן או לכל מה שנאמר על-ידי שני חברי הכנסת שדיברו לפני. בנושא סגירת הטלוויזיה, אני אומר שאינני מתנגד שנושא זה יועבר לוועדה, או שחברי הכנסת יסכימו להסתפק בהודעתו. תודה רבה.

הי"ר ד' תיכון:
כאמור, הצעה אחרת לחבר הכנסת תופיק טובי, במסגרת של שלוש דקות, שהרי חברי הכנסת הוותיקים לא תמיד זוכרים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה אחד הקיצוצים בזכויות חברי הכנסת.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעתי היא שלא לכלול בסדר-היום ולא להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת ורדיגר.

ודאי לא הכול שפיר בטלוויזיה, לא מבחינת הניהול, גם לא מבחינת החוכן, ופסטיבל שצ'רנסקי היה הפרק האחרון. האשמה העיקרית כאן היא אולי בממשלה ולא בטלוויזיה. יש לנו טענה, שהנהלת הטלוויזיה אפילו אינה שומרת על חוק רשות השידור מבחינת האובייקטיביות, בסיקור פעילות ציבורית, בסיקור פעילותם והופעתם של גורמים פוליטיים, ושל הפעילות הפרלמנטרית ככנסת. ואינני רוצה לחזור כאן על טענות על אפליות לגבי סיעתנו.

מה היה כדבריו של חבר הכנסת ורדיגר שקומם אותי והביא אותי להציע להוריד את הצעתו? — בעיקר דבריו היתה

חיים דרוקמן (מורשה):
ועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ד' תיכון:
חברי הכנסת, אנו נוגשים להצבעה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום — מיעוט

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לוועדה שתקבע

ועדת הכנסת — רוב

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע

ועדת הכנסת נתקבלה.

ט. הצעת חוק איסור השימוש בסמלים ובכינויים נאציים, התשמ"ה — 1985 *

(הצעתם של חברי הכנסת ע' סולודר וד' שילנסקי)

היסטוריות לנאצים ככתב ובעל-פה מתפשטות לאחרונה בארץ גם בוויכוחים על רקע פוליטי, דתי ועדתי, גם בחילול בתי-עלמין ומקומות קדושים. ויש גם תופעות של התבטאויות המשוות יהודים, ובהם ניצולי שואה, לנאצים — התבטאויות שיש בהן פגיעה בעם היהודי וחילול זכר המיליונים שנשפו בשואה.

כבר אמרתי, שיש ויכוח אם הטיפול בנושא צריך להיעשות בדרך של חקיקה או בדרך של חינוך. עד היום, נדמה לי, שבמסגרת החוקים הקיימים אצלנו בנושא השואה, התייחסה החקיקה רק למישור הממלכתי-הציבורי, ולא קבעה נורמות לגבי התנהגות הפרט כלפי תופעת הנאציזם. אנו חיים בחקופה סוערת מאוד, שבה עולות וצצות תופעות כאלה, שלא האמנו שיעלו במדינת ישראל, במדינת היהודים. אנחנו מתלבטים ומתווכחים. מקדמים ודוחים את חוק הגזענות, שבא לחסום תופעה חמורה. איש לא העלה על דעתו שתהיה תופעה כזו במדינת ישראל. לפני שבוע חזינו בטלוויזיה בעמידה ובהצבעה במועליד בוועידת "כך", שהזכירו לנו בדרך אסוציאטיבית דברים קשים מאוד.

לא אכחד, שחקיקה כזאת יש בה פרובלמטיקה מסוימת — ושר המשפטים ודאי יעלה ויסביר את הפרובלמטיקה שבעצם העלאת הצעת חוק כזאת. אבל אני רוצה לומר, שישבנו עם היועצים המשפטיים על הכעיה, והתלבטנו אם בכלל להעלות הצעת חוק כזו, כאשר יש לנו חוק זיכרון השואה של יד-ו-שם, יש חוק איסור הכחשת השואה, שהוא חוק חשוב, ויש חוק העוסק בנושא החינוך, גם לא אוכל לומר, שבדרך של איכפת חוק אנו יכולים לבטל את התופעה ולשרש אותה.

עם זאת, אנו עדים, לאחרונה, לתופעות אלו שהולכות ומתרחבות, ורק בחודש האחרון, נוסף על מה שהיה בעבר, היתה תופעה של ציור צלבי קרס והיו סממאות אש-פיסטיחות בחנויות של יהודים בשוק של עכו. ובשכונת כפיר בתל-אביב, ליד כפר-שלם, על דלתה של משפחה יהודית, משפחה אשכנזית, צויר בידי יהודים צלבי קרס.

לעשות את ה"עליהם" בגלל המעשה שלדעתו לא היה צריך להיעשות במומנט מסוים של המאבק, אינו רוצה לראות לעומק את שורש התפתחותו של הסכסוך — ואני רוצה לברך את שר החינוך והתרבות שאמר כאן לכנסת משהו, ועל זה הוויכוח. כי אומרים: מה פתאום מכניסים מיכון חדש דמב? אז מה הם קופצים ורוצים תוספת? — לא היתה ארץ אחת בעולם שהוכנס בה המיכון החדש והדבר לא גרם לסכסוך עבודה, שבעקבותיו לא קיבלו תוספת, כמו בענף הדפוס כשהכניסו את דפוס המחשב, וכמו בענפים אחרים, ואין זמן להרבות בהסברים.

הדבר האחרון — השר אמר כאן את דברו, רבותי, ועדת החינוך של הכנסת כבר עייפה מהדיונים האלה. יושב כאן יושב-ראש הוועדה, ואני בטוח שהוא יציע, אם תאשרו זאת, להעביר את הדיון לוועדה אחרת, למשל, לוועדת העלייה והקליטה, אבל לא לוועדת החינוך. שאני יודע שהיא כבר שחוקה בנושאים הללו.

היו"ר ד' תיכון:
חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק איסור השימוש בסמלים ובכינויים נאציים, התשמ"ה — 1985. מאת חברי הכנסת עדנה סולודר ודב שילנסקי. תציג את הצעת החוק חברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (המערך):
כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מביאה היום הצעת חוק איסור השימוש בסמלים ובכינויים נאציים, התשמ"ה — 1985 — מכאן שהגשנו את הצעת החוק בשנת 1985 — בשמו של חבר הכנסת דב שילנסקי ובשמי אני.

שנינו באנו מרקעים שונים. חבר הכנסת דב שילנסקי חווה את הטרומה של השואה על גופו, ואילו אני, בת הארץ, הכרתי את הנושא משמיעה. אבל יוזמות החוק שלנו, שהחלו בנפרד — כל אחד מרקעו הוא, כל אחד ונימוקיו עמו — נפגשו אצל היועץ המשפטי, וישם שיתפנו פעולה ואיחדנו את הצעות החוק להצעת חוק אחת.

אני גם רוצה לציין, שיוזמה לחקיקת חוק זה היתה גם בכנסת הקודמת — היוזמה של חבר הכנסת שבת וייס, והיוזמה של חבר הכנסת דניאל רוזנר.

הדחיפה ליוזמה זו באה, לפחות לגבי, גם מפניות מצד גופים ואנשים פרטיים, כגון פאני אגולרט מבית-חנן, שפנתה ביוזמתה למוסד יד-ו-שם, והוא נתן לה גיבוי להצעה זו. כמו ארגונים של ניצולי השואה ובית לוחמי הגיטאות שתמכו בהצעת החוק שאנו מביאים היום.

עם זאת, לא אתעלם מהוויכוח הקיים לגבי הצעת חוק כזאת — האם אנו עוסקים בנושא שצריך להיות ברור לציבור, שצריך להתחנך עליו, האם הנורמות החברתיות שלנו צריכות להבטיח את היעלמותה של התופעה של שימוש בסמלים ובכינויים נאציים, או שהדבר צריך להיעשות על-ידי חקיקה?

תופעות של ציור צלבי קרס וסמלים נאציים אחרים, השימוש במלה "נאצי" או במלות גנאי דומות לה, והשוואות

אבל איני רוצה לכתור, שהבעיה היא בעיה. לכן, עצמי היא שנעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט. הייתי מבקש שבועדה יהיה דיון חופשי על כל היבטיה של ההצעה, וקודם כול יגיעו למסקנה האם דרוש חוק בנושא הזה אם לאו. אם הוועדה בדיון חופשי תמצא שהדבר חיוני, שאין תשובה אחת אלא בדרכים של חוק, לא ייבצר הדבר ואפשר יהיה להכין את הצעת החוק הזאת, אולי-בשינויים, לדיון בקריאה ראשונה בכנסת. אבל, איני בטוח שזו תהיה בהכרח המסקנה. על כל פנים, אדוני היושב-ראש, זו עצמי.

היו"ר ד' חייב:

תורה. חברת הכנסת עדנה סולודר.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני השר, אני רוצה להפנות את תשומת לבך, שאחרי שיחתנו דאינו בטלויזיה אין שום את התקווה במועליז נאצי, ואין חוק שאפשר על-פיו להעניש על כך.

היו"ר ד' חייב:

חבר הכנסת שילנסקי אם אתה רוצה לומר משהו, יש לך זכות.

תורה. רבותי, אני עובר להצבעה.

ה צ כ ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק השימוש בסמלים ובכינויים נאציים, התשמ"ה — 1985, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

י. הצעות לסדר-היום

התפטרות היועץ המשפטי לממשלה

והמשפט במדינת ישראל, עד כי קשה להעלות על הדעת כיצד אפשר בלעדיו.

רבותי חברי הכנסת, למי שדבק בלא פשרות במשטר דמוקרטי, ולכל מי שייאבק בלא פשרות על ניקיונה, דמתה, מוסריותה ועצמאותה של המערכת המשפטית, היועץ המשפטי איננו פקיד. היועץ המשפטי הוא סמכות הנתונה לביקורת ציבורית, אך אינה נתונה לערעור.

חברי הכנסת, המאבק הגדול ביותר על מעמדו העצמאי של היועץ המשפטי לממשלה היה בין שר המשפטים דב יוסף ויזכרנו לברכה לבין גרעון האונור. בעטיו הוקמה ועדת אגרנט ומסקנותיה הן שקבעו למעשה את מעמדו העצמאי של היועץ המשפטי לממשלה. קביעותיה של ועדת אגרנט הפכו לחורה מחייבת ובלתי מתפשרת והגדירו את סמכויות היועץ המשפטי לממשלה, את עצמאותו ואח היקף פעולותיו. זו היתה התפנית הראשונה שחיקה ובססה את עצמאותו של היועץ המשפטי לממשלה.

תפנית משמעותית שנייה במעמדו ובמעורבותו של היועץ המשפטי לממשלה הנהיג ראש הממשלה לשעבר מנחם בגין. בגין הנהיג לראשונה את הנוהג שהיועץ המשפטי לממשלה משתתף דרך קבע בכל ישיבות הממשלה, עד לאותה קביעה היה היועץ המשפטי לממשלה מוזמן לישיבותיה על-פי הצורך בלבד. מאז קביעתו זו של מנחם בגין הפך היועץ המשפטי לממשלה לפוסק גם בבעיות, שאם כי אינן כעלות צביון פוליטי מובהק יש להן השלכות פוליטיות.

לכן, נדמה לי, שבמצב שבו אנו חיים היום, כאשר הולך וגדל באדך דור שלא ידע את השואה הנאצית, וכאשר אנו ערים, כפי שהזכרתי קודם, לתופעות גזעניות — טוב שנוסף על הפעילות החינוכית ונוסף על יצירת נורמות שתמנענה כל אפשרות של שימוש לרעה בסמלים נאציים ובכינויים נאציים, יהיה בידנו חוק, ויש לקוות שלא נודקף לו, שיאפשר לנו להדביר את התופעה ולא לעמוד מולה חסרי-אונים. אני מקווה ששר המשפטים יארח לנו ויסיים להעביר את הצעת החוק בקריאה טרומית לוועדה, כדי שזו תהיה חזקתו לקריאה ראשונה.

היו"ר ד' חייב:

שר המשפטים ישיב על ההצעה.

שר המשפטים מ' נסים:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבר עמדה חברת הכנסת עדנה סולודר על הפרובלמטיקה של הצעת החוק. לכן אין צורך להאריך בדברים, מה גם שיש בדעתי להציע להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אומר רק משפט אחד.

אנחנו צריכים להבין, שלא כל נושא כחינו צריך למצוא ביטוי או תשובה בדרך של חקיקה. יש תופעות בחינו, שמבחינה ציבורית יש מקום לגנות אותן, אבל אין צורך ליצור משום כך מעשה חקיקה.

הנושא שחברת הכנסת עדנה סולודר העלתה בשמה ובשם חבר הכנסת שילנסקי הוא נושא חשוב מאוד, בעל ערך חינוכי חשוב, וודאי אין להתעלם ממנו. אבל הייתי רוצה שהסדרו יבוא יותר בדרך חינוכית, באמצעים חינוכיים, על-ידי הקפדה על תרבות הביטוי, על-ידי הקפדה על תרבות ההתנהגות.

היו"ר ד' חייב:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעות לסדר-היום בנושא התפטרות היועץ המשפטי לממשלה. רשות הדיבור לחברת הכנסת אורה נמיר, כבקשה.

אורה נמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מאז כינונה של מדינת ישראל, לפני 38 שנים, כיהנו בתפקיד השר של יועץ משפטי לממשלה שבעה אישים: יעקב שמשון שפירא, כאשר פנחס רוזן היה שר המשפטים; חיים כהן, בתקופת כהונת פנחס רוזן ודב יוסף כשרי משפטים; גרעון האונור, כאשר דב יוסף היה שר המשפטים; משה כני-זאב, בתקופת כהונתם של דב יוסף ויעקב שמשון שפירא כשרי משפטים; מאיר שמגר, בתקופת כהונת יעקב שמשון שפירא וחיים צדוק כשרי משפטים; אהרן ברק, בתקופת כהונת חיים צדוק ושמואל חמיר כשרי משפטים; ויצחק זמיר, בתקופת כהונת שמואל חמיר ומשה נסים כשרי משפטים.

חברי הכנסת, מאז הקמת הממשלה ועד עתה סיימו כל היועצים המשפטיים לממשלה את תפקידם במצב של מתח ובאווירה משבר עם המערכת הפוליטית.

יש הגורסים, רבותי חברי הכנסת, כי על רקע אי-הבהירות המשפטית בשלב המעבר בין "ישוב למדינה נוצרה הקרקע להיווצרותו הכלתי-מתוכננת והכלתי-מבוקרת של תפקיד היועץ המשפטי. אך עובדה היא, כי ברבות השנים הפך תפקיד זה למוסד, שנעשה לחלק בלתי נפרד של מערכת השלטון

לפתות בעיני, אחד הימים הקשים של הכנסת, אם כי כבר קשה לדעת, היא עוברת כל כך הרבה ימים קשים של משבר. זה היה אחד הימים הקשים, אחד הימים הרעים של הכנסת, הייתי אומר אפילו שזה היה היום של בגידת הפרלמנט. אנחנו מכירים את המושג הזה, אנחנו יודעים שיש רגעים שאותם אנחנו מגדירים כרגעים של בגידת האינטליגנציה, בגידת האינטלקטואלים. אנחנו הכרנו את הרגעים האלה, ואתמול היה היום של בגידת הפרלמנט. והמלים הן באמת קצת נבוכות. מה נאמר בהזדמנות כזאת — האם הכנסת איננה מתביישת? וכי איך אפשר שתתבייש? האם הכלימה איננה מכסה את פניה? ואיך אפשר שתכסה את פניה? הרי גם בדברים האלה כבר אין טעם.

שנה וחצי הכנסת הזאת מכהנת. פתוח או יותר, הכול מדברים על הצורך הדחוף והעליון בחקיקת חוק נגד גזענות, והעניין הוא די פשוט. ומה לא עשו כדי לסכל את החוק הזה? הפרידו וחבריו ודחו, ושוב דחו, ומצאו תירוצים מתירוצים שונים עד אשר אתמול באו הסיעות הדתיות, ולפי הערכתי — יכול להיות שאני טועה — סיכלו באופן סופי את יוזמת החקיקה הזאת. אני מרשה לעצמי להניח, שהחוק הזה נגד גזענות כבר לא יונח על שולחן הכנסת. אנחנו יודעים שכל זמן שמדובר בחילוקי דעות בין המערך ובין הליכוד, זה לא כל כך נורא. בסופו של דבר ההדורים ייושרו והכול יבוא על מקומו בשלום. תימצא איוו פשרה, אבל אנחנו גם יודעים שכאשר מדובר במפלגות הדתיות, והן אלה שמציגות את האולטימטום, הדברים כבר מורכבים הרבה יותר. לכן ספק רב בעיני אם החוק יונח על שולחן הכנסת.

אבל, אני רוצה לומר במלוא גילוי הלב, שאני כבר לא כל כך בטוח שאני רוצה שהוא יונח על שולחן הכנסת, כי אם הוא יונח על שולחן הכנסת על-פי הדרישה של המפלגות הדתיות, העסקנים הדתיים, הגבאים וכמה רבנים — במלים אחרות, החוק הזה יעניק חסינות לדברים שבגזענות ובתנאי שהם כביכול דברים שבחלכה — אין חפץ בחוק הזה. הקונסנסוס שליווה אותו בלאריהי מתנפץ, ומוטב שהחוק לא יבוא משיבוא.

אני חושב שאלה שדרשו כל הזמן גיור כהלכה דורשים עכשיו בעצם גם גזענות כהלכה — זו בעצם הדרישה. ואני לא חושב שאני אגזים אם אומר שהאיש הנמאס הזה, שבגללו אולי באה יוזמת החקיקה הזאת לעולם — אלמלא האיש הנמאס הזה ייתכן מאוד שהיא לא היתה נולדת מלכתחילה — יקבל בסופו של דבר את החסינות בעזרתו של החוק הזה. הרי אין זה רחוק מן הדעת שגנני שהאיש הזה יוכל להביא לכאן עוד ועוד חוקים של אפליה, של אפרטהייד, והכול במסווה של הלכה. אין שום קושי. אם הוא רק ירצה הוא יכול לכאורה למצוא תימוכין בהלכה, ובעזרתה כביכול לטוהר כל שרץ.

אני יכול לתאר לעצמי שוב, שאלמלא התפטר היועץ המשפטי לממשלה לפני כמה ימים, יכול מאוד להיות שהוא היה מתפטר אתמול. הרי אנחנו דורשים ממנו — לא רק ממנו, אולי בעיקר ממנו — לעשות מלחמה בגזענות, אבל חוק נגד גזענות לא נותנים, שנה וחצי לא נותנים. והוא מפציר בכנסת ועומד על גבה ומבהיר בכל פעם מחדש את החשיבות העצומה הנודעת לחוק הזה, וחוק לא נותנים לו, כי עכשיו המפלגות הדתיות רוצות גזענות כהלכה, לפי ההלכה.

הייתי אומר שמה שקרה אתמול בכנסת מדגיש פעם נוספת — אבל כמוכאן לא בפעם הראשונה — את בדידותו של היועץ המשפטי לממשלה. הוא היה בודד לגמרי. הוא היה צריך לא פעם אחת, לעתים די מזדמנות, לצאת בעצמו למערכה נגד

מצב זה גרם להגברת החיכוך בין היועץ המשפטי לממשלה לבין המערכת הפוליטית. נוצרו מצבים חרישים, שלא היו קיימים בעבר. מציאות זו, רבותי חברי הכנסת, היא המחייבת היום לא רק שלא לערער את מעמדו של היועץ המשפטי לממשלה, אלא לחזק את מעמדו העצמאי ואת אי-תלותו.

רבותי חברי הכנסת, האופנה של העת האחרונה, של התקפות חסרות תרבות, פרוצות ושלוחות רסן מצד אישים פוליטיים, שקביעות היועץ המשפטי לממשלה אינן מחייבות עם השקפותיהם ועם התנהגותם, לא זכתה, לצערי הרב, להגנה רועמת וחד-משמעית לא של שר המשפטים ולא של ראש הממשלה; ואם נשמעה, היא נשמעה בקול ענות חלושה. שחיקה רועמת זו יכלה להתקבל אצל מתקיפיו הבלתי-נלאים של היועץ המשפטי לממשלה כהיתר להמשיך ולקעקע את מעמדו ואת עצמאותו.

אדוני שר המשפטים, עם פרישתו המצערת ביותר של יצחק זמיר האמין, הישר, שנשא את דגל עצמאות תפקידו כנאון וברמה, חלילה לך מלהמליץ בפני הממשלה על מועמד ליועץ המשפטי לממשלה מבין המפלגות הפוליטיות, מבין עובדי משרד המשפטים או מבין השורה השנייה, השלישית והרביעית של המערכת המשפטית.

צא וראה את ענקי המשפט, וקיימים כאלה במסודות ההשכלה הגבוהה, ובחר באחד ממצטייניה, למען ימשיך היועץ המשפטי לממשלה החדש ללכת בדרכי קודמיו, לשאת בומה את דגל עצמאותו, נחישותו, הגינותו ואי-תלותו של היועץ המשפטי לממשלה בממשלה, כדי שיוכל לכל המתנכלים לשלטון החוק, כאשר אינו מתיישב עם תפיסת עולמם.

אדוני היושב-ראש, על נושא זה, העובר בעת האחרונה טלטלה קשה, אבקש לקיים דיון במליאת הכנסת. חודה.

היו"ר ד' חיכון:
חודה. הצעה נוספת באותו נושא לחבר הכנסת יוסי שריר.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שמעתי בעניין רב את דבריה של חברתי, חברת הכנסת אורה נמיר, ואת הסקירה ההיסטורית על מעמדם וגורלם של יועצים משפטיים בישראל. נכון שהיו בעבר מחלוקות ונכון שהיו משברים, ובכל זאת אני חושב — אני חושב שכן גם סבורה חברת הכנסת אורה נמיר — שהמקרה של היועץ המשפטי האחרון, הפרופסור יצחק זמיר, היועץ הפורש, הוא מקרה שונה ונבדל ומיוחד במינו וחמור מאין כמוהו.

אפשר כמובן לומר, ואפילו להסתמך על דבריו של היועץ המשפטי לממשלה עצמו, שתמה תקופה של שבע שנים וחצי תקופה ארוכה כשלעצמה, ואחרי תקופה כל כך ארוכה היועץ המשפטי לממשלה, כאילו בדרך הטבע, מגיע לכלל מסקנה שהגיעה העת לפרוש. אבל, נדמה לי, שלו נקלע היועץ המשפטי לממשלה הזה, הפרופסור יצחק זמיר, לאותו מצב שהוא נקלע אליו עכשיו לפני ארבע או חמש או שש שנים, אני מרשה לעצמי להניח ולשער שגם אז היה נוקט אותו צעד שהוא נקט עכשיו, גם אם תקופת כהונתו הייתה אז קצרה פי כמה.

אני אינני יכול להפריד בין התפטרותו של היועץ המשפטי לממשלה ובין מה שקרה אפילו אתמול בכנסת. אני חושב שמה שקרה אתמול בכנסת הוא רקע יוצא מן הכלל, נכון, רלבנטי, לצערו של היועץ המשפטי. ולמה אני מתכוון? אתמול היה,

קודם כול, ל"אנשים של" יש תכונה מסוימת, שהיום הם אנשים שלך ומחר הם אנשים של מישהו אחר. לא לאנשים כאלה אנחנו זקוקים. אנחנו לא רוצים נאמנים של מישהו. אנחנו רוצים איש של מצפנו האיש ושל הכרחו המקצועית.

הייתי אומר, שאם המינוי החדש ישיבת את שמחת הימין על התפטרות היועץ המשפטי לממשלה זמיר, זה יהיה סימן מובהק למינוי מוצלח.

היו"ר א' נחמיאס:

חודר. הצעה באותו נושא, לחבר הכנסת בני שליטא.

בני שליטא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לעתים אני תוהה מה יקרה כאשר יאשרו סוף סוף את החוק נגד גזענות: לא יהיה דגל, לא יהיה במה להתעסק, לא יהיה את מי לתקוף, לא יהיה במי לנעוץ רמחים. זה יקרה כנראה סוף סוף. אבל אני לא אתן לחבר הכנסת יוסי שריד לגרוד אותי מהנושא, אני רוצה לדבר על הנושא עצמו: התפטרותו של היועץ המשפטי לממשלה.

לא בכל יום קורה מאורע כזה, והוא ראוי לדיון ולאזכור. מדובר באיש הממלא פונקציות חשובות ביותר, אולי אפילו מכריעות ביותר.

היה ויכוח נוקב על מקומו ומעמדו של היועץ המשפטי בתקופתו של ברק, גם בתקופתו של זמיר. השופט אגרות עצמו, אשר קבע בזמנו את הכללים המחייבים לגבי היועץ המשפטי לממשלה, היה אולי היום, עליפי הניסיון שרכשנו ועל-פי המציאות, רוצה לשנות כמה דברים.

אורה נמיר (המערך):

לשנות לאיזה כיוון? גם אני חושבת שהוא היה רוצה לשנות.

בני שליטא (הליכוד):

עוד לא קבעתי שום דבר. אני אומר שהוא היה רוצה אולי לשנות דברים. השתנו דברים במדינה, אני חושב גם שניתנה "עוצמה וזחלת" בידי היועץ המשפטי. למשל, יועצים משפטיים לממשלה לא היו משתתפים בעבר בישיבות הממשלה. ראש הממשלה מנחם בגין הוא שהנהיג זאת. היום יושב היועץ המשפטי לממשלה בישיבות הממשלה. זה דבר שנותן לו בהחלט עוצמה וסמכות.

מרדכי בר-און (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ומה הרע כזה?

בני שליטא (הליכוד):

עוד לא קבעתי אם זה רע או טוב. אני רק מציין עובדה.

על כל פנים, אני חושב שהגיעה השעה לבחון את הגדרת הסמכויות של היועץ המשפטי לממשלה, עליפי הניסיון והמציאות הקיימת. יש לבחון זאת מחדש.

הפרופסור יצחק זמיר היה, לפי דעתי, איש ישר. הוא עדיין איש ישר. הוא מילא את תפקידו כמיטב יכולתו. כפי שאמר פה חבר הכנסת יוסי שריד, גם אני לא הייתי מרוצה מהרבה מאוד החלטות שלו, אבל הוא ניסה למלא את תפקידו.

היו לו גם כמה כישלונות. אני חושב שהכישלון הגדול והמצלצל ביותר שלו היה בעניין תחילתו יצחק מרדכי, כאשר הוא ניסה לקבוע דין אחד למחבלים ולטרוריסטים ולמצילי נפשות. בעניין זה היתה חריקה, משום שמצד אחד של המתנס עמד היועץ המשפטי לממשלה עם תפיסתו המשפטית שלא הבחינה בשום דבר אחר, ומצד שני של המתנס עמד כל עם ישראל; אני מעז לומר כמעט כל עם ישראל.

"סירת ההלכה" נגד "הקומנדו של ארץ-ישראל השלמה" בבית הזה ובתוך הממשלה. יושב כאן עכשיו שר שהגדיל לעשות בעניין הזה ותבע להדיח, לפטר, את היועץ המשפטי לממשלה. לו אני הייתי ראש ממשלה — סליחה על שיגעון הגדלות הזה — הייתי מדיח את השר תיכף ומיד, כדי לומר לעם מה חשיבותו של שלטון החוק ומה חשיבותו של המוסד הזה של היועץ המשפטי לממשלה. לא יעלה על הדעת שיישב שר בתוך הממשלה וידרוש את הדחתו של היועץ המשפטי לממשלה בעניין כזה וימשיך לשבת בה.

מתוך הבית הזה ומתוך הממשלה רגמו לעתים קרובות מאוד וסקלו את היועץ המשפטי לממשלה, ואני מוכרח לומר שהממשלה הציעה להגנתו, לעזרתו של היועץ המשפטי, אך רק מלים מאוד מאוד חלשות ורפויות. ובמיוחד היה נרפה שר המשפטים, כמוכן — מי אם לא הוא — נרפה במיוחד, ירא ורך-לבב ושיילם מעט מס שפתיים ליועץ המשפטי לממשלה, שהיה איש כבוד והתפטרותו מלמדת אולי על שירותו. באיזו אלגנטיות, באיזו גלנטיות, באכירות, הוא פורש.

ליועץ המשפטי לממשלה נשבר — אני בטוח כזה — גם לו הוא היה איש חזק, לא אחת חלקתי עליו ולא כל החלטותיו היו מקובלות עלי, אבל הוא היה איש ישר קודם כול, ובשנים האחרונות הוא הוכיח גם את חזקו.

השר י"י שפירא:

הוא עודו איש ישר. למה בעבר?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כן. כן. כיועץ משפטי הוא היה איש ישר, וזה מכחן גדול.

בדור שמתרכים בו חסרי החוליות, היה לו חוט שדרה. אולם, רכותו, גם בארזים יכולה ליפול שלהבת כאשר הארזים האלה שומעים כל הזמן מה מגיבים עליהם כל אוזני הקיר. גם ארו יכול להישבר, והוא נשבר, לפי הערכתי.

עכשיו כרצוני לומר שני משפטים לגבי מה צריך אולי לקרות, מי צריך אולי להיות היועץ המשפטי הבא של הממשלה. התפטרותו של יצחק זמיר, וצריך להודות בזה ולא לכסות, היא בלי שום ספק ניצחון לימין הלאומי והדתי בארץ. מי שלא ראה שמחת הימין עם התפטרותו של היועץ המשפטי לממשלה לא ראה שמחה מימיו. תיארו לי אפילו שבהזדמנות מסוימת בנסיבות מסוימות כשבוע שעבר, כאשר נודע על התפטרותו של היועץ המשפטי לממשלה, היתה ממש חננה והילולה. זה ניצחון הימין, וצריך להודות בזה. אבל צריך עכשיו לדאוג שניצחון זה יהיה ניצחון פירוס, או לצורכי העניין שלפנינו: ניצחון פרס.

הייתי רוצה ששמעון פרס, העומד עכשיו לפני ההחלטה החשובה של הקדנציה שלו — לא חשבתי שהיא תהיה כזאת, אבל עליפי התפתחות העניינים נראה שזאת תהיה ההחלטה החשובה שלו — הייתי רוצה שהוא יזכור, כאשר הוא בא לקבל את ההחלטה הזאת, את היועץ המשפטי לממשלה שמר, את היועץ המשפטי לממשלה ברק, את היועץ המשפטי לממשלה זמיר — — —

אורה נמיר (המערך):

גם את חיים כהן שיזכור.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

נכון, גם את חיים כהן ואחרים, כולם אנשי כבוד. אבל, שישכח למשל את שילנסקי. כי היועץ המשפטי הבא של הממשלה, אסור בשום פנים ואופן שיהיה "איש של", אני מאמין שיש דווקא נטייה כזאת עכשיו, לחפש "אנשים של".

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא נכון.

בני שליטא (הליכוד):

עם ישראל לא הבין זאת כמוהו, לא רצה לקבל את החלטתו.

אורה גמיר (המערך):
מנין אתה יודע?

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה קובע?

בני שליטא (הליכוד):

גם אני מבין משהו בדעת קהל, כמובן, אחרים: אתם כמובן הראשונים, אתם יודעים יותר טוב מכולם.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבר הכנסת שליטא, כיוון שהזכרת אותי, אני רוצה לתקן של אמרתי "הרבה החלטות", אלא אמרתי שהיו החלטות מעטות שלא הסכמתי אתן. לדעתי, אם היה לו כישלון, הרי הכישלון הגדול ביותר שלו היה כאשר הוא הכשיר את אריאל שרון להמשיך בכהונת שר בממשלה. זה היה הכישלון. ועדת כהן פסלה והוא הכשיר אותו. אבל לא תקפנו אותו בגלל זה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אנחנו רק מציניים את העובדה.

בני שליטא (הליכוד):

הנרש השני הוא העובדה, שפרופסור זמיר נתן את עצמו, את שמו ואת מעמדו לשיטה המשטרתית הנואלת לחפש בקרביו של אדם גם כאשר אין תלונה, ובלבד לצאת מנצח, ובלבד למצוא משהו שבמשהו. הווי אומר, אם יש תלונה רשמית, כודקים, מוצאים שאין בה ממש, אבל במקום לזרוק אותה לסל, במקום לאסוף את מקטרת הבלשים וללכת הביתה — עושים סטריפטזי ציבורי על הקורבן, ובלבד שיוגש נגדו אפילו משהו קטן. כדי לעוות את הצדק ולגרום לדעת הקהל לחשוב שכל החקירה והאישומים הכבדים היו נכונים, כי עובדה שהאיש העומד לדין אפילו על דבר טכני, ווהי שיטה נואלת, ואני מקווה שנוציא אותה מספר המוסר שלנו.

הזכות לגליטימית והעקרונית — אני רוצה ששר המשפטים ישמע. יקשיב, ואני מבקש לא להפריע לשר.

אורה גמיר (המערך):

מה היית אומר, חבר הכנסת דן תיכון, לו ישבת בדוכן היושב-ראש ומישהו היה עושה את זה? היית נוזף בו עשר פעמים.

דן תיכון (הליכוד):

בני שליטא (הליכוד):

רבתי, הפריעה לי, למשל, ההגנה הטוטלית שזוכה לה הפרופסור זמיר בזמנו — אחרי עניין תת-אלוף מרדכי כשהייתה ביקורת ציבורית — גם מראש הממשלה, גם מהשר יעקבי, יש נורמה חדשה במדינת ישראל: מותר לבקר את השר הממונה פורמלית על היועץ המשפטי, מותר לבקר את ראש הממשלה, עצמו, מותר לבקר את נשיא המדינה — אסור לבקר את היועץ המשפטי לממשלה. זאת נורמה שמנסים להכניס, להתחרי לזיינו, זאת נורמה פסולה.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

בני שליטא (הליכוד):

אדוני, בכל פעם שהיועץ המשפטי לממשלה ציין והיתה ביקורת ציבורית קם ראש הממשלה, קמו שרים להגן — אסור לבקר אותו, אסור לומר מלה.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

בני שליטא (הליכוד):

אני מודיע, עם כל הכבוד, שיועץ משפטי הוא בן-חמותה והוא יעמוד לביקורת: עם כל הכבוד.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

תלוי איזו ביקורת, ביקורת שמחשידה אותו ב — — —

בני שליטא (הליכוד):

כל ביקורת יכולה להיות לא צודקת לפי הבנתך, אבל מותר לבקר. זה מוכרח להיות מובן.

הזכות לקבוע ולהמליץ בפני הממשלה מי יהיה היועץ המשפטי לממשלה היא זכותו של שר המשפטים, כשם שלא יעלה על הדעת שלא שר הביטחון יהיה מי שיציע לממשלה את המועמד לרמטכ"ל.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

יש הסכם קואליציוני בעניין — — — ?

בני שליטא (הליכוד):

אני מציע ואני פונה לשר המשפטים, שלא להיענות ולא לחפש מועמד של קונסנזוס שיהיה טוב לדעת כולם. קודם כול, אין מועמד כזה. לא קיים. שנית, אינני רוצה שהוא יהיה טוב עם מפ"ם, עם ר"צ, עם המערך, עם הליכוד ועם כולם. יועץ משפטי כזה לא יהיה טוב למדינת ישראל. אין אנשים כאלה. אינני מחפש אדם שהוא חף מהשקפת עולם. אדרבא, שורשים ציוניים הם יתרון, הם לא תובה. החיפוש אחרי אדם שהוא מסורס כביכול מהשקפת עולם הוא לא לטובת החפקיד. הוא צריך להיות משפטן מנולה, הוא לא צריך להיות איש פוליטי — אני מסכים לזה — אבל הוא צריך להיות אדם בעל שורשים, בעל דעות, בעל תפיסת עולם. לעניות דעתי, זה יתרון. אלה אינם חסרונות.

הייתי רוצה ששר המשפטים יעמוד על סמכויותיו ולא ירשה לכל מיני גורמים בממשלה לנסות לחשוב שזה משהו הנוגע לממשלת אחדות לאומית וצריך למצוא איזה אדם בלי צבע, בלי ריח, מישהו שיהיה כביכול נייטרלי, בכלל, בחייו הפוליטיים במדינת ישראל, אם יש אדם שאין לו השקפת עולם, הוא לא יכול להיות איש חכם. מה זאת אומרת שאין השקפת עולם במדינה סוערת כזאת?

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת שליטא, תתחיל לסכם.

אורה גמיר (המערך):

חבר הכנסת בני שליטא, לדעתך מותר לראש הממשלה להביע דעה בנושא זה?

בני שליטא (הליכוד):

ראש הממשלה והממשלה יצטרכו לאשר את הצעתו של שר המשפטים, ולא שום דבר אחר.

מרדכי בריאון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

יש הגורסים שהסמכויות של היועץ המשפטי לממשלה ומעמדו אינם מתיישבים עם התפיסה הקונסטיטוציונית הישראלית. אינני בא לומר שטענה זו מבוטלת או שיש לבטלה מכול וכול. יש בה לא מעט אמת, אבל אינני סבור שהשעה בשלה להכניס שינויים במעמדו, בסמכויותיו ובעצמאותו של היועץ המשפטי. אני רוצה לומר שהיועץ המשפטי לממשלה, בנתונים כאלה, זקוק לגיבוי.

בניגוד לדברים שהושמעו כאן, ואינני רוצה להתווכח, אומר שבכל מה שקשור אלי — היועץ המשפטי לממשלה יצחק זמיר, והוא היועץ המשפטי שבתקופתי, זכה לגיבוי מלא. אני מוכן להוסיף ולומר: בכל עת שהיה הדבר נחוץ, אולי לא אהיה בגדר מגלה סוד אם אומר, שאפילו על החלטות שאולי לא הייתי שלם אתן.

לכן, כל הדיבורים שהושמעו כאן — ואמרחי שאינני רוצה להתווכח — אין להם יסוד ואין להם שחר. יועץ משפטי לממשלה יכול לתפקד אם ישר המשפטים נותן לו גיבוי. כהעדר גיבוי אין הוא יכול לשמש אפילו שעה אחת.

משום כך חשבתי שצריך לתת גיבוי ונתתי. אינני מתנצל על מה שנתיי ואינני חושב שאני צריך להתנצל בפני מאן דהוא על טענתו שלא נתתי גיבוי. כך עשיתי וכך צריך היה לעשות.

היתה פה טענה, שיש ביקורת על היועץ המשפטי, ואני רוצה לומר: ביקורת מותרת על כל אדם בישראל כאשר הוא אדם — על כל אדם, על כל ממלא תפקיד, על הרמטכ"ל, על המפכ"ל וגם על בית־המשפט בישראל. הדבר קבוע בחוק — אפשר להשמיע ביקורת כנה ואדיבה על בית־המשפט בישראל. אם הביקורת היא תחת שתי התכונות הללו — כנות ואדיבות — היא מותרת. אני חושב שמי שמנסה לבלום ביקורת איננו יודע מה הוא משטר דמוקרטי. ביקורת מותרת, ואם חרצה לומר אפילו רצויה. אבל — בכנות ובאדיבות. לדעתי, מה שחל על בית־המשפט כאשר לביקורת, אף־על־פי שאין הוראת חוק בנושא הזה, ראוי להחילו על היועץ המשפטי לממשלה, משום שיש לו תפקידים חשובים וסמכויות רציניות, ואם תהיה ביקורת, היא צריכה להיות אדיבה וכנה.

אינני חושב — אף־על־פי שלא הייתי עושה זאת בשום פנים — שאם שר שמשחתך במינויו של יועץ משפטי אומר שצריך לפטר את היועץ המשפטי; אני כמובן לא הייתי עושה זאת, בממשלה דתיתי זאת מכול וכול, הצעתי שייאמר שאני אחפטר או שיוצע שאני אחפטר, אבל רבותי, זו לא עבירה קונסטיטוציונית ולא מוסרית. אולי לא הייתי צריך להגיד זאת, אבל אני חושב שאנחנו מתחילים לאבד קצת את המושגים שלנו, לטשטש אותם. גם דבר כזה מותר להציע, אם כי אני לא הייתי עושה זאת.

גם באותו עניין נתתי גיבוי. זה עניין שמחתמו הציעי מי שהציע לפטר את היועץ המשפטי לממשלה.

רבותי, ברצוני לומר, קודם כול: היועץ המשפטי הבא למדינת ישראל לא יהיה מן המערכת הפוליטית.

גאולה כהן (התחייה צמח):
תודה לאל.

אורה נמיר (המערוך):
הישג חשוב.

שר המשפטים מ' נסים:

שנית, לא אגיד לכם מי יהיה, אלא מה הן התכונות הייחודיות לראותן ביועץ המשפטי לממשלה.

היו"ר ד' בן־מאיר:

חבר הכנסת מרדכי בר־און, חבר הכנסת בני שליטא כבר גמר לדבר, והוא מסתמך על כך שהיו לו הפרעות.

בני שליטא (הליכוד):

היושב־ראש עושה לי חשבון נטו. אני מצטער.

רבותי, זה הזמן לבדוק את סמכויות התפקיד. לדעתי, אנחנו בלבד, חברי הכנסת, נוהגים ליועץ המשפטי לממשלה עיסוק ל־24 שעות. אני חושב שאין כמעט בימינו אדם המסוגל פיסת למלא את התפקיד. לטובת העניין אני מציע לבדוק את האפשרות להפריד סמכויות בין ראש התביעה הכללית מצד אחד ובין היועץ המשפטי לממשלה מצד אחר. אני רוצה להכניס כאן גם נימה אישית מסוימת. על־פי ניסיוני, רבותי, מגיעה גם לאזרחים — לא רק לחברי הכנסת ונבחרים ציבור — אינסטנציה נוספת של בחינה משפטית.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

נוצר כאן תקדים. באלם הזה קוברים את היועץ המשפטי לממשלה הבא בלי לדעת מיהו.

בני שליטא (הליכוד):

זה נושא ציבורי עקרוני.

היו"ר ד' בן־מאיר:

זו היתה אחת הפרשיות המסעירות כמלחמת העולם השנייה — האיש שלא היה.

בני שליטא (הליכוד):

חבר הכנסת ויינשטיין, ידידי הטוב, תן לי לסיים את דברי.

ובכן, אני אומר שצריך להפריד, ושיהיה ראש תביעה כללית שיעשה צדק עם אנשים, שיבדוק תיקים ושיעשה את זה הרבה יותר מהר וייתן אינסטנציה נוספת גם לאזרח הפשוט, משום שרק היום ראינו מה קרה במשפט מורין־טוכלר, השופט אמר דברים על משפט שלא היה צריך להיות מוגש כלל. הוא אמר שלא צריך כלל להשיב על ההאשמות. פירוש הדבר הוא, שבמקרה זה היתה פרקליטות להוטת מדי ומשטרה להוטת מדי. יכול להיות שצריכה להתקיים בחינה נוספת של תיקים פליליים גם לעמך, לא רק לנבחרים ציבור, כדי לבדוק את העניין הזה. לתת יותר שירות לאיש הקטן, לאפשר ניפוי רציני יותר בטרם הגשת כתב אישום.

היו"ר ד' בן־מאיר:

גא לסיים.

בני שליטא (הליכוד):

אני פונה לשר ומבקש ממנו, ייתכן שאי־אפשר לעשות את כל השינויים האלה במחיר יד. הכול דורש בדיקה ובחינה, אבל לעולם לא מאוחר לבחון את הנושאים האלה ולבדוק אותם. אני גם לא מכחיש שבחלוקה הזאת לשני תפקידים יש לי כוונה להוריד מעוצמתו של איש אחד, לא צריך להיות פקיד, ולו הבכיר והנעלה ביותר, בעל עוצמה כל כך גדולה.

היו"ר ד' בן־מאיר:

תודה רבה. אני מזמין את שר המשפטים לענות למציעים.

שר המשפטים מ' נסים:

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, היועץ המשפטי לממשלה הוא יצירה, אולי בלתי מודעת, ישראלית מקורית. נדמה לי שאין מדינה דמוקרטית בעולם שיש בה המוסד הזה, כפי שהוא קיים אצלנו, כפי שמקובל לראות אותו וכפי שהדבר קבוע בחוק בחלק מתפקידיו.

חוברת י"ט, ישיבה קע"ט

— הצעות לסדר-היום; מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת;
הצעה לסדר-היום —

אינני סבור שהיה זה משגה להביא הצעות אלה לסדר-היום. אדרבא, שמענו דברים מעניינים, אף-על-פי שלא לכול הסכמתי. אני חושב שלצורך העניין הזה הדברים שנאמרו על-ידי חברי הכנסת הדוברים ועל-ידי די בהם לצורך הנושא הזה. עצתי היא לחברי הכנסת המציעים להסתפק בחשבותי, ובכך כאילו לראות את קיום הדיון בכנסת.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חודה לשר המשפטים. יש הצעה שר של המשפטים, שנסתפק בדברים שהושמעו בדיון שהיה כאן. חברת הכנסת אורה נמיר, האם את מסתפקת בהצעה זאת של שר המשפטים?

אורה נמיר (המעריך):

אני מסתפקת, משום שאני פוחדת ממה שיקרה בוועדה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חודה. חבר הכנסת יוסי שריד?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מסתפק בגלל התיאור של שר המשפטים לגבי אופיו, תכונותיו וכישוריו של היועץ המשפטי הבא לממשלה, לא בגלל הערכתו לגבי הקודם.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חודה רבה. חבר הכנסת בני שליטא?

בני שליטא (הליכוד):

השתכנעתי מדבריהם של חברת הכנסת נמיר וחבר הכנסת שריד, וגם אני מסתפק.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חודה רבה. אם כך, אנחנו מסיימים את הסוגיה הזאת בדברי התשובה וההסבר של שר המשפטים. אני מודה למשתתפים.

יא. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היום על שולחן הכנסת מסקנות ועדת החוקה, חוק ומשפט בנושא: הסגרת הפושע הארכיבישוף טריפה לישראל.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חודה לסגנית מזכיר הכנסת.

היו"ר ד' בן-מאיר:
הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו

יב. הצעה לסדר-היום

העלאת הארנונות הכלליות לשנת 1986

להשגת יציבות: כאשר השכר נשחק כפי שלא נשחק מאז קום המדינה: כאשר תעשיינים, סוחרים, יצרנים, משווקים ואחרים חייבים לשמור על יציבות מחירים תוך מאמצי ייעול שעור לא היו כמותם — בתקופה כזאת מרשות לעצמן הרשויות המקומיות לנהוג בדיוק ההיפך מזה, בכיוון קוטבי ונגד כל מה שנעשה במדינת ישראל. כך הן עושות מסוף שנת 1984.

אני רוצה לציין, שמנהגן אינו יכול לשאת בתואר מינהל תקין. הם הטילו מיסוי דורסני, הטילו מס שעור לא היה כמותו — ועוד ידן נטויה — ומשרדי הממשלה האחראים שותקים ומחרישים מנגד, ואינם נוקטים פעולה.

אני רוצה להתחיל בתיאור קצר של המצב המשפטי. ניסו להשיג יציבות מחירים באמצעות חקנות שעת-חירום. בתקנות שעת-חירום הגדרנו שירות הגדרה רחבה, אבל לא הגדרה שחלה על שירות הניתן על-ידי רשות מקומית. מאז ישנו חוק

שרה דורון (הליכוד):
אולי הפעם אשה?

שר המשפטים מ' נסים:

אני מעולם לא פסלתי אשה. בתקופתי — אני חושב שזה היה הישג בין-לאומי, כי זה לא קיים אפילו בארצות-הברית — נתמנו או יותר נכון מכהנות שתי נשים בבית-המשפט העליון של מדינת ישראל. ברוך השם, לא חסרות במשרד המשפטים עובדות בכירות ביותר, פרקליטות מתוזזות בעת האחרונה הצעתי לממשלה למנות שלוש פרקליטות: בחיפה, בתל-אביב ובמרכז. מכהנות פאר יועצות משפטיות רבות. לכן, אשה אינה פסולה בעיני.

אגיד מה הייתי רוצה לראות ביועץ המשפטי. קודם כול, רמה מקצועית גבוהה ביותר, מן המעלה הראשונה; יושר אינטלקטואלי; אומץ לב אמיתי, איש שלא ייחת לא מזה ולא מזה; כמובן, שיקול דעתי רציני; ולא פחות מכל אלה, אדם שיודע לכבוש את השקפתו הפרטית בפני החוק. היועץ המשפטי יוכל למלא את תפקידו כראוי אם הוא יודע לכבוש את השקפתו האישית בפני החוק. מה שמכתיב במדינת ישראל, בכל מדינה דמוקרטית, את ההכרעות. כל מה שיש בו הוראת חוק או שצריך לפרש חוק, זה החוק עצמו ולא ההשקפה האישית. השופט קרדוזה אמר: אומרים שהשופט צריך להיות בלתי תלוי באחרים. זאת לא חוכמה גדולה. זה אפשר — אני אומר זאת במלים שלי. החוכמה היא להיות בלתי תלוי בי, בעצמי. וזו אומנם ההכרעה הקשה ביותר של האדם — להיות בלתי תלוי בו. צריך להיות תלוי בחוק.

אומנם לא נאמר על היועץ המשפטי כמו שנאמר על השופטים: אין על השופט מרות אלא החוק, אבל אני חושב שהיועץ המשפטי, צריך שלא תהיה עליו מרות אלא מרות החוק.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעה לסדר-היום מס' 3594 בנושא: העלאת הארנונות הכלליות לשנת 1986 — הצעתו של חבר הכנסת אוריאל לין, בבקשה.

אוריאל לין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מאז סוף שנת 1984, זמן קצר לאחר שהוקמה ממשלת האחדות הנוכחית, נעשים במדינת ישראל ובציבור בכללו מאמצים רציניים ביותר כדי להשיג יציבות של מחירים כמשק וכדי להביא ולתרום ליציבות אווירה של יציבות כתחום הכלכלי.

מתברר, שיש מגור כבד-משקל ורחב ביותר בממשל הישראלי, שיעדיה של ממשלת ישראל ומאמצי הציבור כולו אינם עושים עליו שום רושם, והוא מגור השלטון המקומי. בתקופה שבה אנחנו עושים מאמצים שלא היו כמותם בעבר

נוגע רק לפתרון הבעיה בעתיד. יש לנו לקונה חוקית. הרשות המקומית יכולה לקבוע כתחילת השנה ארנונה באיזה גובה שהיא חפצה. ועל-פי איזה סיווג שהיא רוצה. מבחינת הסיווג זה אולי לא משנה. ייתכן שבפתח-תקווה יש מקום להטיל על בונים ארנונה גדולה פי חמש מאשר במקום אחר, ואולי יש מקום להטיל על תעשייה שם ארנונה גדולה פי עשר מאשר על תעשייה ברשות מקומית אחרת. אין חובה שתהיה אחידות בעניין זה. אבל הרשויות המקומיות יכולות להעלות את הארנונה הכללית בשיעור בלתי מוגבל, וזוהי לקונה בחוק.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

זה אולי לא טוב. אבל זו איננה לקונה. המחוקק קבע את הדבר הזה ביוזעין, ברצותו לשחרר את השלטון המקומי מפיקוח ממלכתי על הדברים האלה. זו איננה לקונה. אתה יכול לשלול את השיטה, אבל זו שיטה שהמחוקק ביוזעין הנהיג אותה.

השר לענייני דתות י' בורג:

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

לקונה זה חור. אני אומר רק כדי להראות שגם אני יודע.

היו"ר ד' בן-מאיר:

עכשיו, משעברנו את מבחן הידע, נוכל להמשיך.

אוריאל לין (הליכוד):

חבר הכנסת וירשובסקי, אני מודה לך על ההערה. כוונתי היא שזו לא היתה לקונה בזמן שחוקקו את החוק. כי הכוונה היתה באמת לתת לרשויות המקומיות את הסמכות. אבל בדיעבד ובפועל הפך הדבר ללקונה חמורה ביותר. שכן זה המגזר הציבורי היחיד שיכול להעלות את המחיה בלא כל הגבלה ובלא שום פיקוח. כאשר דבר כזה אפשרי, הרי ברור שהתמריץ להתייעל איננו כל כך גדול. אני יודע שיש רשויות מקומיות שכן התייעלו, אבל הבעיה שלנו היא בעיה של דרך תפקוד של ממשל.

אנחנו רוצים להשיג יעדים של יציבות. אנחנו שוחקים את השכר שחיקה אכזרית, את שכרו של ציבור שכירים רחב ביותר, בטענה שאנחנו רוצים להשיג יציבות מחירים. ובו בזמן, אנחנו מעלים את הארנונה הכללית, שהיא מרכיב הוצאה רציני מאוד אצל משפחה ממוצעת בישראל, בלא שום מגבלה ובלא שום פיקוח, ובשיעורים שלא היו דוגמתם בישראל עד היום, וכל זאת שעה שצד ההוצאה שלהם הולך ומצטמצם.

אני מבקש שהנושא הזה — דרך הטיפול של הנושא במשרדי הממשלה — והתופעה הזאת יבואו לדין במצב ומלא במליאת הכנסת.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה רבה. אני מזמין את שר הפנים להשיב על ההצעה לסדר-היום.

שר הפנים י"ח פרץ:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אעיר הערה לנושא. אני תמה שהנושא עולה שוב. הנושא עלה השבוע בוועדת הכספים. הוא נדון ועדיין נדון בוועדת הפנים. הוא עלה השבוע במליאת הכנסת כשאליתא בעל-פה. לכן, אינני מבין לשם מה היה צריך להעלות שוב את הנושא.

היו"ר ד' בן-מאיר:

הצעתו של חבר הכנסת היא כבודו.

יציבות מחירים, מצרכים ושירותים, ההגדרה של שירות כללה גם שירות הניתן על-פי דין, ונקבע באופן ספציפי בחוק זה, שאם רוצים לשנות מחירו של שירות שנקבע בחיקוק, צריך לקבל את אישור השר האחראי ואת אישור שר האוצר.

הדבר מעלה שאלה רצינית מאוד באשר לחוקיות ההעלאה של הארנונות על-ידי הרשויות המקומיות. אבל גם אם יתברר כי מבחינה משפטית אני טועה, אף שפניתי פעמים מספר בעניין זה ליועץ המשפטי לממשלה וטרם קיבלתי ממנו תשובה, ושני בנ"צים בנושא זה תלויים ועומדים, אין ספק שפעולת הרשויות המקומיות נוגדת את רוח החוק. את כוונת החוק ואת מדיניות הממשלה.

מה בעצם קרה? במה שנוגע לתעשייה, העלו בשנתיים האחרונות הרשויות המקומיות את הארנונות מ-17% עד 170%. ותפלאו לדעת, שררוק באותן רשויות מקומיות שבהן יש צורך ביציאת מקומות תעסוקה, שם העלו את הארנונות יותר מאשר בכל מקום אחר. כאשר למגורים, בשנתיים האחרונות העלו הרשויות המקומיות את הארנונות פי שניים מעליית המדד, וזו עלייה ממוצעת.

בארנונות של 1985, לעומת אלו שב-1984, יש העלאה חדה ביותר. במהלך שנת 1985 השתמשו הרשויות המקומיות בסעיף המצוי בחוק הרשויות המקומיות, המאפשר הצמדה למלוא עליית המדד, ולדעתי הוא נוגד את ההוראות הספציפיות של חוק יציבות המחירים, והעלו מאפרייל עד חודש דצמבר את שיעורי הארנונות המשולמים בתשלומים בלא פחות מ-250%. מסוף יוני עד דצמבר 1985, כאשר בסוף יוני נכנס לתוקף החוק, הן העלו אותה בלא פחות מ-100%. במהלך השנה הזאת היו כמה רשויות מקומיות שהעלאה זו לא הספיקה להן, והן קיבלו את אישורו של שר הפנים להעלות את הארנונות במהלך השנה בתוספת ריאלית של 20% לפחות.

אני רוצה שתדעו, שהארנונה הכללית לדירת מגורים לא גדולה כבר מגיעה כדי מחצית שכר הדירה. והדבר הזה נעשה בשעה שמדברים על מדיניות שתאפשר לאנשים צעירים, לזוגות צעירים, לשכור דירות מגורים כדי שלא יצטרכו לרכוש דירות. כנ"ד אם אינה משגת לרכוש דירות מגורים. ובכן, הארנונה הופכת להיות נטל בשיעור של 50% משכר הדירה. ביקשתי לבדוק את הנושא הזה, ואני אומר לכם, שאין לתופעה זו את ורע בשום מדינה אחרת בעולם.

אשר לעסקים, כאן היו העלאות דרקוניות ביותר, בשיעור שלא יתואר. היתה העלאה משנה לשנה ב-600%, ואף למעלה מזה, ופשוט אי-אפשר להעלות על הדעת כמה מדובר. וכל זה נעשה בתקופה שבה היתה שחיקת שכר, כאשר אנחנו יודעים שברשויות מקומיות הוצאות השכר מהוות בערך 50% מסך ההוצאה של הרשות המקומית. באופן ריאלי, מחצית ההוצאה של הרשות יורד בתקופה של חצי השנה האחרונה של 1985 בלא פחות מ-50%. שירותים ומצרכים שהן רכשו, הן רכשו על-פי הכללים של יציבות המחירים. הרשויות המקומיות נותנות שירות נמשך, לא שירות חד-פעמי שרוכשים אותו בנקודת זמן מסוימת כתחילת השנה. ההוצאה שלהן היא הוצאה נמשכת. ומול כל זה אנחנו שומעים שיש כוונה להעלות את הארנונות לדירות מגורים למשנת 1986 ב-170%, ואולי מעבר לזה. כאשר לעסקים, יש כוונה להעלות את הארנונה ב-200% וב-300%. קיבלתי ידיעות מהרבה בעלי עסקים בישראל, שהארנונה הכללית שלהם כבר מגיעה לסכום השווה לשכר הדירה שהם משלמים.

לא הייתי מעלה את הנושא הזה היום אילו חשכתי שהוא

אוריאל לין (הליכוד):

לא רק הפתרון לעתיד הוא הקובע אלא גם דרך התפקוד בעבר היא חשובה.

שר הפנים י"ח פרץ:

ההעלאה המומלצת בשיעור של 170% משקפת את עליית המחירים בין ינואר 1985 לינואר 1986: בכל השנים האחרונות היה זה בסיס החישוב. מעבר למדלי אפריל אינו רצוי. ראשית, מפני שהדבר מחייב חיזוי מדהים בכל שנה, וזהו דבר מפקפק; שנית, בשנה הנוכחית יהיה בכך משום הפסד של סכומים ניכרים ביותר, דהיינו, ההפרש בין העלאה של 100% להעלאה של 170%, ולא ברור מניין חשיג הרשות את ההפרש הזה כדי להגיש את שירותיה החיוניים לאזרח.

הנתונים והתחזיות אשר שימשו להכנת תקציב המדינה לשנת 1986 הביאו בחשבון העלאה זו בארנונה הכללית, וכך הם מהווים חלק מהמדיניות הכלכלית.

בארנונה הכללית אין מדובר בעלייה ריאלית אלא אך ורק כעדכון לפי עליית המחירים שהיתה בעבר. כלומר, אין פה, למעשה, שום הכבדה נוספת על האזרח, אלא, כאמור, עדכון בלבד.

עלינו להבין שקיימת משוואה פשוטה וברורה: יותר ארנונה — יותר שירותים: פחות ארנונה — פחות שירותים, ובעיקר פחות שירותים לאזרח קשה-היום אשר אין ביכולתו להתמודד עם קשיי החיים כלי השירותים שהרשות מגישה לו.

זאת ועוד, העובדה שחוק הקפאת המחירים השאיר פרצה בנושא זה מראה, שגם המחוקק הבין שצריכים להשאיר מכשיר עזר כידו של ראש הרשות, כדי שיוכל לתת את השירותים המתאימים לכל האזרחים בעירו.

בכל אופן, מכיוון שהנושא נמצא בלאו הכי בדיון בוועדת הפנים של הכנסת, אני מסכים שהנושא יועבר מחדש לוועדה. תודה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה רבה. חבר הכנסת אוריאל לין, אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדת הפנים?

אוריאל לין (הליכוד):

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה, כי ועדת הפנים דנה בכך כמה פעמים והביעה לא נפתרה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אינני חושב שמסים עירוניים הוא נושא לוועדת הכלכלה, אבל אם תעמוד על הצעתך, נעביר זאת לוועדת הכנסת.

השר לענייני דתות י' בורג:

לפי התקנון, עניין הארנונה שייך לוועדת הפנים: זה לא עניין שנקבע על-פי רצונו של מישור. זה עניין של התקנון.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אדוני השר לענייני דתות, ההחלטה אם הדבר לפי התקנון או לאו, גם היא נתונה לוועדת הכנסת. כך שמבחינה זו, אם חבר הכנסת יעמוד על כך, נאלץ בליתי-ברירה להעביר זאת לוועדת הכנסת.

אוריאל לין (הליכוד):

אני רוצה להסביר למה אני חייב לעמוד על הצעתי.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אין זה משנה כרגע. השאלה היא אם אתה עומד על כך או לא. כי אם אתה עומד על כך, נצביע על העברת ההצעה לוועדה שעליה תחליט ועדת הכנסת.

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת אוריאל לין לוועדה שעליה תחליט ועדת הכנסת.

ה צ ב ה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע, ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מבקש ממזכירות הכנסת להביא את הנושא לוועדת הכנסת להחלטה לאיזו ועדה יועבר הנושא.

יג. הצעת חוק הרבנות הראשית לישראל (הוראת שעה) (תיקון), התשמ"ו — 1986 *

(קריאה ראשונה)

ושל נציגי הציבור להכין את כל העבודה הזאת בעוד מועד. לכן אני מציע להאריך את התקופה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה רבה. נרשמו לרשות דיבור חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, והוא אינו נמצא באולם, וחבר הכנסת מאיר כהנא, שגם הוא אינו נמצא באולם.

אנחנו נגשים להצבעה. מי בעד העברת הצעת החוק לוועדה?

דוד דינו (חזית דתית לאומית):

לאיזו ועדה? אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אנחנו עוברים לסעיף האחרון בסדר-היום: חוק הרבנות הראשית לישראל (הוראת שעה) (תיקון), התשמ"ו — 1986, בקריאה ראשונה. יביא את הצעת החוק השר לענייני דתות, בבקשה.

השר לענייני דתות י' בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני יכול לקצר בדברי, כי אני רואה בהצעה שאני מביא הצעה טכנית גרידא. הבקשה היא להוסיף חודש ימים — ואם בוועדה יחליטו על עוד שבוע או שבועיים, אין בכך אסון — לאותם תאריכים שניתנו להכנת הבחירות למועצת הרבנות הראשית. הדברים התעכבו, ואינני יכול לומר שאני לגמרי חף מפשע בנושא זה. אבל לפי התאריכים שהחוק קובע, אין לאל-ידיים של השופט גולדברג

הראשית, לישראל (הוראת שעה) (תיקון).
התשמ"ו—1986, לוועדה שתקבע ועדת

הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:
נצביע על העברת הצעת החוק לוועדה שתקבע ועדת
הכנסת.

ה צ ב ע ה

היו"ר ד' בן-מאיר:
כזאת תמו דיוני הכנסת להיום. הישיבה הבאה ביום שני
הבא, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרבנות

הישיבה ננעלה בשעה 15:32.

נספחות

א. סדרהיום לשיבות קע"ז — קע"ט

- א. אזכרה לישראל גלילי ז"ל. חבר הכנסת ושר לשעבר, במלאות שבעה למותו.
- ב. שאילתות בעל-פה.
- ג. שאילתות ותשובות.
- ד. סקירת שר התחבורה על פעולות משרדו.
- ה. סקירת שר התקשורת על פעולות משרדו.
- ו. מינויים מפלגתיים בחברת הכימיקלים — הצעתו של חבר הכנסת י' ארצי.
- ז. מפעל כ"ל — פאר התעשייה הכימית הישראלית — הצעתו של חבר הכנסת י"ז אמיר.
- ח. הצעת חוק הסדרים לשעת-חירום כמשק המדינה (תיקון). התשמ"ו — 1986 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ט. דרישה לבטל ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 8). התשמ"ו — 1986.
- י. הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 20). התשמ"ו — 1986 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יא. הצעות לסדרהיום.
- יב. סקירת שר הכלכלה והתכנון על פעולות משרדו.
- יג. הצעת חוק הנוזקים האזרחיים (אחריות המדינה) (תיקון מס' 3). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- יד. הצעת חוק הנצחת זכרם של נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה. התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- טו. הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת הטרור (מס' 2). התשמ"ו — 1985 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- טז. הצעת חוק חג המצות (איסורי חמץ). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- יז. הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 31). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- יח. הצעת חוק המכר (דירות) (תיקון מס' 2). התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- יט. הצעת חוק לתיקון חוק הספנות (הגבלת אחריותם של
- בעלי כלי שיט) (תיקון). התשמ"ה — 1985 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- כ. הצעת חוק רשת שנייה בטלוויזיה. התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- כא. הצעת חוק פנקס הבוחרים (הוראות שעה). התשמ"ו — 1985 (קריאה ראשונה).
- כב. הצעת חוק לתיקון פקודת זכויות החשמל. התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- כג. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 10) (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- כד. פיתורי מורים והשיבושים בעקבותם במערכת החינוך — הצעתם של חברי הכנסת מ' פלד, ד' דנינו, ד' מגן ור' איתן.
- כה. מושב חבר הנאמנים של הסוכנות בניו-יורק — הצעתם של חברי הכנסת מ' בריאן, ע' לנדאו, ז' המר, ח' דרוקמן, ג' כהן וע' סולודר.
- כו. התבטאויות של הרב פרדס בעיתון "כותרת ראשית" — הצעתה של חברת הכנסת ש' אלון.
- כז. המשבר המתמשך במערכת הבריאות — הצעתה של חברת הכנסת א' נמיר.
- כח. צבירה מוגברת של רווחי הון ושחיקת שכר העובדים בחקופת ההקפאה — הצעתם של חברי הכנסת ר' כהן וח' גרוסמן.
- כט. עידוד שירות קבע של קצינים ווטרים בצבא — הצעתו של חבר הכנסת י' שריד.
- ל. הצעת סיעת מפ"ס להביע אי-אמון לממשלה עקב סגירת "מספנות ישראל" נוכח החלטות הכנסת, ועדת השרים לענייני כלכלה ופסיקת בית-המשפט.
- לא. הצעת חוק הרבנות הראשית לישראל (הוראת שעה) (תיקון). התשמ"ו — 1986 (קריאה ראשונה).
- לב. הודעה על החלת דין רציפות על הצעת חוק הנגב. התשמ"ד — 1984.
- לג. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 60). התשמ"ו — 1986 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

ב. הצעות לסדרהיום לשיבה קע"ט

214. רפורמה במס הכנסה — הצעתו של חבר הכנסת ח' רמון.
215. התאמת מימון המפלגות למצב הכלכלי — הצעתו של חבר הכנסת מ' וירשובסקי.
216. תפקוד הטלוויזיה — הצעתם של חברי הכנסת א' ורדיגר וג' כהן.
- 218 — 220. התפתחות היועץ המשפטי לממשלה — הצעתם של חברי הכנסת א' נמיר, י' שריד וב' שליטא.
221. העלאת הארגון הכללי לשנת 1986 — הצעתו של חבר הכנסת א' לין.

ג. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מכס ומס קנייה

והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 8).
התשמ"ו—1985,³ שכתוצאה מהן מוגדל מכס או מס
קנייה או מוטל מכס או מס קנייה על טובין שהיו פטורים
מהם, חוץ מהוראות סעיף 1 לצו האמור.

בהתאם לסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף).
התשמ"ט—1949,¹ וסעיף 3(ב) לחוק מסי קנייה (טובין
ושירותים), התשי"ב—1952,² מחליטה ועדת הכספים
של הכנסת לאשר אותן הוראות בצו תעריף המכס

¹ סי"ח התש"ט, עמ' 154: התשמ"ד, עמ' 161.

² סי"ח התשי"ב, עמ' 344: התשכ"ב, עמ' 44.

³ ק"ח — שיעורי מק"ח 596, התשמ"ו, עמ' 23.

ד. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 60), התשמ"ו—1986

ענף ביטוח ילדים מההפחתות לפי סעיף 109א האמור עד
לביטולו: הסכום האמור ישמש למימון החזקתם
במוסדות של ילדים ושל מוגבלים בתיפקודם.

3. תחילה

תחילתו של סעיף 1 ביום י"ט באדר א' התשמ"ו (28
בפברואר 1986).

1. ביטול סעיף 109א

סעיף 109א לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב).
התשכ"ח—1968, —, בטל.

2. העברת כספים שנצברו

המוסד יעביר למשרד העבודה והרווחה, תוך 60 ימים
מיום קבלתו בכנסת של חוק זה, סכום של אחד-עשר
מיליון שקלים חדשים מתוך הסכומים שנצברו בחשכון

¹ סי"ח התשכ"ח, עמ' 108: התשמ"ו, עמ' 68.

ה. הצעת חוק פיצויי פיטורים (תיקון), התשמ"ה—1985

(הצעתו של חבר הכנסת י' קיסר)

הפיטורים יובא בחשכון שיעור ההתייקרות
החורשי הידוע, המתפרסם על-ידי הלשכה
המרכזית לסטטיסטיקה, למן תשלום תוספת היוקר
האחרונה ועד למועד פיטורי העובד.

1. תוספת סעיף 113

אחרי סעיף 13 לחוק פיצויי פיטורים יבא:

"13א. לענין חישוב שכר העבודה לצורך תשלום פיצויי

ד ב ר י ה ס ב ר

פיצויי הפיטורים לפי החודש-שבו שולמה תוספת היוקר
האחרונה.

בשעה שהכול מכקשים לפצות את עצמם על ירידת ערך
הכסף על-ידי העלאת מחירים, כספי הפיצויים של עובד מפוטר
נמצאים בתהליך של שחיקה וכרסום.

התיקון המוצא ישמור על ערך "השכר האחרון" לצורך
חישוב הפיצויים וימנע ספקולציות מצד המעביד לגבי מועדי
הפיטורים.

על רקע המציאות הכלכלית השוררת כמשק של
התייקרויות עולות ויורדות, חוסר ודאות בתעסוקה ופיטורי
עובדים, יהיה זה עוול משווע אם נטיל על העובדים הנאלצים
לשלם מחיר כבד, טראומטי, בהיפלטת ממקום עבודה, גם את
הכרסום בשכרם בעת חישוב פיצויי הפיטורים.

במה דברים אמורים? תוספת היוקר משולמת לשכירים
בכל פעם שמוד המחירים מגיע לשיעור של 12%. באינפלציה
מתונה (5%) תשתלם תוספת היוקר אחת ל-3 חודשים. יוצא
אפוא כי עובד המפוטר במהלך התקופה הנ"ל מחושבים לו

ו. הצעת חוק שכר מינימום, התשמ"ו—1985

(הצעתם של קבוצת חברי הכנסת)

"השכר הממוצע" — כהגדרתו בסעיף 1 לחוק
הביטוח הלאומי (נוסח משולב).
התשכ"ח—1968;

"היום הקובע" — יום העדכון כהגדרתו
בסעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב).
התשכ"ח—1968;

1. הגדרות

בחוק זה —

"הסכם קיבוצי", "הסכם קיבוצי כללי" ו"צו
הרחבה" — כמשמעותם בחוק הסכמים קיבוציים,
התשי"ז—1957;

2. הסכומים המוגדלים של שכר המינימום החודשי היומי ולשעה בהתאם להוראות סעיף 5 לעיל.

7. שמירת זכויות

חוק זה בא להוסיף ולא לגרוע מזכותו של עובד מכוח דין, הסכם קיבוצי, הסדר קיבוצי, צו הרחבה או חוזה עבודה.

8. עונשין

מעביד שלא שילם לעובדו שכר מינימום בהתאם למחתיב מהוראות חוק זה או החקנות שלפיו, דינו קנס 100,000 שקל לגבי כל עובד שלגביו נעברה העבירה.

9. אחריות מנהלים

תאגיד שעבר על הוראות חוק זה או על החקנות שהותקנו לפיו, רואים כאחראי לעבירה גם כל חבר הנהלה, מנהל, שותף או פקיד בכיר של אותו תאגיד, זולת אם הוכח שעבירה נעברה שלא בידעתו ושנקט כל האמצעים הנאותים כדי להבטיח שהוראות חוק זה יקוימו.

10. המדינה כמעביד

לענין חוק זה, דין המדינה כדן כל מעביד אחר.

11. חקנות

שר העבודה והרווחה, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, רשאי לקבוע בתקנות, דרך כלל או לסוגים —

1. הוראות נוספות ומשלימות לענין תשלום ודרך חישוב שכר מינימום לעובד ששכרו אינו משתלם על בסיס אחת הדרכים הנקובות בסעיף 1 לחוק זה.

2. הוראות בדבר תחולתו של חוק זה לגבי עובד שטרם מלאו לו 18 שנה.

3. הוראות בדבר תחולתו של חוק זה לגבי עובדים שלהם מגבלות פיסיות, נפשיות או שכליות.

12. ביצוע ותקנות

שר העבודה והרווחה ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

13. חוקן חוק בית־הדין לעבודה, התשכ"ט — 1969

בחוק בית־הדין לעבודה, התשכ"ט — 1969, בתוספת השנייה, בסופה יבוא "חוק שכר מינימום, התשמ"א — 1985".

14. תחילה

תחילתו של חוק זה ביום

"שכר מינימום" — 50 אחוזים מהשכר הממוצע;

"שכר מינימום חודשי" — שווה ערך לשכר המינימום לפי חוק זה;

"שכר מינימום יומי" — החלק ה־25 של שכר המינימום החודשי לפי חוק זה;

"שכר מינימום לשעה" — החלק ה־8 של שכר המינימום היומי לפי חוק זה;

"עובד" — עובד או עובדת אשר מלאו להם 18 שנה.

2. הזכות לשכר מינימום

(א) עובד המועסק במשרה מלאה יהיה זכאי לקבל ממעסיקו שכר עבודה שלא יפחת משכר המינימום כהגדרתו בסעיף 1.

(ב) חישוב שכר המינימום שהעובד זכאי לו כאמור לעיל יעשה בהתאם לבסיס שלפיו משולם לו שכרו.

(ג) עובד חלקי יהיה זכאי לשכר מינימום חלקי שיהושב יחסית לחלקיות משרתו.

3. יסוד ההתנאה

זכותו של עובד לשכר מינימום לפי חוק זה אינה ניתנת להתנאה, לפשרה או לווריתור.

4. חישוב השכר

השכר שיובא בחשבון לענין סעיף 2 יהיה ההכנסה לפי סעיף 212 לפקודת מס הכנסה שמשלם מעסיק לעובד בעד שעות העבודה הרגילות.

5. עדכון שכר המינימום

(א) שכר המינימום יוגדל לפי שיעור תוספת יוקר, פיצוי בעד התייקרות או תוספת שכר אחרת שנקבעו בהסכם קיבוצי כללי והוחלו בצו הרחבה על מרבית העובדים במשק.

(ב) הזכות לשכר המינימום המוגדל כאמור תחול בהתאם לקבוע בצו ההרחבה.

6. פרסום שכר המינימום

שר העבודה והרווחה יפרסם ברשומות הודעה בדבר —

1. סכומי שכר המינימום החודשי, היומי ולשעה לכל יום קובע;

ד ב ר י ה ס ב ר

אין החוק המוצע בא לשנות הליכי קביעת שכר עבודה הנוהגים היום במשק אלא רק לקבוע שאין לשלם לעובד פחות משכר המינימום הקובע בחוק זה, וכן ששכר המינימום אינו ניתן להתנאה, לפשרה או לווריתור.

החוק המוצע נועד להבטיח רמה הוגנת של שכר מינימום לעובדים בישראל. עד כה נקבע שכר המינימום במשק באמצעות הסכם קיבוצי כללי וצו הרחבה, אולם הניסיון הוכיח שלא תמיד מבטיחה שיטה זו לרבה את תשלום שכר המינימום.

ז. הצעת איסור השימוש בסמלים וכינויים נאציים, התשמ"ז — 1985 (הצעתם של חברי הכנסת ע' סולודר וד' שילנסקי)

1. הגדרות

כחוק זה —

(1) לבוש פסים נוסח לבוש אסירי מחנות הריכוז;

(2) טלאי צהוב בצורת מגן-דוד או בכל צורה אחרת שהגרמנים חייבו את היהודים לשאת אותו;

(3) כל סימון אחר שהגרמנים חייבו את היהודים לשאת אותו;

(ב) לא יעשה אדם בסמל השואה שימוש כלשהו שאינו הולם את זכר השואה.

6. הגנה

תהא זו הגנה טובה למי שעושה את האמור בסעיף 3, אם הוכיח שבכדיז היו נכונים.

7. עונשים

העובר על חוק זה דינו — מאסר שנה.

8. תיקון חוק העונשין

בתוספת השנייה לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב — 1982¹, אחרי פסקה (13) יבוא:

"(14) חוק איסור השימוש בסמלים וכינויים נאציים, התשמ"ה — 1985."

9. עוולה אזרחית

הפרת הוראותיו של חוק זה תהא עוולה אזרחית ויחולו עליה הוראות פקודת הנזיקים האזרחיים, 1944.

10. ביצוע ותקנות

שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להחקין תקנות לביצועו.

"סמל נאצי" — ציור, צילום, שרטוט, פיסול וכיוצא בזה של צלב הקרס או של כל דבר אחר המצביע באופן ברור על שייכות לנאציזם.

"נאצי" — לרבות כל כינוי שיש לו צליל דומה או משמעות דומה ומשתמשים בו בגלל היותו דומה, בצליל או במשמעות, למלה "נאצי".

"שימוש", "כינוי", "פגיעה" ו"העלבה" — בין שהם נעשים בעל-פה, בכתב, או בכל דרך אחרת.

2. איסור שימוש בסמל נאצי

השימוש בסמלים נאציים שלא במסגרת או למטרת לימוד, תיעוד, עבודה מדעית, דיווח היסטורי או העברת מידע אמיתי על הנאציזם — אסור.

3. איסור שימוש בכינוי נאצי

כינוי אדם, קבוצת בני-אדם, תאגיד, מוסד או גוף כלשהו, בשם נאצי, שלא במסגרת או למטרת לימוד, תיעוד, עבודה מדעית, דיווח היסטורי או העברת מידע אמיתי על הנאציזם — אסור.

4. איסור פגיעה ועלבון

פגיעה והעלבה של אדם, קבוצת בני-אדם, תאגיד, מוסד או גוף כלשהו, על-ידי הבעת משאלה, תקוה או ציפייה להגשמת המטרות של הנאציזם, או הבעת צער או מחאה על שלא הוגשמו או שלא הוגשמו כמלאן — אסורה.

5. איסור פגיעה בסמלים הקשורים בשואה

(א) "סמלי שואה" בסעיף זה —

ד כ ר י ה ס ב ר

ולשרש נגע זה, יש לעגן את האיסור בשימוש בסמלים הנ"ל גם בחקיקה מתאימה.

ואכן, החלטה במשפט שניתנה לאחרונה העלתה שוב את הצורך בחקיקה לאיסור פגיעה ועלבון בניצולי השואה. מדובר בחביעה על הוצאת לשון הרע שהגיש אדם כנגד מי שאמר לו, לדבריו: "אתה באת מגרמניה, חבל שבגרמניה לא חיסלו אותך". בית-המשפט מחק את החביעה ואף הטיל הוצאות על התובע, בקובעו כי גם אם הדברים נאמרו, אין בהם על-פי החוק כדי להיות עוולה של הוצאת לשון הרע. הצעת החוק שלפנינו יש בה, אם תתקבל, כדי להפוך אמירה כאמור הן לעבירה פלילית והן לעוולה אזרחית.

ח. מסקנות ביניים (מס' 3) של הוועדה המשותפת לוועדת החוץ והביטחון וועדת הכספים לעניין מצב העדה הדרוזית בישראל

עשוי בנושא "מצב העדה הדרוזית בישראל". ועדת הכנסת החליטה ביום ד' באב התשמ"ה, 22 ביולי 1985, להעבירה לוועדה הנ"ל.

חוק הסמל והדגל, התש"ט — 1949, מגן אך ורק על הסמלים והדגלים של המדינה. מלבד זאת, יש חוקים שנועדו להגן על זכויות יוצרים ופטנטים, אך על שימוש בסמלי השואה אין הגבלה, וכל אדם יכול להשתמש במגן-דוד צהוב לכל מטרה כראות עיניו. הוא יכול לעטר אותו בסמאות, הוא יכול להשתמש בו לצורכי מסחר, לצרכים פוליטיים ועוד. תופעות ציור צלבי קרס וסמלים נאציים אחרים, השימוש במלה "נאצי" או במלות גנאי דומות לה מתפשטות לאחרונה בארץ.

יתירה מזו, אין כל איסור במדינת ישראל להשתמש בצלב הקרס למטרה כלשהי, כגון סמל מסחרי ואף לא רק סמל מסחרי, ואין כל איסור להשתמש בצלב הקרס למטרה פוליטית, אנטישמית וכו'. בנוסף על פעולה חינוכית, שמטרתה למנוע

מליאת הכנסת העבירה ביום כ"א בתמוז התשמ"ה, 10 ביולי 1985, לוועדה הנ"ל את הצעתו של חבר הכנסת זיידן

דרגות הסיוע למשתחרר הדרוזי עולות על אלו שבמגזר היהודי. הוועדה קיבלה נתונים גם לגבי תוכניות השיכון והפיתוח ביישובים יהודיים ודרוזיים הסמוכים זה לזה והתרשמה כי הסיוע הניתן למשכנים הדרוזים זהה ואף עולה על זה הניתן ביישובים היהודיים.

עם זאת, התרשמה הוועדה כי בנושא שמאות הקרקע לצורך מסירת קרקעות מדינה למשכנים הדרוזים יש מקום לבדיקה מחודשת של דרכי השמאות והוועדה המליצה בפני הגורמים המוסמכים על קיומה של הערכה מחדש בנדרון.

הוועדה, בראשותו של חבר הכנסת יעקב ו'אק אמיר, דנה בנושאים הקשורים לבעיות השיכון של בני העדה הדרוזית. ובמיוחד אלו המשתחררים משירות בצה"ל, ושמצעה את עדיפותיהם של נציגי משרדי הממשלה, שיש להם נגיעה לנושאים אלו. כמו כן סיירה הוועדה בכמה כפרים דרוזיים על-מנת להתרשם בצורה בלתי אמצעית מהנעשה בתחום זה.

הוועדה בחנה את התוכניות שמפעיל משרד הבינוי והשיכון ואת שיטות הסיוע למשתחררים הדרוזים ומצאה כי אין הן נופלות מאלו המוענקות במגזר היהודי, ובמקרים רבים

ט. מסקנות ועדת החוקה, חוק ומשפט בנושא הסגרת הפושע הארכיבישוף טריפה לישראל

את הבאת הפושע טריפה לדין, בהתאם לחומר הראיות.

2. יש לקונה בחוק עשיית דין בנאצים ובעוזריהם, החש"י — 1950, שמונעת את החלתו על מעשים מהסוג ובתקופה של הפושע טריפה, אף שזאת היתה כוונת החוק בעיקרו.

3. הוועדה תבחן לגופה ובחייב הצעת חוק שתבוא לתקן את הלקונה, ומציעה לחבר הכנסת י' ארצי להגיש הצעת חוק פרטית.

הכנסת העבירה לוועדת החוקה חוק ומשפט ביום כ"ח טבת התשמ"ה, 21 בינואר 1985, את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יצחק ארצי בנושא "הסגרת הפושע הארכיבישוף טריפה לישראל".

הוועדה דנה בנושא בישיבה ביום א' באדר א' התשמ"ו, 10 בפברואר 1986. לפני הוועדה הופיע נציג משרד המשפטים. בתום הדיון הגיעה הוועדה למסקנות האלה:

1. הוועדה תומכת עקרונית בנקיטת כל צעד שיאפשר